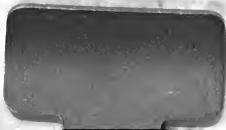

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVIII
A
30
NAPOLI

12.

Digitized by Google

Digitized by Google

A

Digitized by Google

Digitized by Google

Sumptibus Johannis Lüderwaldi
Bibliopolæ Magdeburgensis. Ao. 1669.

Digitized by Google

GEORGI HORNI
ARCA MOSIS
SIVE
HISTORIA MUNDI.
Quæ complectitur
Primordia Rerum Naturalium omniumq; artium ac ſcientiarum.

LIPSIÆ,

Impenſis Fratrum JOHANN. & FRIEDER. LÜDERWALD. Bibliopol. Magdeb. & Helmſtad.
Literis JOHANN-ERICI HAHNII.
Anno cIɔ Iɔc LXXV.

ILLUSTRISSIMO DOMINO

DN. MAURITIO,

BEVERWAERDÆ ET LECCÆ DOMINO,

&c.

HANC

ꟷRCAM MOSIS

obſervantiæ ergo

D. C. Q.

EORGIUS HORNIUS.

Illustrissime Domine.

RCAM MOSIS, id est libellum, cuncta rerum creatarum primordia, causas, naturam, effectus, species, particulas, complectentem Tibi talium curioso offerre atqve honoris ergò inscribere visum fuit. Ac ne tituli peregrinitatem mireris, ejus clara & expedita reddi ratio hæc potest, qvod qvicqvid Moses de prima Mundi sex dierum spatio creatione, divini-

vinitus tradit, id omne hoc compendio ex naturalibus Mathematicis ac Chimicis fundamentis, clare demonſtretur & Moſen eruditum in omni ſapientia Ægyptiorum oſtendat. Qvanqvam enim natio illa jam antiqviſſimis temporibus Idololatriæ turpi & ridendæ mancipata fuerit; tamen rerum naturalium cognitione ſupra alias omnes antiqvitus floruit, qvam etiam à Patriarchis, Abrahamo, Iſaaco, Jacobo, maximè vero omnium Joſepho Prorege & *Sophnat Paaneach* ſive abditorum interprete per manus accepe-

runt ac Hieroglyphicis ſymbolis, ut rude vulgus arceretur, tectum occultatumqve involverunt, non ſecus ac Moſes à parentibus ſuis in fiſcella juncea, tanqvam arcanum depoſitum, Nilo commiſſus ac ibidem natans à Pharaonis filia Thermuthi caſu repertus adoptatusqve fuit. Ubi in aula Ægyptia, inter ſapientiſſimos regni à pueritia educatus, omnem eorum occultam Philoſophiam ita penetravit, ut velut alter Joſephus, gratia, authoritate, potentia, qvippe regni hæres ac ſucceſſor, usq; ad qvadrageſimum vitæ annum

num floreret, expeditioni-
bus etiam medio temporis,
contra Æthiopas, Imperato-
ria Majeſtate, feliciter ad-
motus. Donec periculis,
qvæ nimio erga populares
ſtudio ſibi clam attraxerat, in
ſpontaneum exilium pulſus,
apud Madianitarum ſacer-
dotem Jethronem privatæ
vitæ, ut humiliori, ita tutiori,
aſſveſceret, ovibus paſcendis
qvadraginta annos per Ara-
biæ ſolitudines ac inhoſpita
deſqva deditus. Qvod q.
tempus totum meditationi
rum divinarum ita impen-
t, ut ſimul naturæ opera,
celum terramqve ſedulo

perſcrutaretur. Atqve in hoc otio ſcripſiſſe eum & Geneſin & librum Job ſunt qvi velint; qvorum uterqve admiranda creationis & providentiæ opera complectitur.

Ac mihi qvidem id ſemper viſum fuit à Chriſtiana pietatate alienum, qvod pleriq; origines rerum cauſasq; ex putidis gentilium lacunis vel proprii cerebri labyrintho haurire malint qvam limpidiſſima illa Moſis, Prophetarum ac Pſalmorum ſcaturigine, qvibus Evangeliſtæ ac Apoſtoli ſua ſuperſtruxerunt. Neq; enim à Deo ſeparanda ſunt opera ejus & unde noti-

tia Creatoris hauritur, ibi qvoqve fontes creaturarum qværendi ſunt. Nihil ſane rerum naturalium toto mundo datur, cujus non abditiſſima qvævis ex ſola ſcriptura ſacra erui ac evidentiſſime demonſtrari poſſint. Negligentia hæc eſt & ſtupor illorum qvi contemr .ınt ſcripturas, qvi vel non legunt vel obiter :antum ac cum ſtultitiæ humanæ præjudicio ad deliria ıarum cogitationũ divinam ıpientiam accommodare ɔlunt. Hinc profanæ illæ vo:s *Scripturam loqvi ex o-nione vulgi, erroneam ẽ niſi ex nova, neſcio*

qva, Philoſophia corrigatur, Sp. Sanctum non fuiſſe Mathematicum, & ſi qvæ alia ſunt dictu nefanda ac tera.

Cæterum qvod tibi ILLUSTRIS & Generoſe Domine, hunc libellum inſcribere voluerim, cauſas habui haud leves. Meminiſtis enim adhuc ejus temporis qvo ſimul Lugduni Batavorum in ædibus Magni Spanhemii ſtudiis, vos vero inſuper exercitiis qvæ genus veſtrum & illuſtrem familiam decebant, operabimini; & erat tum ſplendidiſſimorum juvenum prænobilis corona, ex qvibus qvidem

aliqvi interea cœlitibus adſcripti, qvos inter præcipuè lugendi mihi fuerunt Nobiliſſimi *Franciſcus D. à Plaet* infeliciter Oceano Germanico, dū ex Anglia patriam repetit, ſubmerſus, & cujus ego tum juventutem regebam, *Thomas Morgan.* Vos vero fratres Illuſtriſſimos per tot annos fati clementia & in periculoſiſſimis peregrinationibus ſervavit incolumes & ad maximas dignationes promovit. Unde & mihi gloria ac animi gaudium naſcitur, qvandoqvidem

Principibus placuiſſe viris haud ultima laus eſt.

Ac revocasti mihi in mentem, MAURITI Illustrissime, cum nuper Hagæ eapse die qva Serenissima ELISABETHA Brandeburgica, nunc cœles, discederet, ultro me compellares his verbis

Eqvitans in arundine longa,

Simulqve te ipsum nomine & vultu ostenderes, ac gratiose in Palatium tuum invitares; multum me & incolumitati tuæ & qvod antiqvi sodalis memoriam nondum deposuisses, mihi ipsi gratulante. A qvo qvidem tempore occasio data fuit cogitan-

di

di de aliqvo ad posteritatem monumento tibi consecrando, neqve aliud convenientius visum fuit qvam hæc ARCA MOSIS, opusculum qvidem mole exiguum sed ingentis ponderis. Nam cum nuper cognato tuo, Illustrissimo Comiti *VVilhelmo Adriano de Hoorn*, Orbem Imperantem inscripsissem, non modo id sibi gratissimum fuisse coram declaravit, verum etiam monumento sua generositate digno ostendit. Qvapropter ut sangvine & animis conjunctissimi estis, ita etiam utriusqve vestrum nomina in illis, qvæ

à me publico dicantur, exſtare volebam.

Accipe igitur, ILLUSTRISSIME MAURITI, hanc ARCAM MOSIS, cujus pretium non ex mole ſed argumento æſtimari debet, & qvemadmodum à teneris annis animi magnitudinem, pectus generoſum, conſtantiam in actionibus aliasqve Heroicas virtutes exemplo majorum tuorum oſtendiſti: ita in hac matura ac virili ætate Rempublicam conſilio, domi, foris, pace, bello, ornare ac tueri perge, meqve cultoribus tui nominis adſcribe.

Lugd. Batavor. XV. Aug. CIↃ IↃC LXVIII.

LECTO-

LECTORI

Benevolo Salutem.

EN*tibi*, Lector Amice, *novum & inexpectatum opus, ipsa tituli, ut nonnullis videbitur, peregrinitate famosum : qvid enim nobis cum arcula illa Mosis, qvi ingentem* ARCAM NOÆ *humani generis & omnium animantium feracem habemus? Ac si de sola nunc magnitudine contentio esset, multum sane* ARCA MOSIS *illam* Noæ *exsuperaret, qvæ non nisi scaphæ Historiæ Humanæ*

sta-

ſtatum ac conditionem tueri poteſt; cum Arca Moſis totius univerſi Cœli & Terræ, omnium Creaturarum, viſibilium & inviſibilium, amplitudinem, tam anguſtis etiam areolis, ſed immenſum dilatabilibus, complectatur. Nam à primis rerum omnium initiis ac elementis, ad compoſitionem, figuras, corpora, actiones, facultates, perfectiones, imperfectiones, bona, mala, cauſas, artificia, narrationes, progreditur, ut nihil mente concipi aut cogi-

cogitatione fingi poſsit, aut ex omnium ſeculorum memoria depromi, qvod non in ea locum ſuum naturalem habeat ac reperire posſit. Ita apertus eſt induſtriæ humanæ ingens ſpatioſiſsimusqve campus, in qvo ſe cujusq; privata curioſitas exercere, & qvæ ſtudio brevitatis (neq; enim unius id hominis opus eſt, mihi etiam, velut alia agenti, hæc exciderunt) prætérita ſunt, addere licebit. Nam methodus, qvia ex ipſis divinarum ſcripturarum immobi-

mobilibus fundamentis & totius naturæ perpetuo consensu stabilita ac depromta est, neq; corrigi neq; transponi potest absq; totius ruina. Est enim primum Mosis in Genesi caput tantæ profunditatis & altitudinis, ut qvanqvam cætera scripturarum omnia Sp. Sancti inspiratione ac dictamine à Sanctis Dei hominibus scripta sint, hoc etiam immediate ab ipso spiritu Sancto scriptum censeatur. Qvapropter eò majori religione, tanqvam

Basis

Basis totius Historiæ sacræ, tuendum amplectendumq́; hominibus est ac sub gravißima execratione cavendum, ne qvicqvam ejus criminemur vel per stolidam illam apparentiam in dubium vocemus. Quam magna sint duo illa Luminaria, & mirabilia Sol & Luna, præ reliqvis omnibus Stellis, ille solum rectè judicare potest, qvi absq; ullo tubo optico vel arte, irretortis oculis fulgentißimum mero meridie Solem & Lunam pleno orbe me-

dia nocte splendentem intueri ac eorum ineffabilem magnitudinem ac pulcherrimam Majestatem, infallibili visu, comprehendere potest. Qvapropter qvicunq; divinam veritatem rerum naturalium amas, repudiatis illis novaturientium nugis, ex qvibus nihil nisi ignorantiam mentis, & hallucinationem sensuum conseqveris, DEO, ejus Scripturæ, Mosi, Prophetis, Apostolis crede, fide, adhære: ita mox senties lucem oriri in corde tuo ac

omnia

Google

omnia tibi pervia & patentia reddi, quæ frustra tanto labore apud illos, qvi vacui & inanes erant, dum qværis, teq; pariter ac alios decepisti.

Et qvandoqvidē ob varia impedimenta nunc non licuit hanc ARCAM MOSIS, *plene pertexere: fiet illud tamen, Deo largiente gratiam, cum tempore. Interea his fruere qvalibuscunq;, & expecta propediem* ARCAM JOSUÆ, JUDICUM *ac* REGUM, *in qva omnium Bellorum artem, myste-*

mysteria, origenes, successus exitus, ex universa Historia, ad nostram usqve ætatem, trademus. Monitos etiam volo Typographos, ne qvicqvam Operum meorum me ignaro recudant: omnia enim correctiora edere animus est. Vale Lector Benevole & labores nostros pari assiduitate adjuva.

PRIMUM CAPUT MOSIS

Fundamentum est omnis Eruditionis.

QVandoqvidem totum opus ARCÆ MOSIS primo Capiti *Geneseos* superstructum est; hinc necessarium visum fuit idem caput, tanqvam basin ac fundamentum, in frontispicio præmittere & qvidem omnium illarum gentium lingvis in qvas sacra Biblia translata extant. Nam ex unico illo capite non tantum totius sapientiæ divinæ pariter ac humanæ primordia & origines depromuntur: verum insuper lingvarum rudimenta poni possunt, cum totius universi exactissimum compendium sit. Extant autem *Biblia* his potissimum lingvis, Hebræa, Græca, Latina, Syriaca, *Samaritana*, Armenica, Coptica, Abyssina, Arabica, Turcica, *Persica*, Slavonica, Bohemica,

** Polo-

Polonica, Russica, Fennica, Svecica; Danica, Norvvegica, Yslandica, Germanica, Belgica, Anglica Cambrica, Hibernica, Gallica, Cantabrica, Hispanica, Italica. Sed qvandoqvidem aliæ qvidem lingvæ nobis familiares, aliæ penitus incognitæ sunt, nonnullæ autem haberi non possunt; ideo præcipuas tantum excipere visum ac primum caput *Geneseos* publicare lingvis Latina, Græca, Hebræa. Cæteras omnes qvotqvot extant & haberi possunt peculiari operi cujus titulus erit; RUINÆ BABYLONIS reservantes, una cum clavi & manuductione ad omnes totius orbis lingvas facili negotio discendum novasqve solius alphabeti ope reperiendum. Nam ut hoc obiter moneam, inter præcipua studiorum & eruditionis impedimenta est illa diffusa & ad desperationem usqve intricata lingvarum discendarum ratio, adeo ut totam ætatem multi in solis Grammatico-

rum nugis discendis, miserabili-
ter conterant; & tamen qvotus-
qvisqve illorum, post tot Sisyphe-
os labores, vel Epistolam tolerabi-
li stylo exarare potest? Jacent inte-
rim neglectæ & ignoratæ res, qva-
rum causa omnis ille suscipitur la-
bor. Itaqve vel deserenda imposte-
rum studia sunt vel alius instituen-
dus ordo, minore cum labore & ma-
jore fructu. Ac si qvis compendio
ad maturam eruditionem pervenire
cupit, abjiciat, meo judicio, omnes
Grammaticas, Rhetoricas, Diale-
cticas, vel Logicas, Metaphysicas,
Physicas, Ethicas, institutiones va-
rias, Prosodias, politicas; sit con-
tentus paucissimis authoribus ac si
verè sapere vult solis Bibliis qvæ
sunt ille Macrocosmus & Microcos-
mus; illud Pantheum animi, cor-
poris, justitiæ, sanitatis, sapientiæ,
eloqventiæ, lingvarum, Historia-
rum, Politices, Poëseos, Mathe-
matices, Architecturæ, Militiæ,
artium liberalium pariter & Me-

** 2 cha-

chanicarum, fons & abyssus omnis eruditionis. Expertus scribo. Majorem jam ætatis partem in Academiis docendo transegi: nota mihi sunt ingeniorum naufragia & temporis dispendia. Sæpe ingemisco juventutis ignaræ perituris & inutilibus laboribus, qvæ tam misere seducitur & plerumqve pro tot sumtibus, ignorantiam & pertinaciam male haustæ vel intellectæ sectæ domum defert ac diplomate velut indulgentiis munita audacter propagat. Hinc in tanta Medicorum multitudine & arcanorum ut jactant, copia, indies morbi crescunt, vires humanæ maledicta venæsectione & adhuc pestilentiori purgatione exhauriuntur ac nuspiam major debilium copia qvam in Magnatum, qvi solvere tamen possunt & volunt, palatiis: alius claudicat utroqve pede: alter digitos chiragra incurvos habet: hunc calculus jugulat: Ille tabescit. Cur hic non fungitur Medicina suo offi-

cio:

cio: Et qvi possunt inter se factionibus letaliter dissidentes & in ipsis fundamentis contrarii? Ita qvidem, ut Magnus Rex, cui recens mascula soboles edita, cum amitteret imperitia Medicorum filium, vovisse dicatur: *Si DEUS aliam sibi prolem largiatur, nullo se amplius Medico usurum.* Non accusamus Medicos, sed discordiam eorum & malitiam mutuam & letales æmulationes ac horrenda odia, qvibus dum indulgent, miseros ægrotos periri haud ægris oculis vident & alter in alterum culpam rejicit; mortuus vero à qvo sit occisus, judicare non potest. Atqve ut antiqvitatis judicia de Medicinæ miserabili statu, origine, progressu, cruentis factionibus, veneficiis mutuis, conjuratione contra Rempublicam, compendio noscamus, placet Plinii verbis totam Tragœdiam exponere. Ita igitur ille libro XXIX. cap. 1. Medicina post Æsculapium, *in densissima nocte latuit, usque ad Peloponnesiacum*

acum bellum: tunc eam revocavit in lucem Hippocrates, genitus in insula Coo, inprimis clara ac valida, & Æsculapio dicata. Is cum fuisset mos, liberatos morbis scribere in templo ejus Dei qvid auxiliatum esset, ut postea similitudo proficeret, exscripsisse ea traditur, atque (ut Varro apud nos credit) jam templo cremato, instituisse medicinam hanc, qvæ Clinice vocatur. Nec fuit postea qvæsitus modus, qvoniam Prodicus Selymbriæ natus, discipulus ejus, instituens qvam vocant Iatralepticen, reunctoribus quoqve Medicorum ac mediastinis vectigal invenit. Horum placita Chrysippus ingenti garrulitate mutavit, plurimumqve etiam ex Chrysippo discipulus ejus Erasistratus, Aristotelis filia genitus. Hic Antiocho rege sanato C. talentis donatus est à rege Ptolomæo filio ejus, ut incipiamus & præmia artis ostendere. Alia factio, ab experimentis se cognominans Empiricen, cœpit in Sicilia, Acrone Agrigentino Empedoclis Physici autoritate commendato. Dissederuntqve eæ scholæ:

&

omnes eas damnavit Herophilus, in-
sicos pedes venarum pulsu descripto
ætatum gradus. Deserta deinde &
secta est, qvoniam necesse erat in-
literas scire. Mutata & qvam post-
Asclepiades (ut retulimus) invene-
. Auditor ejus Themison fuit, qvi
inter initia scripsit, illo mox rece-
te à vita, ad sua placita mutavit.
& illa Antonius Musa ejusdem au-
tate Divi Augusti, qvem contraria
licina gravi periculo exemerat.
tos prætereo Medicos, celeberrimos-
ex iis Cassios, Calpitanos, Aruntios,
tios, Rubrios CCL. H.S. *annua-*
ede iis fuere apud principes. Q. ve-
tertinius imputavit principibus,
l H.S. qvingenis annuis contentus
sexcena enim sibi qvæstu urbis
numeratis domibus ostendebat.
& fratri ejus merces à Claudio Cæ-
nfusa est: censusq;, qvanqvam ex-
i operibus Neapoli exornata. hæ-
H-Sccc. *relinqvere, qvantum-*
n ætatem Aruntius solus. Exortus
est Vettius Valens, adulterio

 Mes-

Meſſalinæ Claudii Cæſaris nobilitatus, pariterqve eloqventiæ affectator. Is eam potentiam nactus, novam inſtituit ſectam. Eadem ætas Neronis principatu ad Theſſalum tranſilivit, delentem cuncta majorum placita, & rabie qvædam in omnis ævi medicos perorantem: qvali prudentia ingenioqve, æſtimari vel uno argumento abunde poteſt, cum monumento ſuo (qvod eſt Appia via) jatronicem ſe inſcripſerit. Nullus hiſtrionum eqvarumqve trigarii comitatior egreſſus in publico erat. cum Crinas Maſſilienſes arte geminata, ut cautior religioſiorqve, ad ſiderum motus ex ephemeride Mathematica cibos dando, horasqve obſervando, autoritate eum præceſſit. Nuperqve centies H-S. *reliqvit muris patriæ, mœnibus qvoqve aliis pene non minori ſumma extructis. Hi regebant fata, cum repente civitatem Charmis ex eadem Maſſilia invaſit, damnatis non ſolum prioribus Medicis, verum & balneis: frigidaqve etiam hybernis algoribus lavari perſvaſit. Merſit ægros in lacus. Videbamus*

ſenes

es Consulares usqve in ostentationem entes. Qva de re extat etiam Anі Senecæ stipulatio. Nec dubium est, ines istos famam novitate aliqva auɔantes animas statim nostras negotia-

Hinc illæ circa ægros miseræ sententrum concertationes, nullo idem cente, ne videatur accessio alterius. nc illa infelicis monumenti inscriptio rba se medicorum perisse. Mutatur s qvotidie toties interpollis, & ingeɔrum Græciæ flatu impellimur. Panqve est, ut qvisqve inter istos loendo polleat, imperatorem illico vitæ stræ necisqve fieri: ceu vero non milgentium sine Medicis degant, nec ven sine Medicina: sicut populus Romus ultra sexcentesimum annum, neo in accipiendis artibus lentus, Meinæ vero etiam avidus, donec experη damnavit. Etenim percensere gnia priscorum in his moribus conit. Crassius Hemina ex antiqvis autor primum è Medicis venisse Romam ɔponneso Archagathum Lysaniæ fi-ı, L. Æmilio, M. Livio Coss. anno

urbis

urbis DXXXV. *eiqve jus Qviritium datum, & tabernam in compito Acilio emptam ob id publice. Vulnerarium eum tradunt fuisse vocatum, mireqve gratum adventum ejus initio: mox à sævitia secandi urendiqve, transisse nomen in carnificem & in tædium artem omnesqve Medicos: qvod clarißime intelligi potest ex M. Catone, cujus autoritati triumphus atqve Censura minimum conferunt: tanto plus in ipso est. Qvamobrem verba ejus ipsa ponemus. Dicam de istis Græcis suo loco Marce fili, qvid Athenis exqvisitum habeam, & qvod bonum sit eorum literas inspicere, non perdiscere. Vincam neqvißimum & indocile genus illorum: & hoc puta vatem dixisse: Qvandocunq; ista gens suas literas dabit, omnia corrumpet. Tum etiam magis, si Medicos suos huc mittet. Jurarunt inter se barbaros necare omnes Medicina. Sed hoc ipsum mercede faciunt, ut fides iis sit, & facile disperdant. Nos qvoqve dictitant barbaros, & spurcius nos, qvam alios opicos, appellatione fœdant. Interdixi tibi*

de medicis. Atque hic Cato DCV.
o urbis nostræ obiit, LXXXV. *suo,*
vis illi defuisse publice tempora, aut
vatim vitæ spatia ad experiendum
itretur. Quid ergo? damnatam ab
em utilissimam credimus? Minimè
cule, subjicit enim qua medicina &
& conjugem usque ad longam sene-
n perduxerit, iis ipsis scilicet, quæ
c nos tractemus. Profiteturque esse
mentarium sibi, quo medeatur filio,
is familiaribus, quem nos per gene-
sus sui differimus. Non rem antiqui
nabant, sed artem. Maximè vero
stum esse immani pretio vitæ recusa-
Ideo templum Æsculapii, etiam
reciperetur is Deus extra urbem
se, iterumque in insula, traduntur.
um Græcos Italia pellerent, diu
m post Catonem excepisse Medicos.
ebo providentiam illorum. Solam
c artium Græcarum nondum exer-
Romana gravitas in tanto fructu,
issimi Quiritium attigere, & ipsi
m ad Græcos transfugæ. Imo vero
ritas aliter quam Græce eam tra-
ctan-

Digitized by Google

ſtantibus, etiam apud imperitos expertesque linguæ, non eſt. Ac minus credunt, quæ ad ſalutem ſuam pertinent, ſi intelligunt. Itaque hercule in hac artium ſola evenit, ut cuicunque Medicum ſe profeſſo ſtatim credatur, cum ſit periculum in nullo mendacio majus. Non tamen illud intuemur, adeo blanda eſt ſperandi pro ſe cuique dulcedo. Nulla præterea lex, quæ puniat inſcitiam capitalem, nullum exemplum vindictæ. Diſcunt periculis noſtris, & experimenta per mortes agunt: Medicoque tantum hominem occidiſſe impunitas ſumma eſt. Quinimo tranſit convitium, & intemperantia culpatur; ultroque qui periere arguuntur. Atque hæc Plinius. Vale Lector Amice. Scriptum Leydæ VII. qua die Jeroſolyma à Tito Veſpaſiano funditus everſa fuit ſicut Chriſtus prædixerat.

GEOR-

GEORGII HORNII

ARCA MOSIS
SIVE
HISTORIA MUNDI.

Principio creavit Deus Angelos, Cœlum & Terram.

ANGELOS per *invisibilem* spirationem.

Cœlum & Terram, qvæ vocantur MUNDUS, per *extensionem* visibilem finitam & partes a partes.

Ei competunt *Qvantitas*, sub qva *spa-*, sive *locus*, externus, internus. *Tempus* duratio, præteritum, præsens, futu-. *Mensura*, sive *numerus*, unitas, plu-as, par, impar. *Pondus* gravitas, levi-æqvilibrium. *Continuitas* & *mutabili-* Sub qva divisibilitas, componibilitas: *litas*, flexile, fragile, tenax, scissile, ile; *dilatabilitas*, malleabile, fusile, nsile sive ductile; *Consistentia*, rarum, um, volatile, fixum, congelabile, in-gelabile, liqvabile, illiqvabile: *poro-* rarefactio, condensatio. *Transponibili-* olubile, miscibile, errabile, pugnabile,

 Ordi-

Ordinabilitas : Situatio, planum, aſperum, molle, durum. *Figuratio* regularis, irregularis : *proportio* æqvalis, inæqvalis.

Materia ſuperior ſive cœleſtis & inferior ſive terreſtris diverſæ qvoad ſubſtantiam : differentes inſuper magnitudine & figura.

Locus eſt corporis ambitus. Isqve internus & externus.

Pori corporum ſunt anguſti, lati, duri, molles, recti, obliqvi, tortuoſi & per anfractus ſibi ſuccedentes ſive cochleati, tortuoſi & non per anfractus ſibi ſuccedentes, ſeu inordinati prorſus & irregulares.

Figuræ Corporum ſunt triplices.

Primæ rectæ, oblongæ & rigidæ. Hæ Triangulares, qvadrangulares, qvinqvangulares. *Triangulares*, Tetraedræ, ſive pyramidales; octaedræ, Icoſaedræ. *Qvadrangulares*, rectangulæ, hexaedræ, cubicæ. *Qvinqvangulares*, obtuſangulæ, dodecaedræ. Harum nec plures nec pauciores in natura dari poſſunt.

Secundæ fibroſæ ſive ramoſæ, flexiles & oleaginoſæ.

Tertiæ Globoſæ tum *rotundæ*, tum *gibbæ* Cylindricæ, Conicæ (ellipſis, hyperbole, parabole) helicæ.

Qvales *figuræ* corporum, tales & eorum *Pori*.

Pori ſunt *Convexi*, *Concavi* & *Conici*.

Convexi ſyſtroides, ἀμφίκοιλοι, acutanguli, rectanguli, obtuſanguli.

Con-

oncavi, menoides sive lunulares, helices, id est *tortuosi* & *pelecoides* sive Amaii.

onici sunt elliptici, hyperbolici, parabo-

Qvando *rotunda* sibi mutuo incumbunt *endiculariter*, oriuntur pori qvadrangus; cum *obliqva*, triangulares.

ubus est *Rhombus*, *Rhomboides* & *Trapez.*

igura corporum est *plana* vel *gibba*.

Plana *regularis* vel *irregularis*.

egularis qvintuplex, ex qvibus tres hat *basin* Triangularem, *tetraedrum* sive pyis, *octaedrum*, *Iscosaedrum*. Una *basin* dratam, *Cubus*. *Irregulares* sunt innuæ, qvæ tamen aliqvomodo reducuntur uas *Rhombicas* & tredecim corpora *inorta* Archimedis.

ibba regularis, irregularis. *Regularis* erica. *Irregulares* innumeræ, præcipuæ *ica*, *Cylindrica*, *helica*. Sub *conica* comendunturt *elliptica*, *hyperbolica* & *paraca*. *Helica*, sub qva *conchois*, *cittois*, &

iguræ Principales sunt qvatuor, *Circis* sive rotunda. *Parallela*, sive Obga, *cava*, triangularis acuta & *cubica* drata.

Ex Cœlo *&* Terra *ſeparavit* Elementa.

Elementa ſunt particulæ corporum minimæ, ex qvorum *confluxu* corpora componuntur, *effluxu* & *influxu* operantur, *diffluxu* intereunt.

Separatio elementorum à Cœlo & Terra facta eſt per *diviſionem* corporis extenſi continui in particulas, ſive *congregationem* homogeneorum & *disgregationem* heterogeneorum, idqve *emicatione*, *expanſione*, *confluxione* & *exiccatione*: unde motus, *contiguitas* & *vacuum*.

Motus eſt translatio localis corporis ex immediata vicinia qvorundam corporum in viciniam aliorum: unde *mutatio*, qvæ eſt partium, ut prius locatæ erant, *ſeparatio* & *translocatio*.

Motus eſt *localis* & *ſucceſſivus*, cujus ſpecies & effectus ſunt *generatio*, *corruptio*, *alteratio*, *augmentatio*, *imminutio*, *rarefactio* & *condenſatio*.

Cauſa motus eſt corporum in corpora *impetus* & mutuus *occurſus*. Omnis *motus* natura ſua *rectus* eſt. *Obliqvus* fit per accidens propter corpora recto motui obſtantia. *Corpora* motu *circulari* moventur circa ſuum *centrum*.

Pro *qvantitate* & *figura* corporum, motus eſt *celerior*, *tardior*, *fortior*, *remiſſior*, *ſenſilis*; *inſenſilis*.

Qvo

Qvo corpus aliqvod *ſubtilius* eſt, eo *cele-*
s & *imbecillius* movetur; qvo *craſſius*, eo
dius & *fortius*.

Corpus qvod *validius* & majori cum im-
u movetur, aliud, qvod *invalidius* & mi-
ri cum impetu movetur, cogit in ſuum
eqvium.

Motus *principalis* eſt ſextuplex: *attracti-*
, contractivus, retentivus, dilativus, di-
ivus & expulſivus. Vel ſic: *Motus* eſt
concentrans vel *dilatans*. Concentrans
attractivus, vel *contractivus*, vel *retentivus*.
atans, *expenſivus*, *digeſtivus*, *expulſivus*.

Denſum eſt, qvod vel nullos vel exiguos
os habet; *Rarum*, qvod multos & ma-
os poros habet; *Læve*, cujus ſuperficies
plana; *Aſperum*, cujus ſuperficies eſt in-
valis, ita ut aliæ partes *emineant*, aliæ *de-*
ſſæ ſint.

Vacuum complectitur diſtantiam, poro-
tem, penetrationem. De motu compreſ-
ais vide Verulamium Sylv. 6. 7. Qvo cor-
a propiora centro terræ, eo leviora. Ba-
1. p. 20.

DEUS materiam cœli & terræ *ſpiritu* ſuo
nmovit ac diviſit in *particulas* variarum
ırarum, iisqve *motum localem* indidit, ut
er ſe commoverentur ac *corpus* aliqvod
dum inſtar aqvæ turbidæ, nigræ ac limo-
conſtituerent.

Ita particulæ ſemel commotæ continuo
tu *confricationis*, *abroſionis*, *diſcerptionis*

& *prolongationis*, innumeras figuras acqvisiverunt, qvæ dividuntur in *cœlestes*, *aëreas* & *terrestres.*

Postea *separavit* Deus has particulas confusas & in suas classes *distinxit*, qvarum aliqvi tres, alii qvatuor, alii plures constituunt: qvæ sunt materia elementorum.

A *motu* & *figura* elementorum omnes qvalitates & actiones oriuntur, tum *insensiles* (qvæ ita vocantur qvia dependent à materia qvæ non cadit sub sensus) ut *magnetismus*, & qvicqvid *occultarum* qvalitatum nomine venit: tum *sensiles*, qvæ sensu percipiuntur, ut *visus*, *sonus*, *sapor*, *odor*, *tactus*, *appetitus.*

Materia *primi* elementi complectitur *particulas* omnium subtilissimas, mobilissimas, velocissimas, penetrantissimas, *pyramidales*, *tetraedras*, *dodecaedras* & *sphæricas*, omnium aliarum figurarum receptrices divisibiles.

Hæ *particulæ* primi elementi totum mundum pervadunt, omnesqve aliorum corporum poros permeant & movent; si sunt *majores* calorem, si *minores* frigus producunt. Nam *majores* particulæ majorem agendi vim obtinent, *minores* minorem. *Majores* à multis corporum poris excluduntur, qvæ non nisi minores particulas materiæ subtilis admittunt, unde minor in iis motus & *frigida* censentur ut marmor, glacies. *Frigida* igitur vocantur qvæ talem dispositionem particularum minimarum

habent, ut ad qvietem potius qvam a apta sint.

Distributæ sunt in *tria* imprimis loca. s longe *maxima* supremum, & spatiosissimum mundi locum occupavit, & cum terminum suum qvem Creator constituerat, attigisset, neqve altius adscendere neq; etiam redi posset, amisso recto ulteriore motu *circulum* & gyrum reflexa fuit ac reliqva corpora secum ab ortu in occasum spatio 24. horarum circumegit. Hoc dicunt *primum mobile*. Alia *pars* orbium cœlestium foramina & poros implevit, & à luce pressæ ac pulsæ agitatæ lumen de se sparserunt, ipsa vero seorsim in variis foraminum centris lecta micabat, unde *Sol, Luna* & *Stellæ* dicuntur.

Tertia pars crassior, particulas crassas *a-* & *terræ* permeavit.

Et hæ particulæ striatæ vel alterius figuræ globum terrestrem perpetuo ab uno polo ad alterum *circulantur*, ac in terræ medio *centrantur* & defecantur, relictisq; ibidē crassioribus & ad motū ineptioribus, unde *es* subterranei, *sulfur, Sal, mineralia, metalla*, & alia constituentia, per poros purificata ad superiora remeant, iterum per eosdem centrum terræ reversuræ. Lux nunqvam motu velocissimo cessat, sed assiduè huc qve illuc fertur: non autem eadem velocitate ubivis & omni tempore:, nam ut plurimum paulo concitatius fertur circa

superficiem terræ, qvàm in sublimi aere, ub
nubes consistunt & sub æqvatore locisqve
vicinis qvā sub polos, & in eodem loco velo
ciusin æstate qvā hyeme, interdiu qvā nocti

Materia *secundi* elementi complectitu
particulas *sphæricas* vel *Icosaedras*, solidi
ssimas, lævissimas, post lucem fluidissimas
mobilissimas & divisibiles in alias minore
qvæ medium locum occuparunt & *firma*
mentum sive *expansum* inter aqvas superio
res & inferiores: ac *cœlum* sive *aër* dicuntu
In hoc cœlo partes *polares* minimum ha
bent lucis, unde frigidæ, humidæ, tenebro
sæ: *mediæ*, maximè *orientales*, plurimum
unde calidæ, siccæ, lucidæ. Particulæ secun
di elementi omnia corpora *sublunaria* am
biunt & pervadunt & se insinuant in poro
particularum, ex qvibus constant. Qv
particulæ si mobiles sint, supra illis non
aliter moventur ac trabes super cylindri
(ut in aqva) ideoqve si vel ob imbecillita
tem suam vel ob particularum terrestriun
immobilitatem aditum non amplius repe
riant, vel concrescunt corpora (ut aqva in
glaciem) vel materia primi elementi cincti
celerius moventur.

Ab his particulis secundi elementi, qva
tenus particulis tertii elementi sive terr
& aqvæ immiscentur, est *rotunditas:* qvia
globuli omnes cujuscunqve guttæ part
culas versus ejus centrum æqvaliter pre
munt, sicqve ipsam guttam faciunt rotun
dam

m: *Gravitas*, qvia Globuli omnes par-
s terræ versus medium propellunt: *pel-
ciditas*, qvia *pellucidum* est qvod poros
ctos vel rectis æqvipollentes habet,
ide lumen admittit, eiqve dat transitum.
pacum est qvod poros irregulares habet.
A *luce* lumen, color & calor. *Calor* est
gitatio particularum terrestrium orta à lu-
ine vel *attritione*, unde *rarefactio*. Inde
iam *congregatio* homogeneorum & *disgre-
tio* heterogeneorum.

Lumen & *color* est à solis particulis secun-
i elementi qvatenus à luce plus minusve
remuntur & agitantur. *Lux* grata bonis,
osa malis angelis. Cum *particulæ* secundi
ementi particulas aqvæ vehementer exagi-
int, eæ qvæ sunt tenuiores ac flexiliores,
iutantur in *vapores*; cum remissius in *gla-
em*, & vapores in *aqvam*. Et hinc origo
ntium, *fluminum*, qvæ perpetuo per terram
irculantur, & *ventorum*, cum particulæ
aris variis irregularibus motibus agitan-
ir. *Mare* agitatur vel *irregulariter*, unde
enti, vel *regulariter* à Luna, unde *fluxus* &
fluxus bis in die.

Materia *tertii* elementi complectitur *par-
iculas* crassiores, sibi invicem incumbentes,
nplexas, intextas, densiores, graviores,
ninus mobiles & fluidas; *triplicis* potissi-
ium figuræ, *ramosas*, *ruderosas*, & *oblongas*.
Qvæ infimum locum occuparunt, & aqva ac
erra vocantur.

Terra figuræ *cubicæ hexaedræ* ex particulis *fibrosis* & *rigidis* conſtat. Habet *tres* regiones. *Centralis* conſtat ex igne & aëre minus puro & excrementitio, qvæ conſpicitur in *Nitro, Sulphure* ac ſalibus.

Media ex *ſabulo*, qvod eſt vitreum & tranſcolatorium aqvarum ac ſalſedinem earum imbibit ac detinet.

Suprema ex corpuſculis majoribus figurarum maximè irregularium.

Ex *terra* oritur *ignis*, ad qvem reqviruntur, 1. *Corpora*, qvorum particulæ craſſiores unæ ab aliis ſeparari & ſejungi poſſunt.

2. Vis aliqva *expellens* particulas ſecundi elementi ſive aërias ab intervallis illarum particularum: ut in ſola luce natent & ejus celerrimo motu circumrapiantur & qvaqva verſus impellantur, unde *calor* & *lumen*.

3. *Lucis* collectio & concentratio.

4. *Locus* liber ac patens: qvia aëre privatus perit loci defectu. *Ignis* ergò eſt congeries particularum tertii elementi tam tenuium & à ſe mutuo disjunctarum, ut vehementiſſimo motui primi elementi ſive lucis cui innatant, obſeqvantur. Eſtqve ignis *productum* qviddam ex elemento terræ & luce. Nam ignis reſpectu materiæ combuſtibilis ad elementum terræ ſpectat: reſpectu flammæ luminis & caloris ad lucem. Nam particulæ *terreſtres* à ſe invicem *ſeparatæ* conſtituunt vel *ignem* vel *aërem*. Ignem conſtituunt illæ qvæ mo-

tum

n materiæ primi elementi seqvuntur: em illæ qvæ motum materiæ secundi seuntur. Hinc *aër* & *ignis* tantum differnt motus celeritate.

De varia ignium productione videantur i de meteoris scripserunt.

Aqva, figuræ *octaedræ*, habet particulas *longas*, *teretes*, facile à se invicem separaes, qvarum unæ sunt *flexiles* qvæ aqvam *ipidam*; aliæ *rigidæ* & *acutæ* qvæ salia mponunt.

Elementa sunt vel expansa vel contracta.

pansa: Sol, ignis.
Aër,
Aqva,
Terra.

ntracta: Aurum,
Nitrum,
Sal,
Sabulum.

iqvida: Oleum,
luida: ignis, aqva.
nsistentia: Sulfur,
Salia.

mne *consistens* solvitur in suo *fluido*, salia *aqva*, sulfura in *oleis* vel lixiviis.

x *Elementis* produxit *species*.

Per *mixtionem* particularum tertii elementi aqvæ & terræ, qvæ duo elementantum constituunt mixtum; reliqva duo *is* & *lux* non constituunt corpus, sed ejus

poros ingrediuntur, penetrant, & particulas varie agitant ac movent.

Lux & *aër* ideis & *mechanica* rerum creandarum à Deo instructa disponit particulas tertii elementi & inde *speciem* ac *individuum* effingit justa partium proportione, figura, situ ac magnitudine.

Ita disposito corpore Lux sese cum eo intime conjungit & in eo tanqvam suo domicilio libenter moratur; illud *radialiter* & *emanatior* movet, regit, conservat, ac tales operationes motusqve facit qvales magnitudini, figuræ, poris ac proportioni illius speciei conveniunt. Unde *differentia* specierum oritur à diversa mixtione, figura, magnitudine, poris ac proportione materiæ subtilis ac crassæ. Et Lux ac Aër in se habet omnium individuorum & specierum *ideam*, figuram, motum, proportionem, qvalitates, actiones, passiones: hancqve potestatem semel à creatore acceptam constanter & infallibiliter retinet & exercet qvamdiu non impeditur à causa externa validiori. Et qvia in nullo alio corpore Lux tam libere & convenienter moveri potest qvam in eo qvod ipsa sibi efformavit; hinc illud corpus non deserit, nisi expulsa à causa externa fortiori & qvam primū potest, in corpus suum unde pulsa est revertitur.

Igitur ex hac Lucis ac aëris cum corporibus crassioribus unione ejusqve perpetuo motu vel qviete, omnes *formæ*, *qvalitates*,

actio-

iones, *passiones*, oriuntur, tum *insensiles* n sensiles, quæ pro diversitate subjecti ıt *Visus*, *sonus*, *sapor*, *odor*, *tactus*, *appetitus*.

Visus fit à particulis æthereis per lucem to modo motis & oculos afficientibus.

Sonus est tremulus, vibratus & collisus is motus.

Sapor motus particularum terrestrium ul cum saliva in ore natantium & linm pro varia figura sua variè moven n.

Odor motus particularum in aëre volitium, qvæ per nares attractæ nervos mo t. *Fœtor* est à particulis sulfureis & pin ous male coctis vel in defectu, unde *pu o*, vel in excessu unde *adustio*.

ustus & *odoratus* idem objectum habent, l percipitur ab *odoratu* qvatenus parti i læ effluunt & in aëre volant; à *gustu* enus solæ vel cum saliva sub forma li is lente moventur & in poros lingvæ lunt.

ctus sive *calor* est agitatio particularum strium facta à lumine vel ab attritione, ens sensum. *Calor* enim nihil aliud vam acceleratio motus in particulis stribus & *frigus* nihil aliud qvam im tio motus.

lor igitur est *motus* lucis & ætheris va *rigus* est *qvies* vel minor motus lucis ac is. *Frigidum* & *siccum* est qvod ad inca dum & rarescendum ineptius est.

Humi-

Humidum est qvod constat particulis à se disjunctis & qvæ in motu diffluxionis sunt. Unde alieno termino continetur.

Siccum est qvod constat particulis mutuo conjunctis & quæ in statu consistentiæ. Unde proprio termino continentur.

Qvorundam *corporum pori* sunt tales ut non admittant nisi introitum lucis: alii etiam particulas aërias qvarum implicatione pori fore obstruuntur: unde sæpe impediunt in poris modum lucis vehementissimum; alii etiam particulas crassiores aqvæ & terræ admittunt; & ab hujus mixtionis varietate omnis corporum varietas dependet. Nam lux operatur pro figura & qvantitate particularum crassiorum, qvibus implicata est: *Pyramidales & acutas* impellit ad pungendum, corrodendum, indurandum; *Ramosas* ad inviscandum, oblinendum, liqvescendum; *cubicas* ad adurandum, calcinandum, exiccandum.

Corpora qvæ habent partes *molles* & *flexiles*, in illis lux vario motu & in se reflexo ac reciproco, non recto movetur & diutius hæret. Unde talia calida sunt. Qvæ habent partes *duras*, *rigidas* ac stabiles in illis motu qvam proxime recte movetur ac citius permeat. Unde talia frigida sunt.

Omne *corpus* naturaliter appetit *qvietem* & in suo loco ac situ permanet, nisi pellatur ab alio.

Qvia vero lux propter continuum motum

effluxum ex corporibus maxima co-
ſipatur; hinc per continuum effluxum
s ſtellarum, maxime radios Solis, in
rporibus fovetur ac inſtauratur. Hæc
ma ſtellata ſphærica omnia permeat
ndo ex radios ejaculando. Omnia igi-
na ſunt minutiſſimis *ſtellulis*, & ipſa
a conſtant ex minimis & infinitis ſtel-
t ex corporis Solaris irretorta ac ocu-
ſpectione patet.

ulæ autem illæ ſunt diverſiſſimarum
um, unde *ſympathia* & *antipathia*.
qvæ *ſimilem* habent figuram conve-
natura, qvæ *diſſimilem* diſcordant.
i igitur operantur per *artinobolis-*
ive ejaculationem radiorum vel irra-
nem.

m diu *lux* in corpore ſuo motum
rium conſvetum & ſibi convenien-
bere exercet, corpus in *ſtatu naturali*
net.

mprimum *lux* in motu ſuo ordina-
eterminato impeditur, perturbatur
ne deſtruitur, corpus à *naturali ſta-*
cit, alteratur, corrumpitur & trans-
ır.

ditur & perturbatur *lux* in motu
dinario à compreſſione vicinorum
um vel impetu, influxu & permix-
liarum atomorum, qvotiescunqve
el alia corpora diverſarum particu-
uo corpori permiſcentur; unde in-
ter

ter diversas hasce particulas, qvarum aliæ ingredi poros & figuram, situm, proportionem particularum *destruere,* aliæ locum, figuram, situm ac motum suum *defendere* conantur, oritur *irritatio, pugna, ebullitio, fermentatio;* donec tandem particulæ illæ qvæ sunt robustiores prævalent ac reliqvas vel expellunt vel in suam naturam *transmutant,* vel si æqvales vires, utrumqve corpus *conjungitur* ac duplicatur: aut destructo penitus priore corpore per corruptionem & generationem *novum* corpus priori dissimile producitur.

Si *aliqvæ* tantum particulæ subtiles aut crassæ ita immutantur ut lux in iis non possit exercere consvetum suum motum, salvis reliqvis & lucem ordinario modo admittentibus, illud corpus *alteratur,* tantum non destruitur, & facile ad pristinam naturam recuperato partim situ, magnitudine & lucis consveto motu, reduci potest.

Hinc *destructa* una *qvalitate* & parte corporis potest integra manere altera.

Si partes *subtiles* & *crassæ* simul perturbentur & destruantur, oritur totalis *corruptio* & fit *transmutatio:* si vero *alterutra* tantum sive subtilis sive crassa *alteratio,* & illa corpora *restitui* possunt.

Qvomodo fiat liqvefactio, digestio, putrefactio, generatio, vide Bacon. Sylv. 203. 204.

Atomi ex poris suis expulsæ tamdiu va-

itur in aëre, donec aliud corpus ejus-
naturæ & sibi proportionatum repe-
aut ad prius revertantur. *Lux* ad cer-
iguram & speciem restricta, quia per-
effluit, corporibus *proportionatis* mo-
suum communicat; *improportionata*
epellit.

m lux effluens ex corporibus suis, con-
movetur donec reperiat corpus, cujus
suis particulis sint proportionati. Qvo
to ejus poris se insinuat & ab inseqven-
particulis subtilibus successive & con-
iter pressa id propellit: & qvia alibi
commode & convenienter moveri non
st qvam in proprio & sibi proportiona-
rpore, hinc ad id regreditur & secum
icit illa corpora. Unde *sympathia* &
netismus.

ontrarium evenire solet si incidat in
ora *disproportionata:* unde *antipathia.*
articulæ *rotundæ, ramosæ, oblongæ* spe-
r in statu *volatilitatis, fusionis, fixationis.*
uæ corpora *plures* & *majores poros*
nt repletos materia primi & secundi
enti, ea minus habent materiæ tertii
enti & sunt calidiora, rariora, leviora
l motum imbecilliora; qvæ *pauciores*
inores poros habent repletos materia
i & secundi elementi, ea plus habent
riæ tertii elementi, & sunt frigidiora,
iora, solidiora, graviora & ad motum
ora.

Cor-

Corpora in qvibus *triplices* particulæ ſunt *æqvales*, illa ſunt *temperata.*

Corpora in qvibus *triplices* particulæ ſunt *inæqvata*, ſunt *intemperata.* Si prædominentur particulæ *acidæ* ſunt frigida: ſi *ſulfureæ*, calida; ſi *ruderoſæ*, ſicca.

Corpora qvæ conſtant ex *particulis* ſe mutuo *rejicientibus* & ſiſtentibus, *dura, ſolida* & *fixa* ſunt.

Qvæ conſtant *particulis* ſe mutuo *impellentibus* & motibus diverſis agitatis, *fluida* & *mollia* ſunt.

Corpora in qvibus prævalent particulæ *ſphæricæ* ſibi mutuo incumbunt *perpendiculariter* vel *obliqve* per contactum externum ſuperficialem in uno puncto & tum admittunt particulas lucis triangulares à qvibus ſubtilior motus; operatio agilior & penetrantior, frigus, friabilitas, durities pelluciditas. Unde facile disjungibilia, volatilia & evaporabilia ac cito corrumpuntur. Si *obliqve* ſibi mutuo incumbant, habent poros *ſphæricos* convexos triangulares, ſi *perpendiculariter* qvadrangulares.

Si *pori* corporum ſint *acuti*, incidunt, penetrant, perforant, figunt, unde *aciditas*: ſi *obtuſi*, adſtringunt, ſtupefaciunt, repellunt, unde *acerbitas* ſive *ponticitas.*

Si *recti*, condenſant, indurant, congelant, ſtrangulant, petrificant, unde *auſteritas* & *lapidificatio.*

Corpora in qvibus prævalent particulæ *fibro-*

æ, ramosæ, valde *molles* sibi mutuo in-
ntur per *contactum* in duobus punctis,
fiunt minus disjungibilia & tenaciora,
bent poros *sphæricos connexos* unde ad-
unt lucem & aërem: hinc major motus,
ities, cremabilitas, longævitas, coagula-
opacitas, sub qva color *ater*, niger, fuscus
carbonibus.

si *pori* sint *flexiles, corniculati, falcati*
nnulares, rarefaciunt, emolliunt, unde
ora *svav a, inodora, serosa.*

pori sint *lubrici, ovales*, dilatant, inflant,
irant: unde *dulcedo.*

pori sint *ramosi, viscidi, spirales*, obli-
t, conglutinant, exæqvant; unde *pingve-*
nacitas.

rpora in qvibus prævalent particulæ
gæ, glabræ, acutæ, rigidæ, sibi mutuo
mbunt & intexuntur per *contactum*
ibus punctis & habent poros *pyrami-*
vel *qvadratos*, plurimum admittunt
, unde *fixitas, adustio, durities*, forma
ata & *aspera*, sapor *causticus* & *exu-*
ac *siccus.*

si illi *pori* sint *pyramidales*, mordicant,
odunt, urunt, attrahunt: unde *acri-*
a.

Rhomboides vel *cubici*, resolvunt, dis-
int, exiccant, aperiunt, volatilisant,
nant. Unde *salsedo.*

Trapezii abstergunt, fluida reddunt;
amarities.

Cor-

Corpora, qvæ habent poros *rectos*, ſunt *pellucida*; qvæ habent poros *obliqvos*, *irregulares* & *interruptos*, ſunt *opaca*: qvia excludunt lucem & aërem.

Ex *mixtura* corporum *pellucidorum* & *opacorum* oriuntur *colores*.

Qvæ poros habent *triangulares* concavos, ſibi mutuo incumbunt per *contactum* externum ſuperficialem in uno puncto; unde facile disjunguntur & volatilia ſunt.

Acida habent poros *concavos*.

Qvæ poros habent *ſphæricos* convexos, ſibi mutuo innectuntur & ſe tangunt in duobus punctis: unde minus disjungibilia & tenacia. *Oleoſa* habent poros convexos.

Qvæ poros habent *pyramidales* vel *cubicos*, ſibi mutuo intexuntur & ſe tangunt in tribus punctis.

Salſa ſive *fixa* habent poros *pyramidales* & *cubicos*.

Qvando *particulæ* mutuo ſibi *incumbentes* majores vel plures ſunt particulis ſibi mutuo *innexis* vel *intextis*, ſolvuntur per minora ſibi mutuo incumbentia; innexas & intextas intactas relinqvunt, & è contrario ſi particulæ *innexa* vel *intextæ* majores & plures ſint particulis ſibi incumbentibus.

Hinc patet 1. *qvare Aqva fortis* non diſſolvat *Sulphur*, cum tamen *Sulphur* etiam conſtat ex particulis acidis: qvia particulæ innexæ, id eſt *oleoſæ* in *Sulphure* ſunt

najores & copiosiores particulis acidis utuo incumbentibus.

Qvare, per ignem primo expellantur :ulæ volatiles, *acidæ*, tardius & difficili- *osæ*, tardissime *fixæ*: qvia *acida* con- ex poris corporum sibi mutuo incum- um; qvæ facile cedunt externo impel- *oleosa* ex poris corporum sibi innexo- qvæ difficilius, *fixa* ex intextis qvæ dif- ne pelluntur.

orum *corporum* pori sunt *proportio-* articulis alterius corporis, sese mu- enetrant, miscent, agitant, attenuant, int, circulant, fermentant, solvunt, iant, attrahunt, reducunt, extra- contrahunt, concentrant, coagu- gunt, indurant, emolliunt, conservant. *pora* qvæ constant ex particulis *ob-* *rigidis*, *ramosis*, *ruderosis* ad summum atis, fixis & concentratis, omnia pe- it, solvunt, fermentant, perficiunt & separabiliter cum corporibus solutis ngunt.

pora qvæ constant ex particulis vel *is rigidis* vel *ramosis* vel *ruderosis* so- t prædominantibus, subeunt illos n poros qvi ipsis sunt proportio- reliqvos intactos relinqvunt, unde a non perficiunt, sed *destruunt* ea- articulas aliqvas & iterum ab illis se- ac corpus ad priorem naturam *redu-* est.

Qvo-

Qvorum *corporum* pori ſunt *diſproportionati* particulis alterius corporis, ſeſe mutuo excludunt, ſeparant, pellunt, præcipitant, corrumpunt, ſuffocant, unde *diſſenſus*, *antipathia*.

Qvorum *corporum* particulæ à calore plus ſolito agitantur, eâ *rareſcunt*; qvæ minus ſolito, *denſantur*.

Corpora alia ſunt *ductilia*, alia *malleabilia*, *flexibilia*, *fiſſilia*, *pulverabilia*.

Nullæ *atomi* qvieſcunt niſi in proportionatis figuræ ſuæ poris, poſſunt qvidem impelli in alia corpora vel cum aliis atomis ingredi poros ſibi diſproportionatos majores; ſed non poſſunt ibi ſubſiſtere, verum pelluntur ab aliis particulis qvæ ſunt poris illis proportionatæ. Hinc naturale *deſiderium* oritur & inclinatio atomorum ad poros ſibi proportionatos. Nam cum illæ *atomi* pulſæ ex ſuis poris non poſſint ſubſiſtere in poris diſproportionatis ad figuram ſuam, ſed perpetuo ab aliis proportionatis pellantur, vagantur, donec incidant in corpora ſibi proportionata, in qvorum porũ qvieſcunt tamdiu donec à fortiori iterum pellantur. Nulla *diſtantia* impedit motum harum atomorum verſus naturalia ſua loca & poros proportionatos: qvia cum nuſpiã qvieſcere poſſint niſi in poris proportionatis & perpetuo pellantur ab aliis atomis, non ceſſant à motu ſuo niſi ubi corpus proportionatum reperiunt, vel ad prius unde ejecti revertantur. Qvo pro-

piores

atomi fiunt loco sibi proportiona-
fortius impelluntur ab aliis & cele-
ioventur ac contra. Sæpe conjungun-
omi diversarum figurarum & simul o-
tur.

pora diversarum particularum con-
i se mutuo destruunt, transmutant in
im *tertiam* ac *neutram*, unde initio
, *strepitus*, *obullitio*.

amdiu *lux* sive cœlum cohæret suæ
iæ crassæ sive *terræ*, manet corpus in
uo.

otiescunqve cœlum sive lux vel pars
paretur à sua materia crassa, seqvitur
tio vel *corruptio*.

o *extrema* conjunguntur per *interme-*

:qvalibus æqvalia addantur vel aufe-
, *aggregata* vel residua erunt *æqvalia:*
lia, erunt *inæqvalia*.

pora angustissimorum pororum soli
nt pervia; unde *lucent* & *rubent*, & si
ia subtilis validius moveatur ita ut
alas corporum disjungat & secum ab-
ardent.

pora quæ majores poros habent, ad-
it cum luce aërem, à qva impeditur
vehementissimus lucis vel cœli.

pora qvæ maximos poros habent, ad-
it particulas tertii elemementi *aqveas*
eas.

ora sunt vel *cœlestia* vel *terrestria*.

Cœ-

Cœlestia constant ex materia primi, secundi, tertii elementi.

Ex materia *primi* elementi subtilissima constat lux.

Ex materia *secundi* elementi cœlum.

Ex materia *tertii* elementi ramosa & rude osa, *fumi*, meteora *aërea* & *ignea*, *venti*, vel oblonga flexili, ut meteora *aqvea*, *vapores*, rigida, *nix*, *glacies*, *grando*.

Ventus *Orientalis* constat ex particulis *rigidis* & *ruderosis*: unde exiccat, serenat, roborat. *Septentrionalis* ex rigidis *Conicis* majoribus, *Trapeziis*, *Rhombicis*, unde infrigidat, constringit, congelat.

Terrestria constant ex materia *tertii* elementi *crassissima* & *palpabili*, qvæ triplex, *oblonga* & *ruderosa*.

Corpora ex *unius* particulis constantia.

Corpora qvædam constant ex solis particulis *oblongis* & carent *ramosis* ac *ruderosis*. Unde partes earum sibi mutuo incumbunt, non inhærent & se non nisi in minutissimis punctis tangunt, ut *Salia Mercurius*.

Qvædam *corpora* constant ex solis particulis *ramosis mollibus* & carent particulis *rigidis*, *acidis* ac *ruderosis*; inter qvæ principatum tenent *balsamum* & *aurum* ac *argentum*. Horum particulæ arctissime sibi mutuo implicantur.

Qvædam *corpora* constant ex solis particulis *ruderosis* & carent particulis *rigidis*

ac

mosis ut *salia* fixa, *alcalia*, Sal *commu-*
decrepitatum, *Cineres*, *terra* mortua, *sa-*
n. Mercurius caret *sale* & *sulfure*.
rrosiva sunt qvæ constant particulis *u-*
generis, vel in qvibus prævalet unum
cularum genus super reliqva.
aqva fortis constat ex particulis *acidis*
is & caret *oleosis* ac *ruderosis*. Unde per-
a *ramosis* & *ruderosis*, amittit suam cor-
tatem. *Sal Tartari* caret *acidis* & *o-*
Unde cum Sp. acido ebullit, fit *media*
æ nitrosæ.
pora ex *duobus* particulis constantia.
ædam *corpora* constant ex particulis
gis & *ramosis* ac carent *ruderosis*, ut
pingvia, *cera*, *sulfur*, *nitrum*, *lapides*.
n his prævalent particulæ *rigidæ*, ori-
corpora *friabilia*, non combustibilia
des, si particulæ *ramosæ* molles præva-
riuntur corpora *mollia pingvia*, *com-*
ia ut *oleum*, *cera*, *Nitrum*, *sulphur*.
ro major copia particularum *rigida-*
mixta est *ramosis*, *mollibus* & *glutino-*
major inde ignis & contra. Natura
a consistit in duobus, qvod sunt *in-*
bilia: Qvod *impermiscibilia* aqvæ.
dam *corpora* constant ex particulis
oblongis & *ruderosis* ac carent parti-
mosis ut *Sal* commune: *Calx* viva,
Creta.
am *corpora* constant ex particulis
us oblongis & *ramosis* ut *lac*, *sangvis*,

 Cor-

Corpora ex *tribus* particulis constant.

Quæ constant ex particulis *oblongis*, *ramosis* & *ruderosis*, sunt *plantæ*, *animalia*, *mineralia* & *metalla*.

In *plantis* prævalent *oblongæ*, in *animalibus* verò *ramosæ*, in *mineralibus* & *metallis* abundant *ruderosæ*.

Principia rerum creatarum duo sunt, lux & tenebræ: *lux* est *cœlum* supremum: *tenebræ* sunt *aër*, *aqva*, *terra*. Lux est *rara*, *levis*, *calida*, causa *vitæ*, *motûs*: tenebræ sunt *densæ*, *graves*, *frigidæ*, causa *mortis* & *qvietis*.

Omnes *qvalitates* activæ à *luce* & *tenebris*, sive *rarò* & *densô*.

Qvando *lux* & *tenebræ* æqvaliter permiscentur, tùm oritur *temperamentum* æqvale: ubi neq; calor neq; frigus, neq; humiditas neq; siccitas exuperant, qvalia sunt *dulcia*, *pingvia*: lætitia.

Ubi *alterutrum* exuperat, ibi oritur *intemperies*: si lux *solaris*, calida & sicca: si *lunaris*, humida & frigida: si *stellaris*, varia, prout vel de luce *solari* vel *lunari* participant: si *tenebræ* superant, oritur *horror*, *tristitia*, *deformitas*, *tortura*, *mors*, *desperatio* & æterna *damnatio*.

Qvod si *tenebræ* vel *lux* nimia qvantitate superent, oriuntur *venena*, calida vel frigida, qvæ vulgo qvarti gradus dicuntur. Id est, si *qvatuor* partes tenebrarum sint erga *unam* partem lucis, illud *corpus* est *frigidum* in *qvartô* gradu; & contrà; ubi

qva-

ior partes lucis sunt erga *unam* partem
›rarum, illud corpus est & *calidum* &
n in *qvartô* gradu.
ı *duæ* partes tenebrarum contra *unam*
faciunt *inæqvale* temperamentum,
vocant *frigidum* in 1. vel secundô gra-
'res tenebrarum contra *unam* lucis *fri-*
n in *tertiô* gradu: *qvatuor* tenebrarum
ra *unam* lucis *frigidum* in qvartô gradu.
e eadem ratio *calidorum* & *humidorum*
Nam *duæ* partes lucis *Solaris* contra
ı tenebrarum dant *calidum* & *siccum* in
dô gradu, *tres* partes lucis in *tertiô* gra-
iatuor in *qvartô* gradu. Ita duæ partes
Lunaris ad unam tenebrarum dant *fri-*
ı & *humidum* in secundô: *tres* in tertiô:
ıor in qvartô gradu.
centrô terræ est locus *vacuus*, in qvô ra-
lis vehementissimè concentrati sunt.
ecipua *differentia* inter lucem & te-
s in eô consistit, qvod *lux* à *centro* ad
nferentiam fertur: *tenebræ* à *circum-*
iâ ad *centrum* moventur. Hinc *lux*
& rarefacit, *tenebræ* premunt & con-
nt.
r adscendit, rarefacit, lætificat, cale-
vivificat, recreat: *tenebræ* descendunt,
ensant, congelant, occidunt, suffocant,
istant. *Lux* est vita, *tenebræ* sunt mors
ı.
via seqvuntur motum luminis *ascen-*
: sive, qvæ *corpora* possunt locô *mo-*

veri à *luce* vel *igne*, ea sunt vel dicuntur levia. *Gravia* seqvuntur motum tenebrarum *descendendo*, sive qvæ *corpora* possunt loco moveri à tenebris, ea sunt & dicuntur *gravia*. Ergo *corpus* in se neqve *leve* neqve grave est, sed *mobile* tantum: *leve* autem & *grave* dicitur qvatenus à causa externa movetur. hæ autem *causæ* moventes duplices sunt, *lux* sive *ignis* & *tenebræ*.

Gravitas est à *densitate* corporum & copia atomorum descendentium. Eadem ratio est cœli & terræ. *Cœlum* agens, *terra* patiens. *Cœlum* est universalis genitor omnium inferiorum. *Omnia* qvæcunqve fiunt, à *cœlo* proveniunt. *Cœlum* est in omnibus rebus *occultatum* interius; qvod extra res omnes manifeste est exterius. *Cœlum* est patentissimum in *superficie* mundi, *contractissimum* in *centro* mundi. Est summum & imum. *Cœlum* sicut corpore suo *claudit* & *tegit* omnia: ita *spiritu* suo *transit* & *implet* omnia. *Cœlum* ubiqve *visibiliter* est in *forma* sua & *invisibiliter* in omnibus *virtute* sua. *Cœlum* est spiritus Mundi, cujus virtute plena sunt omnia qvæ vivunt. Hic *spiritus* in *cœlo* liberrime *diffusus* est motu & virtute sua: in *terra* & maxime centro ejus arctissime *concentratus*, *condensatus* & *incorporatus*, & hoc vocant *lapidem* Philosophorum, qvi sit in omnibus rebus absconditus. In *vegetabilibus* & *animalibus* hic *spiritus* vel hoc *cœlum* est *volatile*: in *mineralibus* & *metallis* im-

erfectis *mediæ* naturæ, in perfectis *metal-* ›tus *fixus* est. In *centro* terræ est *semen* m. Hoc *semen* duplicem exhalationem subtiliorem *volatilem*, qvæ neqve ad su- ciem terræ protenditur & vegetabilia imalia constituit: crassiorem *fixam*, mineralia & metalla. *Vegetabilia* igitur *iineralia* non differunt nisi qvod illa *volatilia*, hæc *fixiora* vel *fixissima* ut *Sol na*. Hinc ex vegetabilibus possunt fieri ralia, metalla & contra. Ex particulis ralium volatilibus nutriuntur vegeta- : ex vegetabilibus animalia: ex anima- hominés. In *metallis* perfectis Sp. mun- tus clauditur & figitur. Omnia *vivunt* alorem & humorem. *Calor* sive calidum ›um est à Sp. mundi *solari*; humidum *ale* à Sp. mundi *Lunari*. Materia *solaris* n austro, unde calor, tonitru & ful- : *Lunaris* in septentrione, unde frigus, & ›estates.

: *austro* prodit materia cœlestis *Solaris* ior & densior, unde *calor* & tranqvil- aëris; ex *septentrione* prodit *lunaris* r, mobilior, uude *frigus* & tempesta- *Spiritus* cœlestis non potest cum terra ıngi & corporeus fieri, nisi interve- te humido. Materia *cœlestis* duplici- novetur à circumferentia ad centrum *ndendo*, unde assumit corpora fixa: à o ad circumferentiam *ascendendo*, un- orpora sua deponit & iterum evolat.

Hic ſpiritus *concentratus* omnem vim ignis ſpernit & in cineribus ſoſpes manet, eſtqve nihil aliud qvàm *Sal* in omnibus rebus latens. *Sperma* eſt ſeminis cuſtos & capſula, qvod *putreſcit* & corrumpitur: *ſemen* autem eſt *inviſibile* qvod generat, *humor* radicalis ſive *fermentum* naturæ, cui ſpiritus inhæret, eſt media ſubſtantia cœleſtem & terreſtrem copulans.* *Semen* eſt corpus *ſpirituale* ſeu vitale principium in ſe continens ſpiritus *mechanicos*, qvibus ſuum ſibi fabricat corpus, colores, ſapores, odores, qvalitates, magnitudines, figuras & alia conſentanea ſpeciei ſuæ.

Ignis naturæ eſt vel univerſalis vel particularis. *Univerſalis* per omnes mundi partes undiqve diffunditur. Ejus fons eſt *Sol. Particularis* eſt cuilibet rei innatus.

Radii ſolis & materia cœleſtis ſtellarum major à terrâ facilè repercutitur & aërem calefacit: qvæ autem in mare cadunt, eæ ab aqvâ non repelluntur, ſed reperiuntur ac cum aqvis per globum terreſtrem circulantur, unde *Sal*, qvi nil aliud qvàm ignis aqveus.

Ignis non habet proprium corpus, ſed corpus aſſumit. Eſtqve ignis deſcendens & aſcendens. *Deſcendens* utplurimum corpora frigidiſſima aſſumit, qvalia ſunt *nitroſa* omnia, nix, pruina, nubes, glacies, tonitru, fulmen, imprimis *nitrum*, qvod à *Lunâ*, *nive*, *pruinâ* imprægnatur.

Ad-

ndens adſumit corpora *ſulfurea*, aqvea rea.

is perpetuò rarefacit & conſumit *aërem* ıum, ac per fumum unà cum atomis ſuis ateriâ combuſtibili avolare facit; hinc ›cum abſumpti aëris perpetuò debet ſuc- re novus, unde *aër* ab igne violenter at- itur & eô deficiente perit ignis.

)*iverſæ* particulæ ſunt in mixtô *realiter* *contiguitatem* non *continuitatem*; non ò ex eô demùm producuntur per i- m.

Sal erat in mixtô *realiter*, non vero per *uſtionem* ex eô producitur.

Spiritûs mechanici formant & figurant rpora.

Nitrum non eſt inflammabile, ſed inflam- abili & ſulfureâ vi igni admota accendit inflammat, velut follis & ventus ex fla- ellô emiſſus.

Nitrum imprimis à radiis *Lunæ* proficiſci- ur.

Ignis corpus eſt *ſulphur*, ventri *nitrum* ëris *oleum*; aqvæ *ſal*, terræ *vitrum*. Ignis nima eſt *cælum*, aëris anima eſt *nitrum*, a- qvæ anima eſt *aer*, terræ anima eſt *ſal*. Et de- nuò *aëris* anima eſt *ignis*, aqvæ anima *aër*, terræ anima *aqva*.

Arena ſive *pulvis* propterea mixtum in- greditur, ut det *poros* & *loca* atomis ſenſu indiviſibilis.

lindricam, teretem & oblongam, vel etiam *cubicam*, *pyramidalem* aut alterius figuræ irregularis transeat: tùm enim amplius ita rotari non possunt, sed ob longitudinem suam & tenuitatem mutuò sibi incumbunt, ac *salia* fixa, *calces* vel *cineres* constituunt, qvæ fortissimô igne tandem *vitrificantur*.

Succi *acres*, qvales in sulfure & lignis, maximum sunt ignis alimentum.

Qvædam *corpora* facilè *uruntur*, qvædam *inflammantur*, alia non inflammantur & in prunis ignis se aliqvandiu detinent ac conservant.

Fulmen porosa illæsa transit, solida frangit: animalia venenô carentia venenô inficit: venenata venenô liberat

Fulmen percutiens animal venenosum illud à venenô purgat, percutiens non venenosum, illud venenat.

Terra & *aqva* sunt *bases* omnium *corporum* mixtorum *tangibilium*.

Corpora qvorum *basis* est *aqva*.

I. Qvorum *corporum* basis est *aqva*, & *terra* prædominatur reliqvis, aëri & igni; illa sunt *consistentia* propter terræ prædominium & facilè tamen *fluxibilia* propter aqvæ copiam; qvalia sunt *lutum*, *mel*, *butyrum* & similia.

II. Qvorum *corporum* basis est *aqva*, & *aër* prædominatur, *glabra*, *glutinosa*, facilè *inflammabilia*.

III. Qvo-

III. Qvorum *corporum* basis est *aqva*, & *ignis* prædominatur *terræ* & *aëri* in aqveô compositô, oriuntur corpora *subtilia*, rara, penetrantia, *calida*, levia, *inflammabilia*, ut *vinum*, distillati spiritus, *aqva* vitæ. Hæc facilè *evaporant*, si aëri exponantur, qvia ignis non tàm firmiter aqvæ cohæret.

IV. Qvorum *corporum* basis est *aqva*, & aqva prædominatur reliqvis omnibus, terræ, aëri, ibi oritur *aqva*, in qvâ minimum *aëris*, *ignis*, *terræ*.

Corpora, qvorum basis est Terra.

I. Qvorum *corporum* basis est *Terra*, & prædominatur *terra* reliqvis elementis, aëri, aqvæ, igni, oriuntur *saxa*, lapides.

II. Qvorum *corporum* basis est *Terra*, & *aqva* prædominatur aëri & igni, oriuntur *metalla*; gluten terræ in metallis est *aqva* non aër: qvia facilè calcinantur igne.

III. Qvorum *corporum* basis est *Terra* & *aër* prædominatur, oriuntur terræ pingves, *lutum* figlinum, vitrum. Vitri enim gluten est *aër*, qvin adeò firmiter cohærent ejus partes, ut ignibus resistant.

IV. Qvorum *corporum* basis est *Terra*, & *ignis* prædominatur, oriuntur succi concreti, *sales*, *nitrum*, *sulphur*, *bitumen*.

Ergo *corpora* sunt vel *tangibilia* vel *intangibilia*. Intangibilium basis sunt *aër* & *ignis*, tangibilium *aqva* & *Terra*.

Corpora, qvæ habent poros *rectos*, ſunt *pellucida*; qvæ habent poros *obliqvos*, *irregulares* & *interruptos*, ſunt *opaca*: qvia excludunt lucem & aërem.

Ex *mixtura* corporum *pellucidorum* & *opacorum* oriuntur *colores*.

Qvæ poros habent *triangulares* concavos, ſibi mutuo incumbunt per *contactum* externum ſuperficialem in uno puncto; unde facile disjunguntur & volatilia ſunt.

Acida habent poros *concavos*.

Qvæ poros habent *ſphæricos* convexos, ſibi mutuo innectuntur & ſe tangunt in duobus punctis: unde minus disjungibilia & tenacia. *Oleoſa* habent poros convexos.

Qvæ poros habent *pyramidales* vel *cubicos*, ſibi mutuo intexuntur & ſe tangunt in tribus punctis.

Salſa ſive *fixa* habent poros *pyramidales* & *cubicos*.

Qvando *particulæ* mutuo ſibi *incumbentes* majores vel plures ſunt particulis ſibi mutuo *innexis* vel *intextis*, ſolvuntur per minora ſibi mutuo incumbentia; innexas & intextas intactas relinqvunt, & è contrario ſi particulæ *innexæ* vel *intextæ* majores & plures ſint particulis ſibi incumbentibus.

Hinc patet 1. *qvare Aqva fortis* non diſſolvat *Sulphur*, cum tamen *Sulphur* etiam conſtat ex particulis acidis: qvia particulæ innexæ, id eſt *oleoſæ* in *Sulphure* ſunt

ſunt majores & copioſiores particulis acidis ſibi mutuo incumbentibus.

2. *Qvare*, per ignem primo expellantur particulæ volatiles, *acidæ*, tardius & difficilius *oleoſæ*, tardiſſime *fixæ*: qvia *acida* conſtant ex poris corporum ſibi mutuo incumbentium; qvæ facile cedunt externo impellenti, *oleoſa* ex poris corporum ſibi innexorum qvæ difficilius, *fixa* ex intextis qvæ difficillime pelluntur.

QVorum *corporum* pori ſunt *proportionati* particulis alterius corporis, ſeſe mutuo penetrant, miſcent, agitant, attenuant, dilatant, circulant, fermentant, ſolvunt, calcinant, attrahunt, reducunt, extrahunt, contrahunt, concentrant, coagulant, figunt, indurant, emolliunt, conſervant.

Corpora qvæ conſtant ex particulis *oblongis, rigidis, ramoſis, ruderoſis* ad ſummum purificatis, fixis & concentratis, omnia penetrant, ſolvunt, fermentant, perficiunt & ſeſe inſeparabiliter cum corporibus ſolutis conjungunt.

Corpora qvæ conſtant ex particulis vel *oblongis rigidis* vel *ramoſis* vel *ruderoſis* ſolis aut prædominantibus, ſubeunt illos tantum poros qvi ipſis ſunt proportionati: reliqvos intactos relinqvunt, unde corpora non perficiunt, ſed *deſtruunt* earum particulas aliqvas & iterum ab illis ſeparari ac corpus ad priorem naturam *reduci* poteſt.

Qvo-

Qvorum *corporum* pori sunt *disproportionati* particulis alterius corporis, sese mutuo excludunt, separant, pellunt, præcipitant, corrumpunt, suffocant, unde *dissensus, antipathia.*

Qvorum *corporum* particulæ à calore plus solito agitantur, eà *rarescunt*; qvæ minus solito, *densantur*.

Corpora alia sunt *ductilia*, alia *malleabilia, flexibilia, fissilia, pulverabilia.*

Nullæ *atomi* qviescunt nisi in proportionatis figuræ suæ poris, possunt qvidem impelli in alia corpora vel cum aliis atomis ingredi poros sibi disproportionatos majores; sed non possunt ibi subsistere, verum pelluntur ab aliis particulis qvæ sunt poris illis proportionatæ. Hinc naturale *desiderium* oritur & inclinatio atomorum ad poros sibi proportionatos. Nam cum illæ *atomi* pulsæ ex suis poris non possint subsistere in poris disproportionatis ad figuram suam, sed perpetuo ab aliis proportionatis pellantur, vagantur, donec incidant in corpora sibi proportionata, in qvorum porū qviescunt tamdiu donec à fortiori iterum pellantur. Nulla *distantia* impedit motum harum atomorum versus naturalia sua loca & poros proportionatos: qvia cum nuspiā qviescere possint nisi in poris proportionatis & perpetuo pellantur ab aliis atomis, non cessant à motu suo nisi ubi corpus proportionatum reperiunt, vel ad prius unde ejecti revertantur. Qvo propiores

piores atomi fiunt loco ſibi proportionato, eo fortius impelluntur ab aliis & celerius moventur ac contra. Sæpe conjunguntur atomi diverſarum figurarum & ſimul operantur.

Corpora diverſarum particularum juncta ſe mutuo deſtruunt, transmutant in naturam *tertiam* ac *neutram*, unde initio *pugna*, *ſtrepitus*, *obullitio*.

Qvamdiu *lux* ſive cœlum cohæret ſuæ materiæ craſſæ ſive *terræ*, manet corpus in ſtatu ſuo.

Qvotiescunqve cœlum ſive lux vel pars ejus ſeparetur à ſua materia craſſa, ſeqvitur *alteratio* vel *corruptio*.

Duo *extrema* conjunguntur per *intermedium*.

Si *æqvalibus* æqvalia addantur vel auferantur, *aggregata* vel reſidua erunt *æqvalia*: ſi *æqvalia*, erunt *inæqvalia*.

Corpora anguſtisſimorum pororum ſoli luci ſunt pervia; unde *lucent* & *rubent*, & ſi materia ſubtilis validius moveatur ita ut particulas corporum disjungat & ſecum abripiat, *ardent*.

Corpora quæ majores poros habent, admittunt cum luce aërem, à qva impeditur motus vehementisſimus lucis vel cœli.

Corpora qvæ maximos poros habent, admittunt particulas tertii elemementi *aqveas* vel *terreas*.

Corpora ſunt vel *cæleſtia* vel *terreſtria*.

Cœ-

Cœlestia constant ex materia primi, secundi, tertii elementi.

Ex materia *primi* elementi subtilissima constat lux.

Ex materia *secundi* elementi cœlum.

Ex materia *tertii* elementi ramosa & rude osa, *fumi*, meteora *aërea* & *ignea*, *venti*, vel oblonga flexili, ut meteora *aqvea*, *vapores*, rigida, *nix, glacies, grando.*

Ventus *Orientalis* constat ex particulis *rigidis* & *ruderosis:* unde exiccat, serenat, roborat. *Septentrionalis* ex rigidis *Conicis* majoribus, *Trapeziis*, *Rhombicis*, unde infrigidat, constringit, congelat.

Terrestria constant ex materia *tertii* elementi *crassissima* & *palpabili*, qvæ triplex, *oblonga* & *ruderosa*.

Corpora exunius particulis constantia.

Corpora qvædam constant ex solis particulis *oblongis* & carent *ramosis* ac *ruderosis*. Unde partes earum sibi mutuo incumbunt, non inhærent & se non nisi in minutissimis punctis tangunt, ut *Salia Mercurius*.

Qvædam *corpora* constant ex solis particulis *ramosis mollibus* & carent particulis *rigidis*, *acidis* ac *ruderosis*; inter qvæ principatum tenent *balsamum* & *aurum* ac *argentum*. Horum particulæ arctissime sibi mutuo implicantur.

Qvædam *corpora* constant ex solis particulis *ruderosis* & carent particulis *rigidis*

ac

ac *ramosis* ut *salia* fixa, *alcalia*, Sal *commune* decrepitatum, *Cineres*, *tura* mortua, *sabulum*. Mercurius caret *sale* & *sulfure*.

Corrosiva sunt qvæ constant particulis *unius* generis, vel in qvibus prævalet unum particularum genus super reliqva.

Sic *aqva fortis* constat ex particulis *acidis rigidis* & caret *oleosis* ac *ruderosis*. Unde permixta *ramosis* & *ruderosis*, amittit suam corrosivitatem. *Sal Tartari* caret *acidis* & *oleosis*: Unde cum Sp. acido ebullit, fit *mediæ* naturæ nitrosæ.

Corpora ex *duobus* particulis constantia.

Qvædam *corpora* constant ex particulis *oblongis* & *ramosis* ac carent *ruderosis*, ut *olea*, *pingvia*, *cera*, *sulfur*, *nitrum*, *lapides*. Et si in his prævalent particulæ *rigidæ*, oriuntur corpora *friabilia*, non combustibilia ut *lapides*, si particulæ *ramosæ* molles prævalent, oriuntur corpora *mollia pingvia*, *combustibilia* ut *oleum*, *cera*, *Nitrum*, *sulphur*.

Qvo major copia particularum *rigidarum* admixta est *ramosis*, *mollibus* & *glutinosis*, eo major inde ignis & contra. Natura *oleorum* consistit in duobus, qvod sunt *inflammabilia*: Qvod *impermiscibilia* aqvæ.

Qvædam *corpora* constant ex particulis *rigidis oblongis* & *ruderosis* ac carent particulis *ramosis* ut *Sal* commune: *Calx* viva, *gypsum*, *Creta*.

Qvædam *corpora* constant ex particulis *flexibilibus oblongis* & *ramosis* ut *lac*, *sangvis*,

Corpora ex *tribus* particulis conſtant.

Qvæ conſtant ex particulis *oblongis*, *ramoſis* & *ruderoſis*, ſunt *plantæ*, *animalia*, *mineralia* & *metalla*.

In *plantis* prævalent *oblongæ*, in *animalibus* verò *ramoſæ*, in *mineralibus* & *metallis* abundant *ruderoſæ*.

Principia rerum creatarum duo ſunt, lux & tenebræ: *lux* eſt *cælum* ſupremum: *tenebræ* ſunt *aër*, *aqva*, *terra*. Lux eſt *rara*, *levis*, *calida*, cauſa *vitæ*, *motûs*: tenebræ ſunt *denſæ*, *graves*, *frigidæ*, cauſa *mortis* & *qvietis*.

Omnes *qvalitates* activæ à *luce* & *tenebris*, ſive *rarô* & *denſô*.

Qvando *lux* & *tenebræ* æqvaliter permiſcentur, tùm oritur *temperamentum* æqvale: ubi neq; calor neq; frigus, neq; humiditas neq; ſiccitas exuperant, qvalia ſunt *dulcia*, *pingvia*: lætitia.

Ubi *alterutrum* exuperat, ibi oritur *intemperies*: ſi lux *ſolaris*, calida & ſicca: ſi *lunaris*, humida & frigida: ſi *ſtellaris*, varia, prout vel de luce *ſolari* vel *lunari* participant: ſi *tenebræ* ſuperant, oritur *horror*, *triſtitia*, *deformitas*, *tortura*, *mors*, *deſperatio* & æterna *damnatio*.

Qvod ſi *tenebræ* vel *lux* nimia qvantitate ſuperent, oriuntur *venena*, calida vel frigida, qvæ vulgo qvarti gradus dicuntur. Id eſt, ſi *qvatuor* partes tenebrarum ſint erga *unam* partem lucis, illud *corpus* eſt *frigidum* in *qvartô* gradu; & contrà; ubi

qva-

qvatuor partes lucis ſunt erga *unam* partem tenebrarum, illud corpus eſt & *calidum* & *ſiccum* in *qvartô* gradu.

Ita *duæ* partes tenebrarum contra *unam* lucis faciunt *inæqvale* temperamentum, qvod vocant *frigidum* in 1. vel ſecundô gradu; *tres* tenebrarum contra *unam* lucis *frigidum* in *tertiô* gradu: *qvatuor* tenebrarum contra *unam* lucis *frigidum* in qvartô gradu. Atqve eadem ratio *calidorum* & *humidorum* eſt. Nam *duæ* partes lucis *Solaris* contra *unam* tenebrarum dant *calidum* & *ſiccum* in *ſecundô* gradu, *tres* partes lucis in *tertiô* gradu, *qvatuor* in *qvartô* gradu. Ita duæ partes lucis *Lunaris* ad unam tenebrarum dant *frigidum* & *humidum* in ſecundô: *tres* in tertiô: *qvatuor* in qvartô gradu.

In *centrô* terræ eſt locus *vacuus*, in qvô radii ſolis vehementiſſimè concentrati ſunt.

Præcipua *differentia* inter lucem & tenebras in eô conſiſtit, qvod *lux* à *centro* ad *circumferentiam* fertur: *tenebræ* à *circumferentiâ* ad *centrum* moventur. Hinc *lux* levat & rarefacit, *tenebræ* premunt & condenſant.

Lux adſcendit, rarefacit, lætificat, calefacit, vivificat, recreat: *tenebræ* deſcendunt, condenſant, congelant, occidunt, ſuffocant, contriſtant. *Lux* eſt vita, *tenebræ* ſunt mors rerum.

Levia ſeqvuntur motum luminis *aſcendendo*: ſive, qvæ *corpora* poſſunt locô *mo-*

ƀeri à *luce* vel *igne*, ea ſunt vel dicuntur le-via. *Graƀia* ſeqvuntur motum tenebrarum *deſcendendo*, ſive qvæ *corpora* poſſunt loco moveri à tenebris, ea ſunt & dicuntur *gra-ƀia*. Ergo *corpus* in ſe neqve *leƀe* neqve grave eſt, ſed *mobile* tantum: *leƀe* autem & *gra-ƀe* dicitur qvatenus à cauſa externa movetur. hæ autem *cauſæ* moventes duplices ſunt, *lux* ſive *ignis* & *tenebræ*.

Graƀitas eſt à *denſitate* corporum & copia atomorum deſcendentium. Eadem ratio eſt cœli & terræ. *Cœlum* agens, *terra* patiens. *Cœlum* eſt univerſalis genitor omnium inferiorum. *Omnia* qvæcunqve fiunt, à *cœlo* proveniunt. *Cœlum* eſt in omnibus rebus *occultatum* interius; qvod extra res omnes manifeſte eſt exterius. *Cœlum* eſt patentiſſimum in *ſuperficie* mundi, *contractiſſimum* in *centro* mundi. Eſt ſummum & imum. *Cœlum* ſicut corpore ſuo *claudit* & *tegit* omnia: ita *ſpiritu* ſuo *tranſit* & *implet* omnia. *Cœlum* ubiqve *ƀiſibiliter* eſt in *forma* ſua & *inƀiſibiliter* in omnibus *ƀirtute* ſua. *Cœlum* eſt ſpiritus Mundi, cujus virtute plena ſunt omnia qvæ vivunt. Hic *ſpiritus* in *cœlo* liberrime *diffuſus* eſt motu & virtute ſua: in *terra* & maxime centro ejus arctiſſime *concentratus*, *condenſatus* & *incorporatus*, & hoc vocant *lapidem* Philoſophorum, qvi fit in omnibus rebus abſconditus. In *ƀegetabilibus* & *animalibus* hic *ſpiritus* vel hoc *cœlum* eſt *ƀolatile*: in *mineralibus* & *metallis*

im-

imperfectis *mediæ* naturæ, in perfectis *metallis* totus *fixus* est. In *centro* terræ est *semen* rerum. Hoc *semen* duplicem exhalationem edit, subtiliorem *volatilem*, qvæ neqve ad superficiem terræ protenditur & vegetabilia ac animalia constituit: crassiorem *fixam*, qvæ mineralia & metalla. *Vegetabilia* igitur & *mineralia* non differunt nisi qvod illa sunt *volatilia*, hæc *fixiora* vel *fixissima* ut *Sol* & *Luna*. Hinc ex vegetabilibus possunt fieri mineralia, metalla & contra. Ex particulis mineralium volatilibus nutriuntur vegetabilia: ex vegetabilibus animalia: ex animalibus homines. In *metallis* perfectis Sp. mundi totus clauditur & figitur. Omnia *vivunt* per calorem & humorem. *Calor* sive calidum nativum est à Sp. mundi *solari*; humidum *radicale* à Sp. mundi *Lunari*. Materia *solaris* est in austro, unde calor, tonitru & fulmen: *Lunaris* in septentrione, unde frigus, & tempestates.

Ex *austro* prodit materia cœlestis *Solaris* crassior & densior, unde *calor* & tranqvillitas aëris; ex *septentrione* prodit *lunaris* rarior, mobilior, uude *frigus* & tempestates. *Spiritus* cœlestis non potest cum terra conjungi & corporeus fieri, nisi interveniente humido. Materia *cœlestis* dupliciter movetur à circumferentia ad centrum *descendendo*, unde assumit corpora fixa: à centro ad circumferentiam *ascendendo*, unde corpora sua deponit & iterum evolat.

Hic spiritus *concentratus* omnem vim ignis spernit & in cineribus sospes manet, estqve nihil aliud qvàm *Sal* in omnibus rebus latens. *Sperma* est seminis custos & capsula, qvod *putrescit* & corrumpitur: *semen* autem est *inVisibile* qvod generat, *humor* radicalis sive *fermentum* naturæ, cui spiritus inhæret, est media substantia cœlestem & terrestrem copulans. *Semen* est corpus *spirituale* seu vitale principium in se continens spiritus *mechanicos*, qvibus suum sibi fabricat corpus, colores, sapores, odores, qvalitates, magnitudines, figuras & alia consentanea speciei suæ.

Ignis naturæ est vel universalis vel particularis. *UniVersalis* per omnes mundi partes undiqve diffunditur. Ejus fons est *Sol. Particularis* est cuilibet rei innatus.

Radii solis & materia cœlestis stellarum major à terrâ facilè repercutitur & aërem calefacit: qvæ autem in mare cadunt, eæ ab aqvâ non repelluntur, sed reperiuntur ac cum aqvis per globum terrestrem circulantur, unde *Sal*, qvi nil aliud qvàm ignis aqveus.

Ignis non habet proprium corpus, sed corpus assumit. Estqve ignis descendens & ascendens. *Descendens* utplurimum corpora frigidissima assumit, qvalia sunt *nitrosa* omnia, nix, pruina, nubes, glacies, tonitru, fulmen, imprimis *nitrum*, qvod à *Lunâ*, *niVe*, *pruinâ* imprægnatur.

Ad-

Adſcendens adſumit corpora *ſulfurea*, aqvea & aërea.

Ignis perpetuò rarefacit & conſumit *aërem* vicinum, ac per fumum unà cum atomis ſuis & materiâ combuſtibili avolare facit; hinc in locum abſumpti aëris perpetuò debet ſuccedere novus, unde *aër* ab igne violenter attrahitur & eô deficiente perit ignis.

Diverſæ particulæ ſunt in mixtô *realiter* per *contiguitatem* non *continuitatem*; non verò ex eô demùm producuntur per ignem.

Sal erat in mixtô *realiter*, non vero per *aduſtionem* ex eô producitur.

Spiritûs mechanici formant & figurant corpora.

Nitrum non eſt inflammabile, ſed inflammabili & ſulfureâ vi igni admota accendit & inflammat, velut follis & ventus ex flabellô emiſſus.

Nitrum imprimis à radiis *Lunæ* proficiſcitur.

Ignis corpus eſt *ſulphur*, ventri *nitrum*, aëris *oleum*, aqvæ *ſal*, terræ *vitrum*. Ignis anima eſt *cœlum*, aëris anima eſt *nitrum*, aqvæ anima eſt *aer*, terræ anima eſt *ſal*. Et denuò *aëris* anima eſt *ignis*, aqvæ anima *aër*, terræ anima *aqva*.

Arena ſive *pulvis* propterea mixtum ingreditur, ut det *poros* & *loca* atomis ſenſu indiviſibilis.

In mixtis *gravitas* à *sale*; extra mixta ab *arena*.

Vapor aqvæ bullientis nihil aliud eſt qvam *atomi* ignis qvæ aqvam penetrantes rarefaciunt ejus particulas; ſed cum in aqva ſubſiſtere neqveant, levantur ſecumq; abripiunt particulas aqveas, qvæ ſe ignis atomis libenter conjungunt; ita ſimul adſcendunt tam alte qvam eas atomi ignis elevare poſſunt: qvamprimum autem ab atomis igneis deſtituuntur, iterum ſpecie roris decidunt & denuo in aqvam convertuntur. Ita qvoq; *ſol* atomos terræ & aqvæ ſecum abripit, qvæ circa veſperam & noctem iterum deſertæ à Sole præcipitantur ſpecie roris aut pluviæ.

Aqva valde *igni* adverſa eſt, qvia particulis conſtat non modo craſſiuſculis, ſed & *levibus* ac *glabris*: hinc aër undiq; illas cingit, atq; inſuper *flexibilibus*, qvo fit ut facile ſubeat meatus corporum qvæ uruntur & ex iis ignis particulas arcendi impediat ne aliæ igneſcant.

Vis magnorum *ignium* ab aqva aut ſale injectis *augetur*: qvia aqvæ particulæ in parva copia flammis injectæ, inde cum impetu reſilientes, ipſæ igneſcunt. Ideo fabri carbones foſſiles aqvæ adſpergunt. Qvod etiam ſalia potentius præſtant. Cum enim eorum particulæ *rigidæ* ſint & *oblongæ*, ſpiculorum inſtar in flamma vibrantur, & in alia corpora impingentes, magnam vim habent ad ipſorum minu-

tias

tias concutiendas: unde fit, ut metallis liqvefaciendis adhibeantur.

Per *ignem* corpora transmutantur in salia *acida* volatilia sive *spiritus*, olea & salia fixa. Si *corpus* sit *angulosum*, ignis subiens poros ejus & particulas circumrotans angulos illos mutua attritione *abradit*. Hæc *circulatio* ut sine impedimento fiat, cavendum ne corpora talia angulosa *confluant*. Nam qvamprimum fluxu conjunguntur, non possunt *abradi* mutua attritione & per conseqvens non dant spiritus, qvia cohæsio partium impedit abrasionem; non enim particulæ possunt se invicem *confricare* qvia cohærent. Hinc aliqvid *heterogenei* influxile additur ad prohibendum confluxum & promovendam abrasionem. Qvidqvid in hac mutua confricatione *abraditur*, illud est *angulosum* instar minutissimorum ramentorum & specie *fumi* ascendit ac coagulatur vel in corpus siccum vel in aqvam sive Sp. acidum. Ita *abrasis* angulis corpora fiunt *globosa*, glabra & lævia, qvæ diutius igne fortiori circumacta constituunt *oleum*, qvia ab illis globulis forti confricatione abraduntur particulæ *lævissimæ*, molles & *glabræ*. Videmus enim corpora plana & lævia continuo motu magis magisqve complanari & lævigari. Qvidqvid igitur in illo motu abraditur, *læve*, *glabrum*, *molle*, id est *oleum*. Idqve tamdiu durat donec globuli ita abrasi sint, ut ex figura globulosa in *cy-*

lindricam, teretem & oblongam, vel etiam *cubicam*, *pyramidalem* aut alterius figuræ irregularis tranſeat: tùm enim amplius ita rotari non poſſunt, ſed ob longitudinem ſuam & tenuitatem mutuò ſibi incumbunt, ac *ſalia* fixa, *calces* vel *cineres* conſtituunt, qvæ fortiſſimô igne tandem *vitrificantur*.

Succi *acres*, qvales in ſulfure & lignis, maximum ſunt ignis alimentum.

Qvædam *corpora* facilè *uruntur*, qvædam *inflammantur*, alia non inflammantur & in prunis ignis ſe aliqvandiu detinent ac conſervant.

Fulmen poroſa illæſa tranſit, ſolida frangit: animalia venenô carentia venenô inficit: venenata venenô liberat

Fulmen percutiens animal venenoſum illud à venenô purgat, percutiens non venenoſum, illud venenat.

Terra & *aqva* ſunt *baſes* omnium *corporum* mixtorum *tangibilium*.

Corpora qvorum *baſis* eſt *aqva*.

I. Qvorum *corporum* baſis eſt *aqva*, & *terra* prædominatur reliqvis, aëri & igni; illa ſunt *conſiſtentia* propter terræ prædominium & facilè tamen *fluxibilia* propter aqvæ copiam; qvalia ſunt *lutum*, *mel*, *butyrum* & ſimilia.

II. Qvorum *corporum* baſis eſt *aqva*, & *aër* prædominatur, *glabra*, *glutinoſa*, facilè *inflammabilia*.

III. Qvo-

III. Qvorum *corporum* basis est *aqva*, & *ignis* prædominatur *terra* & *aëri* in aqveô compositô, oriuntur corpora *subtilia*, rara, penetrantia, *calida*, levia, *inflammabilia*, ut *vinum*, distillati spiritus, *aqva* vitæ. Hæc facilè *evaporant*, si aëri exponantur, qvia ignis non tàm firmiter aqvæ cohæret.

IV. Qvorum *corporum* basis est *aqva*, & aqva prædominatur reliqvis omnibus, terræ, aëri, ibi oritur *aqva*, in qvâ minimum *aëris*, *ignis*, *terræ*.

Corpora, qvorum basis est Terra.

I. Qvorum *corporum* basis est *Terra*, & prædominatur *terra* reliqvis elementis, aëri, aqvæ, igni, oriuntur *saxa*, lapides.

II. Qvorum *corporum* basis est *Terra*, & *aqva* prædominatur aëri & igni, oriuntur *metalla*; gluten terræ in metallis est *aqva* non aër: qvia facilè calcinantur igne.

III. Qvorum *corporum* basis est *Terra* & *aër* prædominatur, oriuntur terræ pingves, *lutum* figlinum, vitrum. Vitri enim gluten est *aër*, qvin adeò firmiter cohærent ejus partes, ut ignibus resistant.

IV. Qvorum *corporum* basis est *Terra*, & *ignis* prædominatur, oriuntur succi concreti, *sales*, *nitrum*, *sulphur*, *bitumen*.

Ergo *corpora* sunt vel *tangibilia* vel *intangibilia*. Intangibilium basis sunt *aër* & *ignis*, tangibilium *aqva* & *Terra*.

Qvorum *corporum* basis est *aër* & in iis prædominatur *ignis* aqvæ & terræ, illa sunt *vaporosa* & *ventosa*, ut *vapores* & *venti.*

Qvorum *corporum* basis est *ignis* & in iis prædominatur *aër* aqvæ & terræ, illa sunt *combustibilia.*

Corpora constant exiguis partibus, *figura, magnitudine, situ* differentibus, qvæ nunqvam tam accurate nexæ & combinatæ sunt, qvin plurima *spatia* inter illas patiantur non qvidem vacua, sed repleta luce cœlesti Particulæ *aqvæ* sunt *longæ, læves* & *lubricæ* angvillarum instar, qvæ licet jungantur & implicentur, nunqvam tamen ita nexæ cohærent, ut non facile separentur.

Et contra fere omnes aliæ tam *terræ* qvam *aëris* & plerorumqve *corporum* particulæ admodum sunt *irregulares* & *inæqvales* figuras habent, adeo ut tam parum implicari non possint qvin statim mutuo nectantur & hæreant velut impeditæ, qvemadmodum rami virgultorum in sepibus. Et qvoties illæ ita nectuntur, corpora *dura* componunt, ut *terram, lignum* & similia. Contra qvoties simpliciter una alteri tantum *imponitur*, velut in ruderosis solet, & non nisi valde parum vel nullo modo implicantur & simul adeo parvæ sunt in agitatione lucis, ut facile moveri & separari possint, multum spatii occupare debent & corpora *liqvida*, rarissima & levis-

viſſima ut *oleum* aut *aërem* componere.

Qvicqvid conſtat ex particulis *ſubtiliſſimis*, id mobiliſſimnm, penetrantiſſimum & eſſicaciſſimum eſt.

Qvicqvid conſtat ex particulis *flexilibus*, fluitantibus, *inſipidum*, *dulce* eſt.

Qvicqvid conſtat ex particulis ſe mutuo revincientibus & ſiſtentibus, qvales ſunt *ramoſæ*, id qvieſcit, cohæret, *durum*, *ſolidum* eſt.

Qvies eſt permanſio corporum in vicinia corporum immediate contiguorum.

Durities eſt particularum juxta ſe mutua conſiſtentia reſiſtens diviſioni.

Durum eſt cujus omnes particulæ juxta ſe mutuo qvieſcunt.

Cohærentia eſt particularum mutuus, inter ſe, & immediatus contractus.

Molle ſive *fluidum* eſt corpus diviſum in multas particulas motibus à ſe mutuo diverſis agitatas.

Proprium *duri* eſt contactui reſiſtere, ita ut non niſi vi ſufficienti disjungi poſſit.

Fluidi eſt facile *recedere* ex locis ſuis.

Qvicqvid conſtat ex particulis ſe mutuo impellentibus eſt *fluidum*. Fluidum eſt cujus particulæ motibus à ſe diverſis agitantur. *Fluor* eſt varia inter ſe particularum agitatio. *Siccum* eſt qvod conſtat particulis conſiſtentibus. *Humidum* eſt qvod conſtat particulis fluidis.

Singula *elementa* pro majori vel minori ſub-

ſubtilitate, craſſitie partium diſtingvuntur in *tres* claſſes: in *minutiſſimas*, brevisſimas, mobilisſimas: in *mediocres*, minùs ſed fortius ac vehementiùs mobiles: in *maximas*, craſſas, oblongas, ſtriatas, ad motum tardiſſimas.

Ab hâc particularum elementarium *triplici* differentiâ oritur qvoqve motuum & operationum diverſitas; dum *ſubtilisſimæ*, minutisſimæ, brevisſimæ celerrimè qvidem ſed ſimul debiliùs moventur & operantur; *majores* & *maximæ* minùs celeriter, ſed vehementiùs, efficaciùs, fortiùs ac ponderoſiùs impellunt.

Inde etiam *rarefactio* & *condenſatio*, qvæ differunt magnitudine & parvitate particularum.

Particulæ ſimilis & uniusmodi magnitudinis communicant inter ſe varietatem ſui motûs & reliqvos effectûs, qvos varia determinatio motûs ſolet producere: intactis reliqvis iſtarum operationum corporibus, qvæ influxum particularum iſtius magnitudinis non admittunt. Atq; hoc eſt præcipuum *ſympathias* & *antipathias* fundamentum.

Qvod inter cœleſtes particulares eſt materia lucis: id inter terreſtres ſunt particulæ ruderoſæ ſive volatiles.

Materia Lucis partes qvascunqve materiæ craſſæ pro earum figurâ, ſitu, proportione diverſimodè movet, motu *locali:* & ab hôc motu tàm diverſæ operationes procedunt.

cedunt. Hinc pendent ab hoc motu locali materiæ lucis omnium mutationum naturalium causæ. Unde conseqvi videtur *nihil de novô fieri*, omnesqve rerum mutationes nihil esse aliud, qvàm migrationem lucis ex unâ parte in aliam, prout fit materiæ mutatio. *Dilatata* & copiosa est *ignis*. *Concentrata* & contracta *terra* aut *pulvis*.

Lux est *forma* sive *idea* rerum & secundùm illam sibi simile producit. Hoc probatur exemplis animalium, qvæ secundùm conceptam *ideam* generant, e. g. *Jacobi* oves ad baculos diversicolores. Sic ad conspectum formosi eqvi similes progenerantur. Ita *gravidæ*, cùm objectum aliqvod per subitam spirituum agitationem conceperunt, similem ideam fœtui imprimunt, undè infantes earum idearum in corpore notas impressas gerunt: imò qvod magis mirandum, ea anni tempestate, qvâ fructus aut flores tales pullulare solent, etiam tales notæ fœtui impressæ efflorescunt. Ita *idea* vulneris circa eundem locum fœtui imprimitur. Hæ *ideæ* etiam in *cadaveribus* ad tempus manent, ut patet ex *cruentatione* cadaverum ad præsentiam homicidæ. Sic *boves* macellum transeuntes mugiunt & terram feriunt: sic *aprugna* & *cervina* salita qvàm optimè eô tempore, qvô amore tenentur ejus speciei animalia, tàm dura & fœtens evadit, ut nemo eam comedere possit. Eâdē ratione, dum floret *vitis*, turbatur in cellis vinum. Imò in ipsis,

ipsis *plantis*, resinis, cineribus *ideæ* specificæ manent, ut probatur exemplo *urticæ* Qvercetani & propria experientia A. 1658. Leidæ tempore acris hyemis in aqva cardui benedicti & cineribus salviæ.

Causa est qvia Spiritus cœlestes per ignem expulsi, qvamdiu cineres sunt sicci vel in aqva liqvati non possunt eos ingredi propter aërem, aqvam & ruderosas particulas acris materiæ qvæ poros occupat: qvamprimum autem aqva illa congelatur (debet autem intensissimo frigore congelari) tum expulsis particulis alienis iterum succedunt illæ qvæ propriæ plantæ fuerunt & in cineribus vel salibus effingunt ideam suam plantæ, id est iterum disponunt atomos prout initio fuerant.

Transmutatio particularum ex qvibus constant *corpora* fit per motum. I. *abrasionis*, contritionis ac divisionis. Inde oritur materia *primi* elementi subtilis, & materia *secundi* elementi; globulosa vel aërea. II. *Compositionis* sive potius adhæsionis, unde oritur materia *tertii* elementi. III. *inflexionis* qva figurarum multiplex transmutatio fieri potest in iis qvæ inflecti apta sunt. His modis omnis corporum alteratio & generatio perficitur.

Tria sunt elementa corporum. I. materia Lucis, ex qva sunt *Sol*, Luna & Stellæ. II. Aër ex qvo cœlum sive firmamentum. III. particulæ *crassiores*, ex qvibus *terra*.

Ma-

Materia *Lucis* conſtat ex particulis diverſæ magnitudinis: aliæ ejus particulæ ſunt *minutiſſimæ* & celerrime moventur, unde *frigus*; & hæ habent ſedem ſuam in Luna. Aliæ ſunt *majores* & minus celeriter ſed ſimul vehementius ac fortius moventur, unde *calor*, & hæ ſedem ſuam in *Sole* habent: aliæ ſunt *maximæ* & hæ longè tardius moventur ac facile ſibi mutuo adhærent ac qvieſcunt. Et hoc tertium genus particularum Lucis figuram habet *triangularem* ex tribus ſtriis in morem cochlearum intortis excavatam; ideò à nonnullis peculiari nomine appellantur particulæ *ſtriatæ*. De his particulis ſtriatis hæc concludunt.

I. Particulæ *ſtriatæ* à *polis* contrariis vorticum moventur verſus centrum.

II. Hinc qvia ab *oppoſitis* polis veniunt, neceſſario contrario modo ſunt intortæ, ita ut illæ qvæ veniunt à polo *auſtrali* in contrarias partes intortæ ſint atqve illæ qvæ veniunt à polo *boreali*: qvod animadverſione valde dignum putant qvia hinc vires magnetis dependeant.

III. Hæ particulæ *ſtriatæ* ac oblongæ valde differunt à reliqva materia ſubtiliſſima primi elementi ſive Lucis.

IV. Hinc qvando ad corpus *Solis* vel alterius ſtellæ perveniunt, ſibi mutuo adhæreſcunt & qvia *poros* habent tam arctos ut particulas aëris, ſive ſecundi elementi excludant, hinc tranſitum luminis impediunt

diunt & *maculas* conſtituunt. Sic maculas, qvæ in ſole ac aliis ſtellis conſpiciuntur, ab his particulis, ſtriatis coacervatis & actionem luminis impedientibus deducunt. Sed erroneæ, qvia nullæ tales maculæ in ſole dantur, prout illi vident, qvi ſolem irretortis oculis intueri poſſunt. Maculæ autem à vitris vel teleſcopiis proficiſcuntur.

V. Ab his particulis ſtriatis in *maculam* condenſatis vel iterum diſſipatis fieri volunt, qvòd ſtellæ vel *diſparent* vel novæ *apparent*; vel etiam qvòd ſtellæ fixæ mutantur in *Cometas* vel *planetas*.

VI. Hæ particulæ *ſtriatæ* componunt etiam materiam tertii elementi, *aërem* & *æthera*.

VII. In qvo *corpore* plus eſt talium particularum ſtellarum, illud eſt *denſum* & pauciores poros habet, qvi materiâ primi & ſecundi elementi implentur. Imprimis *aurum* & *metalla*, maximè *Mars* & *ſtannum*, & conſtat ex his particulis ſtriatis.

IIX. Sic hæ particulæ ſtriatæ qvia in cœlo videntur conſtituere maculas, in terrâ ſunt materia tertii elementi.

Materia tertii elementi conſtat ex triplici ordine particularum: aliæ enim ſunt *oblongæ*; eæq; vel *rigidæ*, ut ſalia; vel *flexiles*, ut aqveæ; aliæ ſunt *ramoſæ*, molles & flexiles, ut *ſulfur* & *olea*: aliæ inſtar ruderum *anguloſæ*, *cubicæ*, vel etiam *globoſæ*, ut *Mercurius*. Hæ ſunt illæ particulæ, qvæ ſpe-

specie *fumi*-primò ex corporibus evaporant.

Particulæ *tertii* elementi possunt etiam esse qvadruplices.

I. *Solidæ* & *ruderosæ*, ut in Mercurio.

II. Instar *baculi*, *coni*, *cylindri*, *gladii*, *acus*, in longum exporrectæ, ut partes *aqvæ*, *salium*, succorum *acrium*, aceti.

III. *Hamatæ* & *ramosæ*, ut partes multæ terrestres *metallicæ*, pingvia ac oleosa.

IV. *Tuberosæ*, *lacunosæ* & *asperæ* ob aliqvam ramorum fractionem & attritionem, qvalia vi ignis, luminis & caloris cœlestis qvotidiè producuntur.

Omnis *cohæsio* corporum ex particulis *ramosis*. Particulis *Ramosis* immiscentur particulæ *Ruderosæ* & cum satis magna intervalla inter ipsas reperiunt.

Particulæ *rigidæ* & *oblongæ*, qvæ habent superficiem duriorem, hinc radiis luminis repellendis sunt aptiores & colores præbent. Color est lux opacata. *Colores* illi variant, ut superficies dura variat. Nam si illa superficies sit nitidè polita, ut in speculis, radii repercutiuntur ita, ut recepti sunt.

Particulæ *mollæ* & *ramosæ* radiis reflectendis sunt ineptæ; hinc radii luminis totum motum suum in has particulas transmittunt, & statim ad qvietem deducuntur sive suffocantur. Unde radii *suffocati* nigrescunt, sicut Carbones. *Tria* diversum sunt corporum genera:

Lu-

Lucida, *diaphana*, *opaca*. *Lucida* Sol, ſtellæ, ignis. *Diaphana* æther, aër, aqva. *Opaca*, Luna, terra, nubes. *Lucida* & *opaca* contraria ſunt. *Diaphana* media inter utrumqve, qvia recipiunt & lucem & tenebras, ſed non retinent.

Lumen ſeu album & *umbra* ſeu nigrum omnibus aliis coloribus componendis ſufficiunt.

Radii ſolis in rebus colore deſtitutis, hoc eſt *nigris*, facilius hærent, qvam in corporibus coloratis, & in nullis minus qvam in *albis*. Unde charta *nigra* facilius à ſole concentrato *comburitur* qvam alba.

Differentia igitur *colorum* eſt à differentia *ſuperficierum*. Qvorum *ſuperficies* conſtat ex particulis *rigidis* & *duris*, ea ſunt *alba*: nam nulla corpora reflectendis radiis magis apta qvam alba.

Qvorum *ſuperficies* conſtat ex particulis *mollibus*. *Ramoſis*, flexilibus, ea ſunt *nigra*: qvia nulla corpora reflectendis radiis minus apta qvam nigra. Qvippe radii luminis dum occurrunt corpori molli facilè in illud omnem motum ſuum tranſmittunt & ideo ſtatim ad qvietem reducuntur.

Corpora *nigra* dealbantur ſi ſeparentur ab iis particulæ illæ molles & ramoſæ ut appareant rigidæ. Sic cum particulæ illæ molliores vi ignis ſeparantur à *carbonibus* apparent *cineres* non niſi ex duris & ſolidis particulis conſtantes adeoqve albi. Sic *lin-*

lintea in ſole ſeparatis particulis mollibus & ramoſis rigeſcunt & dealbantur.

Tres ſunt *baſes* colorum, *nigredo*, *rubedo*, *albedo*, ſub qvibus novem colores continentur: ſub ſingulas tres. *Niger* eſt *fuſcus* (ravus) *furvus* (lividus) *ater* (guthracinus) *Ruber* eſt *flavus* (buxeus,citrinus,gilvus,ferrugineus) *fulvus* (aureus, croceus) *rutilus* (ruffus, purpureus, ſangvineus, ruſſeus, puniceus, bajus.) *Albus* eſt *pallidus*, *canus*, *candidus*. *Mixturæ* colorum ita fiunt. Ex *albo* & *nigro* fit cinereus. Ex *albo* & *viridi* thalaſſius. Ex *albo* & *rubro* roſeus, incarnatus. Ex cœruleo & *albo* cœruleus. Ex *albo* cœruleus & *rubro* columbinus. Ex *cæruleo* & *rubro* purpureus. Ex *rubro* & *flavo* igneus. Ex *viridi* & *flavo* pſittacinus. Ex *cæruleo* & *flavo* viridis.

Duo colores extremi, *albus* & *niger:* medii tres, *flavus*, *rubeus*, *cæruleus*. Ex his duobus extremis ac tribus mediis omnes reliqvi oriuntur. Ex *flavo* & *rubro* aureus; ex *rubro* & *cæruleo* purpureus; ex *flavo* & *cæruleo* viridis.

Ex *plumbo* ſumma *albedo* ſolo aceto fit, *nigredo* ſumma *oleo*; ex eodem *uſtione* flavus, miniatus, hyacinthinus, viridis, ruber elicitur. Ex *vitriolo* qvoqve ruber, albus, viridis, niger, cœruleus & flavus. Ita ut nullum *minerale* ſit qvod non omnes fere colores in ſe complectatur.

Ex coloribus *herbarum* de earum naturâ judicatur.

Lux eſt actus diaphani. *Color* eſt reflexio lucis ad oculos. *Lux* à raritate, *color* à denſitate partium. *Color* eſt lux reflexa ſive refracta. Qvo major *angulus* refractionis, eò magis diſpergitur lux & plus tenebrarum admittit, unde colores *obſcuriores*; qvò minor, eò minus diſpergitur lux & minus tenebrarum amittit, unde colores *clariores* & *lucidiores*.

Corpora vel admittunt lucem vel refrangunt. Qvæ *admittunt* lucem, ſunt *poroſa*: qvæ *refrangunt* ſunt *ſolida*. Poroſa vel habent poros *rectos* vel rectis *æqvivalentes* & hæc ſunt *diaphana* ac *pellucida*, qvia radii lucis totum corpus pervadunt & nuſpiam refranguntur. Vel habent poros *irregulares* ac *obliqvos* & hæc ſunt *nigra*: qvia radios lucis tortuoſis illis poris receptos abſorbent neqve reflectunt ob partium corporis mollitiem. Duo ſunt, qvæ corpus aliqvod reddunt alteri corpori *penetrabile*, cavitates ſive *pori*, & *mollities* ſive humiditas. Igitur ſiccitas, durities, ſoliditas, corpora reddunt *impenetrabilia* vel minus *penetrabilia*. Ita corpus *Diaphanum* ſi comprimatur, ut aqva, in glaciem denſata, reflectit lumen, qvod ante compreſſionem tranſmittebat & albius evadit. E contrario *mollities*, *unctuoſitas*, *viſciditas*, nigredinem auget, qvia lux facilè ſubit poros molles, & in iis velut in-

ur; ut non poſſit regredi.

bedo plurimum, *nigredo* minimum lu-flectit, unde corpora ſive *ſuperficies* , aſpera, dura, rara, reflectendæ luci ſima, qvæ reflexa lux eſt *albedo.* Color oritur ex particulis ſiccioribus ad-entibus, aſperioribus & fixioribus, qvæ ubſtantiam mollem, levem, viſcidam em tranſeant, albeſcunt. Corpora *perficies* mollis & poroſa abſorbendæ ptiſſima; unde *nigredo*. Nam lux, dum t in ſuperficiem mollem & poroſam, eam ſubit, intrat atq; ibi abſorbetur ultatur in cavernis poroſis, neq; ob tiem reflectitur verſus oculos noſtros. *Æthiopum* cutis mollis & poroſa: qvia ſumſit particulas rigidas.

or igitur dependet à *ſuperficie* corporis, ut hæc magis vel minus apta reflecten-i, ita colores variant.

lores alii magis accedunt ad *album* , us, purpureus, alii ad *nigrum* ut viri-

rba & *auſtera* denigrant: *dulcia* ſive *a* rubefaciunt; *ſalſa* & *amara* deal-

albo & *nigro* mixtis omnes alii colores ur. Si *album* & *nigrum* miſceatur æ-proportione, oritur *rubedo*. Si *lacti* *uliginem*, ruffeſcit.

tribus partibus *albedinis* & dimidiâ *inis* oritur *viridis*. Ex duabus parti-bus

bus *albi* & *una* parte *nigri* oritur *flavus*. Ex *una* & *dimidia* albi & *una* nigri *purpura*. Ex *una* & *dimidia* nigri, & *una* albi *cæruleus*. Ex *duabus* partibus *nigri* & *una* parte *albi* fit *violaceus*.

Si color *albus* valde ſuperet *nigrum*, rubedo & flavedo ex tali mixtura orietur: ſi *nigrum* valde & majori qvantitate ſuperet album, violaceus, thalaſſius & cœruleus orietur.

Omne *gratum* odore, colore, ſapore à bona proportione partium: omne *ingratum* à mala proportione ſive harmonia provenit.

Proportiones ſonorum *harmonicæ* ſunt, *Uniſonus* ut 1. ad 1. *Diapaſon* ut 2. ad 2. *Diapente* ut 3. ad 2 id eſt ſesqvi altera proportio.

Diateſſeron ut 4. & 3. id eſt ſesqvitertia proportio. *Diapoſon* cum *diapente* 3. & 1.

Dis diapaſon ut 4. ad 1. proportio qvadrupla.

Sonus *harmonicus* eſt vel *ſimplex* ut *uniſonum* vel *compoſitus*, diapaſon, diapente, diateſſeron. *Uniſonus* eſt conſonantia; qvia in illo nulla differentia ſonorum in acuto & gravi; ſed ſe habet ad conſonantias, ut unitas ad numeros. *Octava* eſt prima omnium conſonantiarum & maxima, quæ omnes alias conſonantias in ſe complectitur. Unde *diapaſon* appellatur. *Qvinta* eſt omnium conſonantiarum gratiſſima.

Qvar-

Qvarta est pessima omnium consonantiarum. *Tardior* sonus tardiores in nobis motus excitat, qvales sunt langvor, tristitia, metus, superbia; *celerior* celeriores affectus, ut lætitiam.

Omnia *sulfurea* sunt *sonora*, ut *Mars*, *Antimonium*, *Luna*, *Venus*, *stannum*. *Mercurius alia* sunt *surda*, ut *Saturnus*, *Sol*, *Mercurius*. *Siccitas* est causa soni, *mollities* surdi.

Omnia *pingvia* & *oleosa* sunt odora, ut *castoreum*, *ambra*, *Laser*, *styrax*, *zibetum*, *sandali*, *Caryophilla*. Omnis *fœtor* à malâ *coctione*; oritur hæc vel à nimio *frigore*, ut in *papavere*, *cicutâ*, *mandragora*; vel à nimio *calore*, ut in *cæpis*. Reges omnium odorum nt *ambra* & *zibetum*: odor *fœtidus* gratum tundit. Sic *styrax* vel *cæpe* ambram.

Odor est vel gratus vel gravis. *Gratus* qvi cet: *gravis* qvi displicet naturæ. Non dan- aliæ odorum differentiæ.

Sapor salsus cum *pingvi* summam delectatiem affert; cum *dulci* adeò parum conat, ut melius amaris veluti *olivis* optimè is societur. *Insipidum* & *adstringens* cum ô optimè convenit.

um insipido *acris*, cum adstringente *aci*- enè convenit. *Austerum* cum *acri* moto convenit.

Amarus sapor nunqvam infeliciùs junqvàm cum *dulci*; & *amarus* sapor nullo magis convenit qvàm cum *sal*t in olivis salitis. *Amara*, ut absin-

thi-

thium, ruta, item *insipida*, ova & caseus, & *acerba*, ut olivæ benè conveniunt cum *salso* sapore: sed *amara* cum *dulcibus* haud qvaqvam.

Hinc herbæ & fructus acidi, amari ac salsi, ut *oliva*, *limones*, *aurantia*, *lentiscus*, *palma*, sale communi crescunt ac lætantur, dulces autem & pingves sale communi pereunt & nitroso gaudent, ut *vitis*, *frumentum*, *poma*, *pyrus*.

Elementa simplicia sunt *insipida* & *inodora*, ut *aqva*, *terra*, *aër*, *sabulum*, *pulvis*.

Sapor & *odor* accidit *compositis*.

Sapor *acris* dividit lingvam calore, *acerbus* & *acidus* contrahit & constringit frigore.

Inter saporem acrem, salsum, amarum & acidum, acerbum, austerum hoc est discrimen. *Acris* provenit à particulis tenuibus & materia lucis majori, densiore sive copiosiore; hinc vehementiùs penetrat lingvam & poros ejus divellit. *Acidus* & *acerbus* à particulis crassioribus & materia lucis minori, unde acutiùs pungit, vellicat, contrahit, constringit.

Qvodcunqve in suo extrinseco est *dulce*, in intrinseco est *amarum*, & contrà; sic *rosa* intùs est amara, *absinthium* verò dulce, *Saccharum* extùs dulcissimum: intùs *austerissimum* & *amarissimum*.

Ex *pingvi* & *dulci* per coctionem oritur *salsus*. Soli sapores temperati dulcis & pingvius nutriunt.

mara minimè omnium nutriunt & a-

acharum omnibus cibis admiſceri po-
xceptis inteſtinis: ſi *inteſtina* ſaccharo
iantur, fœtent non ſecùs ac recens
us bovinum.

pores *concordes* ſunt acidus, acerbus, au-
, inſipidus, pingvis, ſalſus, acris, ama-
Diſcordes, dulcis, ſalſus, amarus.

pores ſunt *novem* diviſi in tres claſſes:
dos, temperatos & calidos. *Frigidi* ope-
r à circumferentia ad centrum, & ſunt
us, auſterus, acidus.

mperati poros corporum emolliunt, &
inſipidus ſive viſcoſus, pingvis, dulcis.

lidi operantur à centro ad circumfe-
am, & ſunt ſalſus, amarus, acris.

orum calidiſſimus *acer* eſt: hinc *ama-*
inde *ſalſus*. Frigidiſſimus verò eſt *acer-*
deinde *auſterus* & *acidus*.

gidorum proprium eſt *poros* corpo-
ontrahere & oſcula vaſorum *coarctare*
cludere. Hinc contrahendo poros ex-
nt humorem & per conſeqvens exſic-
materiam ſubtilem lucis concentrant
oinde repellunt: excludunt materiam
elementi majorem & per conſeqvens
erant.

rbum eſt congelans, conſtringens,
ulans, obſtupefaciens, narcoti-

Austerum est adstringens, exasperans, coadunans, consolidans, inspissans, comprimens, contrahens, condensans, incrassans, refrigerans, repellens, siccans, stupefaciens, roborans, cicatrisans, conglutinans. Reprimit omnes sapores & opponitur rarefacientibus & aperientibus ut acidis. Tardè & debiliter operatur. *Austerus* sapor mitior *acerbô* est. Heurn.

Acidum est attenuans, penetrans, incidens, aperiens, perforans, deoppilans, dividens, subtilians, inspissans, exasperans, abstergens, extingvens, mordicans, attenuans, densans, dividens, refrigerans, repercutiens. Insipidum & dulce confortat; salsum & acre obtundit. Citò & mediocriter operatur.

Temperatorum proprium est, poros corporum emollire: *insipidum* sive *viscosum* est lubricans, inflans, oppilans, inspissans, contrahens, congelans, constringens, densans, extingvens, stupefaciens, obstruens, leniens, emolliens, incrassans. Operatur tardè & debiliter.

Pingve est leniens, lambificans, relaxans, mollificans, inflans, opilans, humectans, oblinans, conglutinans, exæqvans, nutriens. Operatur tardè & debiliter.

Dulce est laxans, leniens, oppilans, ventosum, coqvens, inflans, digerens, dilatans, maturans. Operatur tardè & lentè.

Calidorum proprium est *poros* corporum &

ula vaſorum dilatare. Hinc dilatando s & amplicando attrahunt humores & onſeqvens exſiccant: admittunt mate- primi elementi majorem & per conſe- s calefaciunt & inflammant.

lſum eſt incidens, abſtergens, ſubtilians, faciens, mordicans, præſervans à putre- conturbans, mundans, aperiens, exaſpe- conſtringens, contrahens, expurgans ndo, liqvans, ſtimulans, ſiccans, ſitim ex- s, tenuans, digerens, exſiccans, carmi- conſervans. Operatur tardè & debiliter.

narum deſiccans, conſumens, aperi- rificia venarum, fluidum reddens, ex- ns, præſervans à putrefactione, contur- , exaſperans, reſolvens, abſtergens, hens, extenuans, liqvans, incidens, ns, attenuans, abſorbens, diaphoreti- diureticum, errhinum. Operatur for- & tardè.

re inflammabile, mordicans, pene- , adurens, excorians, aperiens, carmi- exiccans, extenuans, incidens, ſubtili- dividens, attenuans, attrahens à nqvo, reſolvens, incruſtans, diſcutiens, ens, extenuans, reſolvens, adurens, te- ns, veſicans, corrodens. Operatur citò rtiter.

idus ſapor reperitur in *Tartaro*, *au-* in *alumine*, *acerbus* in *vitriolo*, *inſipi-* n cineribus ſive pulvere, *pingvis* in , *dulcis* in ſaccharo, *ſalſus* in ſale

communi, *amarus* in *vitriolo* albo, & absinthio, *acris* in *sale armoniaco*.

Septem tantum sunt odores, sapores & soni grati sive harmonici: reliqvi ingrati, ut inter sapores amarus.

Acidus & *amarus* sapor sunt contrarii ac se mutuò occidunt & transmutant in insipidum vel pingvem. Ex *acido* & *amaro* fit *salsum* seu urinosum. *Acida* & *amara* mutuò effervescunt & se præcipitant, ut *Aqva fortis* & oleum *tartari*. Hinc in atrâ bile, qvæ amara, prodest acetum; nocet in nigra bile, qvæ austera.

Sapor *amarus* generatur ex adustione pingvis & acidi. Qvæ constant ex particulis *ramosis* cocta amarescunt. *Pingve* constat particulis ramosis mollibus, qvæ *coctione* sive adustione *indurescunt* & ex mollibus fiunt *rigida* instar scoparum ac amarescunt. Hinc *amara* abstergunt, qvia habent particulas *scoparum* instar, qvæ suis ramis rigidis everrunt & abstergunt. Si verò illæ particulas ramosæ fortius *adurantur*, tùm rami penitus confringuntur & ex ramosis fiunt oblongi instar bacillorum, unde salsa & salia acria.

Particulæ *tertii* elementi in eo solùm differunt à materiâ, subtili lucis & aëris, qvòd sunt *crassiores*, irregulariores, motu tardiores & confusiores. Omnium enim mundi corporum una eademqve est materia. Atqve hinc dicitur, *inferius* est sicut *superius*. Non enim differunt materialiter

Sol

& *Limus*, *Cœlum* & *terra*, ſed tantùm *fi-*
, *magnitudine*, *motu*.

articulæ *tertii* elementi ſpectantur vel
parata ſingulæ ab aliis ſeorſim vel ut
r ſe compoſitæ. *Seorſim* conſtituunt
m & aërem. *Ignem* cùm motum pri-
elementi ſeqvuntur. *Aërem* cùm mo-
ſecundi elementi ſive aëris ſeqvun-

x particulis tertii elementi ſummè atte-
is generatur *ignis* & *aër*. *Ignis* cùm par-
læ terreſtres ſingulæ ſeorſim primi ele-
ti motum ſeqvuntur, *Aër*, cum motu ſe-
di elementi ſive aëris circumagantur.
enim nihil aliud eſt qvàm congeries
icularum tertii elementi tàm tenuium
ſe mutuò disjunctarum, ut qvibuslibet
ibus globulorum cœleſtium obſeqvan-
Ideò *corpus* eſt valdè *rarum*, fluidum,
ıcidum, & ex minutis cujuslibet figuræ
ſt componi. Unde calore facilè rareſcit,
ore condenſatur & compreſſus violenter
ıpit.

ırticulæ *tertii* elementi ſunt *triplicis*
æ & magnitudinis, & diſtingvuntur
luriores ac molliores. *Duriores* ſunt
uderoſæ vel oblongæ. *Ruderoſæ* in-
ıerarum figurarum & magnitudinum,
imæ tamen *globoſæ*, *cubicæ* & *anguloſæ*.
ramoſis tenuiores, ſive volatiliores
, qvæ in igne primò exhalant ac eva-
ınt ac conſtituunt *ſalia* volatilia.

Crassiores, tàm *solidæ* sunt, ut ignis vi attolli neqveant, figurasq; habent utplurimùm angulosas & irregulares. Unde fit ut aliæ aliis incumbentes sibi mutuò non adhæreant, nec etiam nisi fortè in minutissimis punctis, sese contingunt. Et hæ particulæ *cineres* constituunt, ac in igne *vitrificantur*.

Si *justa* proportio sit inter particulas ruderosas, ramosas & oblongas, *aër* salubris constituitur.

Si verò sit *disproportio* inter has particulas, oritur *aër* insalubris. Nam si *major* sit copia particularum *ruderosarum* vel *oblongarum* rigidarum & minor *ramosarum* ac *mollium*, oritur magna aëris *siccitas*, frigida vel calida, propter defectum *humiditatis*, qvæ à particulis *mollibus* & *flexilibus*, unde *intemperies* vel *pestilitas*, à particulis ruderosis adstringentibus & rigidis, exurentibus ac erodentibus. Hinc *aër* pestilens corrigitur incensis *ignibus* sulfureis, à qvibus aër particulis mollibus imprægnatur, & *diaphoretica* prosunt, qvia poros siccitate frigida particularum aëris ruderosarum constrictos dilatant ac à centro ad circumferentiam humores noxios expellunt.

Particulæ *ruderosæ* ramosis & oblongis inseruntur non secus ac in muro lapilli minores majoribus. Et qvia non cohærent, neqve oblongæ ac rigidæ sunt, hinc primò omnium ex corporibus dum dissol-

itur per ignem, specie *fumi* vel *baporis*
unt, ac qvô sunt tenuiores vel crassiores,
citius vel tardius evaporant. Et cùm
articulæ, qvæ ex corporibus, dum urun-
, egrediuntur, sint tàm multæ, ut vim ha-
nt materiam cœlestem ex aliqvô aëris
ni spatiô expellendi, spacium illud *flam-*
impleat: si verò sint pauciores, fit *ignis*
flamma.

articulæ *oblongæ*, ramis destitutæ, *tere-*
nstar bacillorum se ruderosis & ramo-
nterserunt, qvoties satis magna inter-
a inter ipsas reperiunt, sed non facilè il-
annectuntur.

it hæ particulæ sunt *duplices;* flexiles &
dæ. *Flexiles*, lubricæ, facilè à se invi-
separabiles instar *anguillularum*, qvæ
stituunt aqvam insipidam. Hæ particulæ
aloris ab invicem disjunctæ & celeriter
æ *bapores* constituunt, qvi, ubi in altum
ati sunt, frigore succedente torpescunt
missâ vaporis formâ in aqvam iterum
vertuntur.

igidæ, inflexiles *salia* componunt, & hæ
vel *acutæ*, instar acicularum, qvæ consti-
it salia *pungentia* & *acida*, velut *bitrio-*
alumen; vel *pyramidales*, ut in *Nitrô;* vel
iores & *cubicæ*, ut in *sale* communi.

amosæ, molliores, flexiles, oleaginosæ
sæ innumerarum figurarum ac magni-
num.

æ particulæ *ramosæ* sunt *duum* gene-

rum; aliæ enim sunt valdè *tenues*, breves, volatiles & flexiles, ita tamen, ut sibi mutuò non adhæreant; tales tamen, ut perexigua spatia circa se relinqvant, qvæ non à materiâ secundi elementi, sed tantùm à materia Lucis possunt occupari. Tales particulas habet Sp. vini.

Aliæ autem sunt *crassiores*, longiores & multiplicibus ramis implexiores, qvæ mutuò sibi adhærent ac implicantur, qvæ si solæ sint, constituunt *olea* & *butyrum*: si terrestribus *salinis* permixta, *sulfura* & *bitumina*. Unde igni diutius resistunt & tardius in fumum ac vapores resolvuntur, qvales videmus in *carbonibus* ignitis.

Ramosæ particulæ facilè miscentur cum *ruderosis* & *acidis*; nullo modo vel difficillimè cum *oblongis* sive *flexilibus*, ut aqveis; sive *rigidis*, ut salinis: qvia hæ nimis crassæ sunt, qvàm ut amplecti possint tàm subtiles minutias. Hinc *sulfur* constat ex particulis acidis & ramosis: exiguum autem salis continet. Sic *oleum* & *pingvedo* facilè conjungitur Mercurio & eum necat. At *sal* vel *aqva* non miscetur *oleo*.

Particulæ *ramosæ* sunt *crispæ*: crispatio ab humore.

In qvibusdam corporibus particulæ *ramosæ* adeò firmiter sunt connexæ, ut ab igne difficillimè vel omninò non separari possint, in *Marte*, *Venere*, *Luna* & maximè omnium *auro* apparet, facilè autem per

aqvam

um fortem separantur. Causa est, qvia *alla* destituuntur particulis *acidis*, qvi- per ignem fusionis spoliata sunt. Hinc s particulas avidè imbibunt, & dum se il- atiare volunt, simul dissolvuntur ac cor- untur. Habent se igitur *metalla*, per ignem liata particulis acidis, instar *salis* fixi: madmodum enim *Sal* fixus avidè arripit m *acetosum* & se cum eo conjungit, ita m metalla avidè attrahunt spiritus aci- & dum illi poros metallorum subeunt, alla simul sua aciditate & tenuitate cor- unt ac dissolvunt. *Saliva* jejunorum ab- at particulis acidis.

Inaqvælibet *particula* terrestris sive *nga*, sive *ramosa*, sive *ruderosa*, est in *lici* statu: vel *subtilissima* ac tenuissima inc est *volatilis*: vel *crassior* ac minus ilis & tunc est partim *volatilis* partim *fi-* it urinosa; vel est *crassissima* & est *fixa*, *lcalia*.

arò reperiuntur illa *corpora*, qvæ *omnes* iculas vel *volatiles* vel *fusas* vel *fixas* ha- ; pleraqve corpora naturalia sub tripli- itu simul illas particulas continent, li- n aliis partes volatiles, in aliis fusæ in fixæ abundent.

rpora, qvæ carent particulis *acidis* & idant particulis *viscosis*, *ramosis*, *ri-* , amant corpora, qvæ abundant iculis *acidis* & contrà. Ex hoc red- ratio *antipathia* & *sympathia*.

Hinc etiam patet, cur *aqva fortis, fumus Mercurii* vel *Saturni* aurum & alia metalla corrodant. Cur *sulphur*, cera, lignum non corrodatur ab illis: cur *lixivia* extrahant sulfureas particulas mineralium: Cur *magnes* trahat ferrum: cur se corpora mutuò præcipitent.

Corpora, qvæ *solvuntur* in *aqvâ* simplici, constant ex particulis rigidis, velut salia ut & gummata, qvæ solvuntur in *aqvâ forti* ex particulis metallicis viscosis: qvæ in *Sp. V.* ex particulis resinosis.

Qvæ *attrahunt*, constant ex particulis *unciatis* sive *hamatis*, ut *magnes*; qvæ *attrahuntur*, ex *ansulis* analogis, *ut ferrum*.

Qvædam *corpora* particulas tàm firmiter sibi mutuò implexas ac connexas habent contra vim *ignis*, ut nulla ejus etiam intensissimâ vi divelli qveant, sed potius arctius compingantur: & eadem facillimè solvuntur ac liqvescunt, velut *nix* in aqvâ calidâ, in *aqva Regis*, vel *aqva forti*, ut *Sol* & *Luna*, qvod maximè admirabile.

Species sunt *vegetabilia, luminaria, animalia.*

Vegetabilia sunt *fossilia* & *plantæ*. Omnia *fossilia* componuntur ex diversis misturis succorum *acrium* & exhalationum *oleaginosarum*: sive ex particulis *ruderosis* & *ramosis*, Succi *acres* in terra per meatus *crustæ* illius crassissimæ, ex qvâ metalla

oriuntur fluentes, qvasdam illis parti-
; *abradunt* & ab aliis disjungunt, prout
fortis metalla corrodit; qvæ deinde
riâ *oleaginosa* involutæ facilè ab *argen-*
vo calore rarefacto sursum rapiuntur &
liversis suis magnitudinibus ac figuris
rsa *metalla* constituunt.

letalla alia generantur à succis *frigidis*
austeris vel *vitriolatis*, ut *Luna*, *Venus*,
s: alia à succis *calidis* sive *acribus* & *a-*
is, urinosis, salinis, Salarmoniacis, ut

letalla alia constant ex particulis *mobi-*
bus & *solidioribus*, qvæ ad figuram cubi,
i, vel ruderum propiùs accedunt, ut *Sol*,
, *Saturnus*, *Aurum*, qvod *ferro* longè den-
est, tamen multò *facilius* liqvescit; qvia
iculæ *ramis* destitutæ non tàm firmiter
nutuò implicantur. Unde *oleum*, impri-
anisi facillimè congelatur ob particulas
osas se mutuò implicantes.

lia constant ex *ramosis* crassis, sed non
solidis, ut *ferrum*. Unde nullum me-
im tam difficulter absqve vi ignis mal-
lectitur vel igne *liqvescit*, nec ullum
durum sine alterius corporis misturâ
i potest, ut in *chalybe* videri potest,
n ferrum: qvæ tria indicio sunt ejus
nta magis *ramosa* sive *angulosa* esse
 cæterorum & ideò firmiùs sibi an-
. Et qvamvis *ferrum* sit aliis metal-
rius & minùs *fusile*; & tamen etiam

unum

unum ex minimè *ponderosis* & facilè rubigine corrumpitur, aut *aqvâ forti* eroditur, qvæ omnia indicio sunt, ejus particulas non esse aliorum metallorum particulis solidiores, ut sunt crassiores, sed multos in illis *meatus* contineri & *poros* in morem *cochlearum* intortos, per qvos transeunt particulæ *striatæ* ex *magnete* & *ferrum* trahunt.

Mercurii natura hæc est. *Particulæ* ejus sunt *terrestres* & *leves*, ita, ut ob gravitatem suam sibi mutuò incumbant & ob crassitiem suam particulas secundi elementi non ita admittant, ut *aqva*: hinc non est *pellucidus*: facilè tamen *agitatur* tùm à minutioribus particulis, qvi nonnullos etiam *poros* inter ejus particulas reperiunt, tùm à materia subtili lucis, qvæ omnes angustissimos angulos ibi relictos replet. Hinc fit *liqvor* maximè *ponderosus* & minimè pellucidus. Mercurius etsi maximè mobilis, *frigidus* tamen, qvia poros tam angustos habet, ut non nisi materiam subtilissimam admittat; unde celerrimus qvidem ejus motus, sed simul debilis ac frigidus.

Fossilia sunt *lapides*, *mineralia*, *metalla*.

Mineralia & *metalla* fiunt ex particulis succorum *acrium* admixtis *exhalationibus*, id est particulis *ramosis* tenuissimis, *oleagineæ* materiæ.

Lapides sunt vulgares & pretiosi. *Vulgares*, porosi, & solidi. *Porosi*, pumex, tophus,

ostrocolla. *Solidi*, marmor, silex, smi-
os.

etiosi, unicolores, diversicolores.

icolores albi, *crystallus* figura *hexagonâ*
nidali, *adamas* figura *octaedra*, marga-
Nigri, *magnes*, *amianthus*. Magnes
t ferrum, qvia ex magnete prodeunt
uscula *uncinata* sive *hamata* & in ferrô
læ analogæ sunt, qvibus inserta ferrum
orpus suum rapiunt.

ixti cœrulei *smaragdus* figura *hexagona*
midali, *saphyrus*, *beryllus*, *Turcesia*.
iolacei, *amethystus*, figura *hexagona*, py-
idali; rubei remissè *Sarda*, *Chrysolitus*
Topasius; intensè *granati* figura *globosa*,
llia, *rubini*, *hyacinthi*.

iversicolores, opalus, jaspis.

ineralia sunt *Antimonium*, *arsenicum*,
uthum, *Cnicum*, lapis *calaminaris*, *ce-*
marcasitæ.

etalla imperfecta sunt *dura*, æs, ferrum;
ia, argentum vivum, plumbum, stannum:
ecta, argentum, aurum.

errea sunt *argilla*, *marga*, *creta*.

qvea sunt *salia*. *Vitriolum*, *alumen*, ita
eratur; particulæ *rigidæ* salium in terrâ
lore exagitatæ, ex rigidis & teretibus
æ ac *flexiles* redduntur, & dum corpo-
s aliis duris alliduntur, *gladiolorum* in-
exacuuntur, & succos acres, eroden-
cidos, constituunt, qvi permixti cum
llica materia in *Vitriolum*, *alumen*, &

alia

alia transeunt. Et hi succi *acres* arte Chimica iterum à materia metallica separari & in *Aqvamfortem* converti possunt.

Figura *Salis* communis est *Cubica*, sensim ad *pyramidalem* ascendens. Salis *gemmæ* inerè *cubica* Nitri *conica*. Vitrioli Martis *cubica* vel *trapezia*, Veneris *hexagona*.

Omnia *Salia* constant ex particulis *oblongis*: differentia autem salium est à diversâ positura & figura particularum oblongarum. Nam si componantur *hexaedricæ*, oritur *Nitrum*; si *cubicæ*, Sal *commune*; si *Rhombicæ*, *Vitriolum*; si *octaedricæ*, *alumen*; si *tetrahedricæ*, Sal *urinæ* & *Salarmoniacas*. *Nitrum* constat ex maximâ copiâ particularum *acidarum* volatilium.

Pingvia sunt *olea*, *naphta*, *petroleum*, *asphaltus*, *sulfura* & *olea*, ita generantur: Particulæ *molliores* motu primi elementi discerpuntur in multos minutissimos & qvàm maximè flexiles ramulos, qvi ramuli, terrestribus aliis particulis adhærentes, componunt *sulfur*, *bitumen* & omnia *pingvia* ac *oleosa*. *Sulfur* constat particulis succorum *acrium*, qvæ tàm tenuibus & spissis materiæ oleaginosæ ramulis sunt involutæ, ut permulti meatus inter istos ramulos soli materiæ primi elementi pateant. Hinc maximè *inflammabiles* & *calidissima*.

Sulfura sunt vel simplicia, ut *sulfur succinus*, *ambra*: vel mixta, *Turfæ*, *ampelitis*, *lithanthrax*.

Plantæ frigidæ nascuntur plerumqve in
locis

ɒutridis, aqvis vel ripis, juxta ſtagna, ſtercora & ſordes.

lore ſunt impensè *viridi*, præſertim in *e*: nam *calore* palleſcunt, ut in *hellebo-* ʒro & *mandragora* oſtendit Scaliger & ıntis.

ɔre *cæruleo* vel miſto ex *cæruleo* & *albo* ıodicè, & lente rubeſcente. *Corpore* ſunt ſine evidenti ſoliditate. *Sapor* eſt ſtipti- uſterus, acetoſus aut inſipidus. *Odor* ob- aut fœtidus. Si ſimul ſint *humida*, folia ıt *fluida*, *craſſa*, cum totiꝰ figuræ ampli- ıe. Si ſint *ſicca*, corpus eſt *ſtrictū*, horridū, ſum. *Alba* in genere frigida & ſicca ſunt. igida *primo* gradu ſunt *acetoſa*, ut picri, es cichorii, acetoſa, plantago.

igida *ſecundo* gradu ſunt *auſtera*.

igida *tertio* gradu ſunt *acerba*, pira ſil- ia, dryopteris, radix arundinis.

emperatæ ſunt *ſangvinea*, ut flos tunicæ, rubra, pæonia, bugloſſum, borrago, vio- rpurea, fumus terræ, digitalis, anagallis, ı tinctorum, anchuſa, ſatyria rubra, ɔdelus, perſicaria, perforata, glycyrrhi- ıjubæ, aſparagus.

ec ſunt plerumqve *calida* & *humida*, nt *folia* dilatata, craſſa, procera, lata, ſuccoſa, continua, non ſecta, ut *ſa- lilia*, *braſſica*, *aizeum*. Solvunt, di- ıt, aperiunt, laxant molliter, am- ɔt poros, leniunt molliter, lubrifi- ſcabritiem tollunt ut *fœnugræcum*,

lilium

lilium, linum, uvæ passæ.

Calida nascuntur in *montibus* altis orientem vel meridiem versus, vel in locis arenosis ac saxosis *Foliis* sunt hirsutæ & multis foliis tenuioribus refertæ. Qvibus *setæ* sunt seu *Capillares* ramuli hinc inde dispersi, eminenter sunt *calida.*

Flores *flavi*, impensè *rubei*, molliter albi. Odor *gratus* & penetrans cerebrum. Sapor *aeris* & *mordicans.*

Calidæ *primi* gradus sunt *salsa*, ut *brassica* capitata. Si *calida* & *sicca* folia habent *crispa*, corpus *tenue* & gracile abstergunt, molliunt, maturant, tollunt infarctus, coqvunt, ut *heptaphyllon, pentaphyllon.*

Calidæ *secundo* gradu sunt *amaræ*, ut nux myristita, cardamomum. Hæ sunt *lanuginosæ*, colore ex albo & viridi, ut *verbascum.*

Calida *tertio* gradu, id est, *igneo* sunt levia, glabra, densa, eaqve vel *sicca* ut piper, galanga, vel *humida* ut tithymalli, lathyris, ranunculus. Alia sunt calida in *tertii* gradus principio, ut zinziber & piper: alia in *fine* & excessu, ut *Euphorbium*, *arsenicum.*

Omnia *Calida*, maximè in excessu penetrant, attenuant, erodunt, proliciunt per poros.

Acutangula sunt *acida*: obtusangula sunt *acerba*: rectangula sunt *austera*. Qvippe austerum medium inter acutum & obtusum.

Acida

:ida.	*Auſtera.*	*Acerba.*
ıſa.	Aſplenum.	Aconitum.
ım.		Alumen.
ılex.	Balauſtia.	
ɜri.	Biſtorta.	
ıpaſtoris.	Caryophyl-	
aris.	lata.	Cicuta.
ɔrea.	Cydonea.	Conſiligo.
eſſus.	Charadranon.	
leonis.		
via ſive	Fabæ.	
ariola.	Galla.	Helleborus.
		Hyoſcyamus.
a fortis.	Hypociſtis.	Mala aurea
ıla.	Lappa major.	inſana.
	Meſpilus.	Mandragora.
	Mora.	Meconium.
ım.	Myrrha.	Napellus.
apa-	Muſcus.	Opium.
um		
rumex.		Papaver.
ntia.	Pruna Sylv.	Paſtinaca lu-
s.		tea Sylve-
.		ſtris.
:.	Sangviſorba.	Solatrum.
.	Savina.	Solanum
achia.	Solabar.	qvadrifo-
us citri.		lium.
ariſcus.	Terra ſigilla-	ſive herba
arindi.	ta.	Paridis.
actyli.	Tormentilla.	Taxus.
	Vitriolum.	

Vi-

Viscosa.	*Pinguia.*	*Dulcia:*
Albume novi.		MEL.
Amygdalus.		Anisum.
Amara dulcis.		
Balsamum.		Amygdalæ dulcès.
Betonica.		
Borrago.		Agaricus.
Brassica.		
Bellis.		
Buglossa.		
Cucumis.		
Cerasa.	Butyrum.	
Caryophylli.	Cucurbita.	Crocus.
Eupatorium Avic.		
Farfara seu tussilago glutea.		Enula. Ficus.
Lilia.		Fungi.
Lilium convallium.		Glycyrrhiza.
Malva.	Juniperus.	Jujubæ.
Melones.	Linium.	Juglans.
Narcissus.		Lac.
Nymphæa.		Mala citria.
Origanum.		
Persicaria.		Mel.
Pepones.		Melilotus.
Portulaca.	Oleum.	
Rosa.		
Salicaria.		
Sambucus.	Portulaca.	Polypodium.
Symphorum.		
Tragacantha.		
Trifolia.	Resina there-	
Triticum.	binthina.	Saccharum.
Verbascum.		
Veronica.		Satyria.
Viscum.		
		Vitellus ovi.

Salsa.	*Amara.*	
SAL.		
Aqvilegia.	Absinthium	
Amaracꝰ sive	ponticum.	
majorana.	Allium.	
	Acorus.	
Cardui.	Asarum.	
Cochlearia.	Cuscuta.	
Cerefolium.	Cedria.	
Chamœdrys.	Cæpe.	
Chamæleon.		
Draconitis.		
	Eruca.	Esula.
Fraxinus.		Euphorbium.
Fumus terræ.		Flammula.
Hypericon.		
Laurus.	Levisticum.	
Melissophyl-	Mercurialis.	
lon.	Myrrha.	
Mentha.		
Morsus dia-	Nasturtium.	Nux myristi-
boli.	Nitrum.	ca.
Ocymum		
s.Basilicon.	Polypodium.	Piper.
Ononis.	Portum.	Pyrethrum.
Rhabarba-	Rosmarinus.	Ranunculus.
rum.		Ros solis.
Rubia tincto-	Sal gemmæ.	Sinapi.
rum.	Satureia s.	
Sisymbrium.	Cunila.	
[illegible]	Salvia.	Tithymalus.
Verbascum.	Teucrion.	Urtica.
Urtica.		Zinziber.

Plan-

Plantæ ſunt:

Muſcoſæ, lichen ſive hepatica, adianthum, ruta muraria, lens paluſtris, muſcus terreſtris ſive lycopodion, muſcus capillaris, polytrichum aureum, ros ſolis.

Gramina, eqviſetum, polygonum, aſparagus, Lyſimachia, nymphæa, calta paluſtris, hyacinthus, *Violæ*.

Papavera, corniculatum, capitatum, hyoſcyamus, tabacus, ſolanum, alkekengi ſive halicacabum, mandragora, ſtrichnodendrum.

Intybacea. Intybus, dens leonis, cichoracea, chondrillæ, hieracia, geniſta, Jacobæa, ſonchus.

Atriplices, bonus Henricus, tota bona, pes anſerinus, blitum, ſpinachia, beta, braſſica, bugloſſum, borrago, anchuſa, echium, Mercurialis herba impatiens ſeu noli me tangere, parietaria, lapatha, acetoſa.

Semper-viva, ſedum, telephium, craſſula, portulaca.

Cucumeres, citruli, melones, auguriæ, pepones, cucurbitæ.

Nervoſæ: plantago, coronopus, holeſtium, paronychia, pſyllium, cynogloſſum, Iſatis, linaria, burſa paſtoris, polygonum, vincetoxicum.

Arbores *glandiferæ* qvercus, robur, cerrus, ſuber, ilex.

Bacci-

Baccifera, cerasus, myrtus : *nucifera*, *conifera*, pinus, picea, abies, larix, cedrus, cypressus, juglans, juniperus, olea, amygdalus, prunus, laurus, lentiscus.

Qvicqvid *finditur*, habet poros *oblongos*. Qvicqvid habet poros *oblongos*, est *lignosum*, deò *ligna*, maximè crescentia in proceritatem rectam, finduntur.

Viscosa, pingves, dulces.

Tubera, fungi, agaricus.

Frumenta, triticum, sub qvô hordeum, secale sive siligo, avena, zea. *Legumina* : oryza, milium, panicum, fagopyrum, faba, phaseolus, pisum, cicer, lens, ervum, lupinus, vicia, sesamum, orabranche.

Fructus ; amygdalæ dulces, dactyli, us, uvæ passæ exemtis vinaceis, passucorinthiacæ, nuclei pinei, persici.

Lapatha.

Tomentosa: gnaphalium, verbascum, æopis, leontopodium, blattaria, primula a sive herba paralysis, auricula ursi, cynoglssum, anchusa.

Caro *citri* est summè frigida, ita ut causa *tis* esse possit, si copiosiùs usurpetur : *au-ia* sunt temperatiora.

Qvinq, herbæ *emollientes*: malva, althæa, aria, Mercurialis, parietaria: qvibus a- addunt brancam ursinam, betam & licem. Ertwolff. Pharm.

Qvatuor semina calida *majora*, anisi,

fœni-

fœniculi, carvi, cumini; *minora*: Ammios Amomi, apii, dauci.

Qvatuor semina frigida majora sunt, Cucurbitæ, cucumeris, citrulli, melonum: *minora*, endiviæ, scariolæ, lactucæ, portulacæ.

Qvinq; radices aperientes *majores*, apii, fœniculi, asparagi, petroselini, rusci; *minores*, graminis, rubiæ, eryngii, capparis, ononidis.

Qvatuor flores *cordiales*: borraginis, buglossi, rosarum, violarum.

Qvatuor aqvæ *pleuriticæ*: cardui benedicti, Taraxaconis, cardui scabiosæ.

Tria *olea* stomachica: absinthii, Cydoniorum, mastichinum.

Qvatuor ungventa *calida*: Aregon, martiaton, althææ, Agrippæ. *frigida*: album camphoratum, Rosatum Mesue, populeum, Infrigidans Galeni.

Qvinq; herbæ *capillares*: adiantum nigrum seu capillus Veneris, adiantum album seu ruta muraria, polytrichon aureum, trichomanes, asplenum seu ceterach.

Arundines, Calamus aromaticus, arundo saccharina, acorus, cyperus, galanga, costus, zedoaria.

Junci: schœnanthum, spartum.

Linariæ.

Bulbosæ & *tuberosæ*, ad qvas pertinent omnes Irides, hyacinthi, narcissi, leucoia, tulipæ, lilia, crocus, scyllæ, cæpe, satyria, orchides, palmæ-Christi.

Trifolia, lotus, melilotus, medica, citysus; lagopus, ononis, fragariæ, glycyr-

cyrrhiza,genista, hypericum, sena, rura, fumaria, rubia, aperine, mollugo, galline, asperula odorata.

Anemones.

Ranunculi, aconitum lycoctonum, napellus, anthora.

Caryophylla.

Lychnides, aqvilegia.

Lilia, hemerocalles, martagon, corona Imperialis, Tulipa. Huc referendæ & aliæ plantæ floribꝰ insignes, Flos solis, Helenium, chrysanthemum seu buphthalmus, calendula, nigella; seu melanthium, bellides, aster, tanacetum, pæonia.

Narcissi, Irides.

Erucæ, chelidonium minus, draco herba, ptarmica, thlaspi, trio seu erysimum, iberis, lepidium, rapum, napus, radicula, lampsana.

Nasturtia: hortense, aqvaticum, non cuculi, anagallis aqvatica, seu becabunga, cochlearia, barbarea, sinapi.

Urticæ, urens, integra adurit, contusa omnem adustionem extrahit, mortua, fœtida sive galeopsis.

Mentæ, mentastrum, sisymbrium, calamintha, menta cattaria, balsamita. Salvia scarba, horminum.

Marrubia, prasium album & nigrum.

Melissa seu *melissophyllon* & *molucca*. His cognatæ sunt ocymus, basilicon, pulegium, origanum, serpillum, stœchas, Arabica, hyssopus, thymbra, satureia,

lavendula, ſpica, clinopodium, roſmarinus, majorana, betonica, dictamnus, ſcordium.

Tithymalli, Jacoæ, ſtrebe.

Scabioſæ, ſuccifa. His accenſentur cyani, conſolidæ, virga aurea, agrimonia, Eupatorium Avicennæ, veronica, verbena, chamædrys, Teucrium, chamæpytis ſeu Iva arthetica, euphraſia.

Repentes & *ſerpentes*, bryonia, dulcamara, ſcammonium, ſmilax, lupulus, haſminum, periclymenon, hedera, clematis, Daphneides, flammula, alſine, hedera terreſtris, nummularia, argentina, ſoldanella, nochoacana, epithymum, polygonum mas, anagallis, herniaria.

Lithoſperma, Thlaſpi, heliotropia, antirrhinum.

Spinoſa, carduus lacteus, benedictus, eryngium, cinara.

Umbelliferæ, fœniculum, aniſum, anethum, carum, cuminum, coriandrum, ammi, meum, daucus, libanotis, ſpondylium ſeu branca, urſina, aſclepium, leviſticum, angeca, ſiler montanum ſive pimpinella, Imperatoria ſive aſtrutium, herba Gerhardi, ferula, peucedanum, petroſelinum, ſmyrnium, myrrhis, gingidium, cicuta, filipendula, ulmaria, thapſia, paſtinaca, Valeriana.

Corymbiferæ, artemiſia, millefolium, tanacetum, matri aria, ambroſia abrotanum, abſinthium, chamæmela, cotyla fœtida, carva.

Fili-

Filicosæ, filix, polypodium, phyllitis seu lingva cervina, asplenum seu scolopendrium, Lunaria, ophioglossum.

Lactariæ, esulæ, lathyris, peplus, tithymali.

Plantæ constant ex partibus *similaribus*, qvæ sunt vel *communes*, humor, caro, nervus, vena, membrana seu cutis; vel *propriæ*, os & cartilago: & *dissimilaribus*, radix, caulis, ramus, folia, flores, semen. Usus *ramorum*, distributio humoris ad frondes, flores, fructus. Sine *ramis* sunt juncus. Sine foliô cuscuta. Sine *flore* ficus. Sine *fructu* flos iridis, sine *utrôqve* adiantum. Aliæ *hyemem* illæso virore ferunt. Aliæ *lactescunt*. Qvædam sunt ζωόφυτα, qvæ tactum habent, ac dilatandi & contrahendi se potestate sunt prædita, aut *arbor* pudica.

Qvædam vegetabilia *sale* delectantur, ut palma, beta, brassica, ruta, eruca.

Arbores putantur, ut succi qvantitas fructibus sufficiat, neq; vel in brachia vel in frondes distrahatur. Crescit felicius *polypodium* super qvercũ, *cuscuta* lino adnascens: *saniculæ*, qvercuũ vicinia gaudet, *vitis* oleæ, *orobancho* leguminũ, qvæ tamen ipsa strangulat. Contra sese mutuò offendunt *brassica* & *vitis*; *vitis* & *corylus* & *qvercus* consita juxta *juglandẽ* contabescit (negant hoc aliqvi) *hedera* omnibꝰ arboribꝰ, maximè viti infensa.

Luminaria sunt, *Sol*, *Luna* & *Stellæ*.

Qvippe materia subtilis Lucis in diver-

lis centris firmamenti collecta particulas æthereas in orbem agens & pellens in recta linea ad certam distantiam, diversos effecit *Vortices* & *luminaria*. Est enim *Vortex* aggregatio qvædam particularum cœlestium, seqventium motum lucis in ejus centro collectæ. Tot ergò *Vortices*, qvot luminaria. *Luminare* est ipsamet materia subtilis lucis in centro vorticis collecta. Usus *luminarium*, 1. distingvere *tempora*, diem & noctem, menses, annos. 2. *Significare* futura *naturaliter* & *ordinariè* per Solem & Lunam crescentem ac decrescentem: *miraculosè* & *extraordinariè* per cometas & alia meteora. 3. *influere* in inferiora per radios & lucem.

Sol est lumen *diei*. *Luna* est lumen noctis. *Sol* constat ex luce copiosissimâ & densissimâ. *Luna* ex luce rarâ & subtilissimâ.

Sol longè maximam partem materiæ subtilis majoris *Lucis* complectitur, estqve *causa* movens & *efficiens* terrestrium creaturarum. Solis corpus ex *umbrâ* & *luce* compositum est, *asperum*, *inæqvale*, *ebulliens*, simillimum æri valentissimo igne fuso: ejus materia est corpus totius mundi solidissimum.

Sole accedente *pori* terræ & corporum aperiuntur & calor internus à centro ad circumferentiam evocatur; unde *dies* & *æstas*: recedente *pori* constringuntur & calor internus repellitur, ne possit exhalare, unde *nox* & *hyems*. Cum est *æstas* su-

pra

pra terram, tunc eſt *hyems* intra terram, & contra, cùm eſt hyems ſupra terram, æſtas eſt intra terram. Qvò major *calor* in aëre, eò majus *frigus* intra terram. Hinc patet cur *cellæ* & *putei* in æſtate frigidiſſimi; cur aqvæ æſtate glacientur, hyeme caleant. Ratio: qvia in centro terræSol eſt terreſtris ſive materia Lucis ſubtilis & denſior. Hæc accedente ſole ex centro terræ per poros ejus in aërem tranſit, in qvo liberius moveri poteſt ac ſe cum radiis ſolaribus tanqvam homogeneis conjungit: unde in ejus locum ex aëre ſuccedit materia ſubtiliſſima, qvæ eſt frigidiſſima. Et hinc illud frigus per æſtatem in locis ſubterraneis, & qvòd fontes qvidam meridie frigent, noctu calent. Qvinta *eſſentia* nihil aliud eſt, qvàm *ſcintilla* ſive *radius* Solis omnibus rebus inſitus, qvi ab elementis velut *compedibus* conſtringitur, ne ad patrem ſuum ſolem redeat. Radii ſolares in aqvâ, terrâ & corporibus *inviſcantur*, ſicut muſcæ ſolent, dum mel deguſtant.

Luna præeſt *aqvis* ac *nocti*: temperat viſcosâ humiditate ſuâ materiam ſubtilem, ſive radios ſolis: movet maria. Eâ *creſcente* creſcunt ac turgent omnia: *decreſcente* contrahuntur ac ſiccantur. Unde Lunâ decreſcente nata & cocta diutius ſine putredine durant.

Luna, dum ſuper horizontem *maris* ſe elevat, ex obliqvo ſpargit in illud radios, ſuâqve mole, luce ac calore particulas ma-

ris pellens, movens, rarefaciens, efficit ut paulatim crescat & intumescat. Rursum autem, dum paulatim à meridiano digreditur & ad horizontem descendit mole, luce ac calore particulas maris pellens ac premens, *refluxum* efficit. *Fluxus* maris in Europâ sive *Plemmyra* fit Lunâ *plenâ*: in *Indiâ* ad Cambayam contrario modo Lunâ *novâ*. Atq; hæc etiam causa, cur ostrea & alia in Europa Luna plena turgeant, in India autem non plena sed nova Luna.

Sol est sedes materiæ cœlestis majoris & copiosioris: unde ab eo calor & siccitas. *Luna* est sedes materiæ cœlestis minoris & rarioris, unde frigus & humiditas.

Ad hæc duo luminaria, *Solem* & *Lunam*, referuntur *luminaria* reliqvarum *stellarum* erraticarum & fixarum omnium.

Nam *stellæ* per universum cœlum sparsæ, aliæ de lumine *solari*, aliæ de *Lunari* participant & influxu suo per inferiora diffundunt, lumenq; generale Solis & Lunæ specificant, ac ad singulas creaturas inferiores deferunt. *Lux* igitur, qvæ in *Sole* & *Luna* est *homogenea*, à *stellis* variè distingvitur & *specificatur*.

Lumen *solare* participant ex Planetis *Mars*, *Jupiter*; ex fixis ursa major. Lumen *Lunare* participant ex Planetis *Saturnus*, *Mercurius*, *Venus*. Ex fixis ursa minor. Reliqvæ stellæ fixæ sunt *mixti* luminis & vel *Martis*, *Jovis*, *Veneris*, *Saturni*, *Mercurii* lumen participant. Materia subtilis

Lu-

Lucis distributa est *primario* in *Solem* & *Lunam*: *secundariò* in reliqvas *stellas*, maximè planetas.

Stellæ, qvarum pori sunt *acuti*, sunt *frigidæ* & *humidæ*, ut *Saturnus*, *Luna*, unde infrigidant, constringunt, congelant, humectant: hinc *glacies*, *nives*, *pluvia*, *tempestates*: qvarum pori sunt *sphærici*, sunt *temperatæ*, ut *Stannum*, *Venus*, *Mercurius*: unde serenant: qvarum pori sunt *pyramidales*, *cubicæ*, sunt *calidæ*, ut *Mars*, Sirius, unde adurunt, inflammant.

Ex stellâ *polari* effluunt particulæ magneti & ferro respondentes: unde inclinatio & declinatio acus magneticæ versus polos.

Stellæ sunt *fixæ*, *errantes*, *crinitæ*: stellæ corpora sunt non perfectè *sphærica* nec *lucida* ex se, sed aspera, inæqvalia, confragosa, qvæ à sole illuminantur.

Animalia sunt vel imperfecta vel perfecta. Imperfecta, qvæ vegetabilibus & animalibus adnascuntur, vel *exterius*, ut scirus, sive acarus, pediculus, pulex; vel *interius* in vivis aut mortuis, vermes, vespæ, muscæ, crabrones, gurgulio, costus, teredo, tinea, blatta, cicindulæ, cimex, cantharides, brucchus, ricinus. His affinia sunt araneæ, phalangium, tarantula, scorpiones & alia: talpæ, mures, marmora, limaces, cochleæ, testudines.

Perfecta sunt mustelæ, erinacei, feles, canes, lupi, oves, capræ, arietes, lepores, vul-

pes, asini, sues, boves, simiæ, cervi, ursi, elefanti, eqvi, alces, cameli, pardi, Rhinoceros & Rex omnium Leo.

Animalia alia sunt *solitaria* & *nocturna* melancholica, ut elefas, bufo, camelus, felis, formica, lepus, lupus, mulus, mus, musca, scorpio, serpens, simia, sus, talpa, ursus, canis, capra, castor, cerva, vermes. Omnes uncinatæ bestiæ sunt solitariæ. Inter *aves*, bubo, corvus, grus, noctua, pavo, struthio, vespertilio, upupa, anas, anser, ardea, merguli. *Pisces* omnes, aurata, cancer, carpio, limaces, testudines, lucius, ostrea, cochlea, ranæ. *Insecta*, aranea. Animalia *delitiosa*, lascivia, mitia, blanda, jucunda, mansveta sunt agnus, ovis, canis, capra, cuniculus, hircus, stincus, taurus, vitulus, cervus, eqvus, elephas. Aves, cygnus, ciconia, gallina, perdix, phasianus, columba, corvus, gallus, hirundo, motacilla, passer, pavo, perdix, pica, turtur.

Bellicosa, impetuosa, acria, fortia, rapacia, biliosa sunt Leo, taurus, eqvus, aries, lupus, pardus, vulpes.

Inter *aves* aqvila, accipiter, corvus, gallus, falco, milvius, vultur. Inter *insecta* scarabæus. *Mulus* ex naturâ eqvi & asini non generat. *Viperarum* venenum in *morsu* ex *iracundiâ* consistit, per se innoxiæ sunt.

Homines temperamento sunt *sangvineo, bilioso, bituitoso* sive phlegmatico & *melancholi-*

cholico : ſangvinei temperamento *calido* & *humido*, ſufflavi, carnoſi, molles. Hinc luxus, laſcivia, profuſio, vitulatio, joci, petulantia, feſtivitas, hilaritas, riſus.

Biliosi ſive *cholerici* ſunt calidi. Pulſus & reſpiratio concitatior. Excrementa coloratiora. Piloſi, hirſuti etiam in corde, graciles, ſicci. Unde iracundia, rixæ, convicia, cædes, præcipitantia, audacia, crudelitas, ἀφρεδισιασμός; ſales dentati, amarulenti, ſcommata, riſus Sardonius.

Pituitosi ſeu *phlegmatici* frigidi & humidi, ſangvine incocto, tenui, ſeroſo. *Pulſus* tardus ac rarus: citò caneſcunt; non facilè calveſcunt. Unde obeſitas, albedo, mollities, deſidia, torpor, ſomnolentia, neglectus, hebetudo, timiditas, balbuties, ſimplicitas, lentor, tarditas, inſomnia freqventia, ſomnus gravis & profundus, placabiles.

Bilis & *pituita* maximè diverſa, ſibiqve invicem contraria ſunt. Nam *pituita* à defectu, *bilis* ab exceſſu coctionis oritur.

Melancholici, frigidi, ſicci. Unde corporis gracilitas & ariditas, color luridus & gilvus, vultus tetricus & moroſus, pulſus & reſpiratio minima. Citò calveſcunt, invidia, æmulatio, amarulentia, torvitas, Magia, mantia, mania, ſilentium, avaritia, ſuſpiciones, timor, pertinacia, labor, tarditas iræ & ejus tenacitas, odium, indignatio, doli, inſidiæ, mœſtitia, deſperatio, in ebrietate ultra modum hilares & tur-

D 5 bulenti;

bulenti; crapulâ discussa, detestantur hesternas actiones, puderq; erroris & stultitiæ. Unde *Melancholia* sedes diaboli.

Europæi septentrionales sangvine crassiore, densiore, fibrosô, spiritibus rigidis: hinc scorbutici, feroces, terribiles, intrepidi, mortis contemtores, longævi.

Hispani tardi, astuti, superbi.

Galli leves, improvidi.

Britanni voraces, feroces, religiosè impii.

Alpini strumosi, crassi.

Asiatici sangvine tenuiore & molliore; unde molles, effœminati, irritabiles: *Medi* & *Persæ* graveolentiâ oris laborant. *Indi* sagaces: *Scythæ* boreales vagi, sylvestres, Hippophagi. *Sinenses* inflati, ingeniosi.

Africani sangvine sicco, calido: corpore nigro, adusto, capillo crispô & lanuginoso: leves, inconstantes, mendaces, dolosi, perfidi. *Ægyptii* elephantia si laborant.

Americani barbari, anthropophagi.

Animalia sunt *Bruta* & *Homo*.

Temperamentum animalium & partium corporis dependet à duobus, 1. à *dispositione* & *texturâ* partium: prout igitur particulæ, ex qvibus membra singula componuntur, variant figurâ, magnitudine, situ, proportione, porositate: ita temperamentum partis variat. Hoc temperamentum est à generatione & nativitate; 2. *sangvinis* circulatione. Prout igitur sangvis in singulis membris constitutus est, ita temperamen-

men-

mentum influens variat. A *liene* infunduntur sangvini *particulæ* rigidæ, acutæ, salinæ sive acidæ, solidæ, constantes nec facilè dissipabiles, unde temperamentum, qvod vocant *melancholicum* naturale. Ab *hepate* infunduntur *particulæ* molles, tenues, flexiles, unde temperamentum *sangvineum*. *Mores* seqvuntur *temperamentum* corporis, qvia anima, qvæ fermè in omnibus suis operationibus, qvamdiu corpori unita est, eget instrumentis corporeis, libentius iis operationibus se applicat, qvibus peragendis instrumenta nacta est aptissima. *Pili* vel crispi vel recti. *Crispi* ob pororum tortuositatem, *recti* ob pororum rectitudinem. *Spiritus* & *humores* in corpore ad varia loca non tractione, sed *pulsione* fibrarum, nervorum, venarum & aliorum organorum perveniunt. *Sympathia* membrorum est. *Caput* & *pedes*, *cor* & carpi manus sunt sympathica.

Bruta sunt *pisces*, *aves*, *bestiæ*.

Animalia sunt vel ovipara vel vivipara. *Vivipara* sunt vel *solidipeda* (eqvus, asinus) vel *bisucula* (bos, ovis) *fissipeda* (canis, felis.) *Insecta* unicô liqvore per longum sui extentô explent promiscuè officia venarum, arteriarum, nervorum & viscerum. Hinc *musca* capite abscisso avolat: caput *crabronis* cornuti abscissum post sextiduum adhuc movetur.

Pisces. Sunt frigidi tactu. Excipe *balænas*. *Cor* inest plerisqve, sed inversum,

à qvo in branchias meatus qvidam porriguntur, per qvos reddunt aqvam ore hauſtam; refrigerant cor & obſcuram qvandam reſpirationem perficiunt. *Piſces*, qvi ſqvammas habent, *liene* deſtituuntur. Carent *pulmone* & aſperâ *arteriâ*: ideò nec vocem edunt, nec reſpirant perfectè. *Veſicam* urinariam habent. *Oculos* habent ſine palpebris. *Dentes* ferè ſerrati ſunt. *Stellæ* marinæ ſtellarum in morem radiant &, tàm *ignei* ſunt, ut omnia in mari ſuo contactu adurant, omnemqve cibum ſtatim conficiant. *Natatio* fit, cùm aqvâ palmis depreſſa & denſata reſurgit ac corpus elevat. *Cancri* habent *ſtomachum* in capite. Qvotannis creſcit illis novus ſtomachus veteri in lapidem mutato. Moriuntur odore ſuum.

Sepia habet *ſangvinem* nigrum.

Sqvammæ fiunt ab exhalatione particularum teſtæ à particulis ruderoſis; *pili* à particulis ſulphureis.

Aves parum bibunt, *Aqvila* omninò non bibit niſi ſangvinem; unde *veſicâ* urinariâ carent & *lotium* in communem alvum cum ſtercore ſicco deponunt. *Duplicem* habent *Ventriculum*, ingluviem & ſtomachum.

Volatus fit, cùm aër alis condenſatus ad conſiſtentiam ſuam redit & corpus avis vehit.

Beſtiæ ſunt *reptilia*, *pecudes*, *belluæ*.

Feles noctu vident per emiſſionem radiorum ex oculis.

Bufo-

Bufones axungiam non possunt præferre.

Salamandra, pyrausta, torpedo ignem contactu suo glaciali extingvunt.

Animalia cōstant ex *sangvine, carne, & ossib.*

Princeps pars corporis est *sangvis*, cujus partes sunt, *1. aqva. 2. bilis*, unde fluiditas. *3. pingvedo.* 4. Serum *glutinosum* instar gelatinæ viscidum. *5. Salsum, acidum, amarum.* Partes sangvinis *acidæ* elaborantur in liene; *pingves* sive *oleosæ* in hepate; *pituitosæ* sive *glutinosæ* in cerebro. *Fel* ex sangvine adusto generatur. Sulfureæ enim sangvinis partes amarescunt & convertuntur in bilem ac ad vesiculam bilariam amandantur. Sangvis in *corde* calefit: in *pulmonibus* ventilatur: in *hepate* humectatur svavi & pingvi humore: in *liene* fermentatur & particulis acidis volatilibus imprægnatur; in *cerebro* percolatur & à partibus sulfureis separatur.

Partes corporis, in qvibus *spiritus* animales abundant, sunt *frigidæ* præ reliqvis. Spiritus *animales*, qvibus mens indiget ad cogitandū, sunt *acidi* & *frigidiusculi*. Qvoties autē multi spiritus sulfurei feruntur ad caput, turbatur mens, nec sui compos esse potest.

Pisces habent *sangvinem* contactu *frigidum* præter *balænas, phocas, vitulos* marinos, *thynnos, delphinos,* & qvotqvot vel *pilo* vestiuntur vel *coriaceâ* cute existunt, ut sunt inter amphibia *castor* & *lutra*; qvibus fervescit sangvis, cùm reliqvis gelidus existat.

Caro-

Caro eſt viſcus, pingvedo, glandula. *Viſcus* eſt parenchyma, muſculus, pellis. *Parenchyma* eſt capitis, thoracis, pulmonis. *Capitis*, cerebri, oculorum, lingvæ. Solus *polypus* caret *capite* & ejus loco habet alveum. *Collo* & *cervice* piſces carent; locô *narium* obtinent bina foramina: locô *aurium* duos meatus.

Cerebrum eſt corpus *calloſum*.

Finis ejus eſt *percolare* ſangvinem & à partibus acidis ac ſubtiliſſimis, qvæ ſpiritus animales, à qvibus ſenſus & motus, conſtituunt, ſepare partes *viſcoſas* ac *glutinoſas*, qvæ partim in alimentum cerebri convertuntur; reſiduum in mucum & blennam degenerat, qvæ per palatum & nares copioſe excernitur.

Generantur in cerebro, *ſpiritus* animales, qvi in tenuiſſimis illis arteriolis circa plexum *choroidem* & glandulam *pinealem* à craſſiore ſangvine ſeparantur. Sangvis, ubi ſpiritus animales in nervos depoſuit, per venas jugulares ad cor redit.

Cerebrum movetur moto *ſyſtoles* & *diaſtoles*. Meninges ejus ſeu membranæ ſunt duæ, *exterior* dura, *interior* tenuis.

Habet *1. cavitates* ſive *ventriculos* qvosdam recipiendis excrementis deſtinatos; qvæ per ſuturas cranii, nares, palatum, oculos, aures, expurgantur. *2. Infundibulum. 3. glandulam* pituitariam. 4. glandulam *pinalem* præcipuum ſenſûs & motûs inſtrumentum & in qvâ animam peculia-

riter

riter & immediatè residere ac operari aliqvi autumant: & indè radios emittere per reliqvum corpus, opera spirituum, nervorum & sangvinis. Alii *septum* lucidum sive *speculum* in cerebro statuunt esse sedem propriam phantasiæ. 5. *fibrillas* 6. *plexum* choroidem & *rete* mirabile *Chylus* ex cibo & potu productus specie vaporum in cerebro sangvinis spirituositatem imminuit, unde somnus.

Sensus, memoria, fiunt à motu & spiritu animali. *Motus* abradit particulas subtilissimas à rebus sensibilibus, easq; defert ad sensorium, ubi à spiritu animali receptæ illæ particulæ deferuntur ad cerebrum, ibiq; in cellulis ordine deponuntur ac qviescunt, donec iterum excitentur; atq; hinc memoria & reminiscentia.

Oculi vident. Visus *instrumenta* sunt 1. tunicæ *retinæ*. 2. tunica *uvea*. 3. humor *crystallinus*, in qvo præcipua radiorum refractio fit, eorumq; versus retinam unio. 4. tunica *cornea*, qvâ tanqvam vitro ad perfectiorem luminis emissionem utitur. 5. *pupilla*. 6 aranea *tunica*. 7, humor *aqveus*. 8 *musculi*. 9. *par* nervorum.

Lingva gustat & vocem edit. Gustûs instrustrumenta sunt 1. *membrana* tenuis & porosa. 2. *caro* spongiosa. 3. *nervi*. Pisces & alia qvædam animalia sunt ἄφωνα.

Thoracis, pulmonum & cordis.

Pulmonum usus est: 1. esse organum respirationis. 2. cor & sangvinem refrigerare.

3. fu-

3. fuligines expellere. *Vasa* habet venam *arteriosam* & arteriam *venosam*, qvæ cum *asperâ* arteriâ per *anastomoses* conjunguntur.

Cor secundum *parenchyma* suum à rarefacto sangvine distenditur, tùm *extrorsum* tùm *introrsum*, & sic attrahit ac expellit sangvinem per dilatationem sive diastolen dextræ ejus auriculæ.

Ejus actio est *pulsus* à rarefactione sangvinis. *Usus:* esse organon *sangvificationis* & *spiritus* vitalis, totumq; nutrire ac vivificare corpus. 2. sangvinem ex *venâ* cavâ recipere & iterum per constrictionem sive *systolen* sinistræ auriculæ in *aortam* expellere.

Partes ejus sunt 1. *pericardium*. 2. Vasa, *venæ* & *arteriæ*. 3. duo *ventriculi*, per qvos sangvinem recipit & expellit *systole* & *diastole*. Imprimis hìc occurrunt venæ *lacteæ* thoracicæ, qvæ chymum ex ductu chymifero exceptum in venam cavam deferunt, ut cum sangvine in dextrum cordis ventriculum ingrediatur, ibiqve in sangvinem transmutetur 4. *auriculæ*. 5. *pingvedo*.

Abdominis hepar, lien, renes.

Abdominis partes sunt 1. *peritoneum*. Ubi fit *colica* notha & ex ejus dilatatione vel ruptura circa ingvina *hydrocele*, *enterocele*, *epiplocele* & *entero-epiplocele*.

Hepar accipit sangvinem triplicem 1. *recentem* ex corde per arterias sibi proprias. 2. *lienosum* per ramum splenicum.

3. *me-*

3. *mesentericum* per venas mesaraicas qvarũ ingens numerus est. *Usus* ejus est: sangvini communicare particulas *humidas*, *tenues*, *molles*, *leves*, *flexiles*, unde temperamentum, qvod vocant *sangvineum*. Hinc constat ex poris *ramosis* & est *colatorium* particularum ramosarum mollium, flexilium, humidarum ac pingvium: unde viam suam potissimum exerit in infantiâ & juventute. 2. Secernit & deputat sangvinem à *bile* & *aqvosis* humoribus; *bilem* per vesicam biliariam & ductum *cholidochum* ad intestina, *aqvam* per vasa *lymphatica* ad chyli receptaculum amandat.

3. *Calore* suo fovet stomachum & concoctionem juvat.

4. Sangvini per *anastomoses* parenchymatis sui dat transitum in venæ cavæ ramulos, indeq; in cor.

Qvibus *hepar* humidius est & abundat particulis ramosis flexilibus, illi facile *pingvescunt*: qvibus hepar siccius & abundans particulis rigidis, *macilenti* & graciles sunt.

Lien constat ex poris *ruderosis* & est *colatorium* particularum sangvinis ruderosarum, solidarum, duriorum, brevissimarum, acutarum, volatilium, id est, particulas *ramosas* & *pingves* sangvinis per motum abrasionis & comminutionis transmutat in *ruderosas*, *rigidas*, *acutas*, *penetrantes*: unde sangvis fit compactior, frigidior, penetrantior. Qvo in *stomachum* per ramos arteriæ *cœliacæ* fluente excita-

tur

tur fames: in *renes* appetitus venereus, unde vim suam potissimum exerit in ætate virili, & qvia sangvinem particulis acidis, vigidis, subtilibus impraegnat & fermentat, hinc temperamentum *melancholicum* naturale producit.

Qvicqvid in cibo & sangvine crassius & feculentius est & fixius, id rapitur, id est, *pellitur* non *trahitur* ad lienem, ut ejus calore & fermentandi vi subigatur & subtilietur, id est, ad statum fusionis & volatilitatis perducatur. Lien igitur *frigidus* est & sangvinem refrigerat. Qvorum *sangvis* abundat particulis *acidis* volatilibus, qvales in liene generantur, illi ad omnia munia habiles & idonei sunt, præsertim si etiam multos spiritus volatiles habeant ex pingvi sulfureo: ita enim particulæ subtiles minus dissipantur, qvæ idem ferę sunt cum spiritibus animalibus. *Lien* igitur *acidus* esse debet, qvia debet fermentare particulas crassas & terrestres sangvinis. *Usus* ejus est, è sangvine succum *acidum* elaborare, eumqve per venas *splenicas*, vas *breve* & arterias *cœliacas* hepati & ventriculo communicare tanqvam fermentum ad excitandam famem. Ex liene sangvis ad hepar mittitur per ramum *splenicum*; duplex enim *sangvis* transit hepar, *lienosus* & *mesaraicus*. Sangvis in hepate & liene discerpitur in minimas particulas.

Renes. *Usus*. 1. separare *serum* à sangvine. 2. sangvinem ad *seminis* præparationem

præ-

ırare & per arterias *spermaticas* ad te-
blegare.

·*gana* ejus sunt; 1. vasa *emulgentia*, venæ
teriæ. 2. *Ureteres*.

Musculus.

ellis est interna & externa.

iterna vel membranarum vel cartilagi-
ı vel ligamentorum.

Membranarum vel ventriculorum vel ca-
ium.

Ventriculorum, Capitis, Trunci.

apitis, Cranii, Buccarum, Colli.

Cranii partes *periosteum*, *pericranium* &
æ *meninges*, dura & tenuis.

Buccarum sive *rictus* partes *palatum*, *malæ*,
ites, *lingva*, *labia*, *gingivæ*, *fauces*, *uvula* &
glottis.

Usus: cibum *masticare* & chylificationi
eparare, *aërem* trahere, *vocem* edere, *excre-
nta* cerebri & lingvæ evacuare.

Colli in gutture sive jugulo aspera *arteria*
œsophagus, in cervice *spina* dorsi.

Aspera *arteria* partim membranosa est,
ırtim *cartilaginea*, ubi de eâ amplius.

De œsophago & spina in canalibus.

Trunci, thoracis & abdominis.

Thoracis pleura, à qvâ *pericardium*, *me-
iastinum* & *diaphragma*.

Abdominis vel *totius*, ut *peritoneum*, à qvô
mentum & *mesenterium*; vel *partium*, sto-
nachus, vesica, pudenda.

Stomachus sive ventriculus. *Usus*: ci-
bum & potum recipere, continere & in-

chy-

chylum convertere. Ejus partes. 1. *Oeso-phagus*. 2. arteriæ *splenicæ*. 3. *omentum*. 4. *pancreas*. 5. *pylorus*, qvi clauditur & aperitur. 6. vasa *cœliaca*. 8. *Intestina*. 1 duodenum. 2. jejunum. 3. ileon. 4. cæcum. 5. colon. 6. rectum. *Usus* intestinorum; *chylum* à ventriculo per pylorum emissum amplius coqvere, eum distribuere & *fæces* expellere.

Partes intestinorum sunt *mesenterium*, *omentum*, vasa *lactea*, qvæ *chylum* in *chymum* conversum deferunt ad ductum *chymiferum*, unde porrò per diaphragma in thoracem & venas *subclavias*; inde in venam *cavam*, demum in *dextrum* cordis *ventriculum*, ubi in sangvinem transmutatur, defertur. Vasa *lymphatica*, qvæ aqvâ suâ chylum in lacteis venis fluxilem reddunt.

Vesica. Usus; excipere, asservare & justo tempore reddere *urinam*. Partes sive connexa: *Ureteres*, qvi è renibus urinam ad vesicam deferunt. *Sphincter* constringens cervicem vesicæ, ut non nisi volantibus ad urinæ emissionem se dilatet. *Penis* in viris, *collum* uteri & *clitoris* in feminis. *Urachus* vesicam umbilico annectens. Judicium *urinarum* in his fundamentis consistit. Cùm particulæ *amaræ* superant *acidas*, urina *cruda* & *aqvosa* sive *pellucida* est absqve nubeculâ & sedimentô. Cùm particulæ *acidæ* vel *ramosæ* superant *amaras*, urina est *crassa*, *alba*. Cùm particulæ *ramosæ* siv

ulfureæ ſuperant *acidas* & *amaras*, urina *lida, turbida, lixivialis*. Nubecula in urignum eſt redeuntis in ſtomachum *fer-i* recuperatæ digeſtionis.

r:denda. In maſculis *ſcrotum*. In fœis *uterus*. Uſus : recipere *ſemen* virile uliebre.

onnexa : *Teſtes*. Uſus : *ſemen* conficere. *ſtatæ, urethra*:

n viris, *penis*, cujus partes 1. vaſa *dentia*, qvæ ſemen in teſtibus jam excon ad veſiculas ſeminales deferunt. 2. *ulæ* ſeminales, qvæ ſemen continent. appoſita eſt *caruncula*, qvæ impedit, ne en perpetuò ex iis in urethram exſtillet. *roſtatæ*. 4. *urethra*, cum valvulâ qvæ proet, ne ſemen & urina ad vaſa ſperticaefluat. 5. *nervi* & *muſculi*, in qvos, mprimum ſpiritus animalis influit, ſtapenis ad ſeminis in uterum ejaculation erigitur.

n fœminis *cervix* uteri ſive *cunnus*.

Partes: *clitoris*, ſedes amoris, titillatioſemen ex pene proliciens. *Tuba* uteri nen in congreſſu ex teſtibus per tubu- uteri implanatos ad uterum deferens, virili *ſemini* ad conceptionem permiatur. *Tuberculum*. *Hymen* ſive membra- *nervea* in medio *perforata*, ut menſtruis itus & ſemini aditus detur, qvæ in coitu rrumpitur; unde profuſio ſangvinis & rginitatis jactura. Carunculæ *myrti formes*.

mes. Alæ ſive *nymphæ*. Peculiariter fœtui competunt in utero *chorion* & *amnion*.

Piſces & *ſerpentes* locô membrorum generationi dicatorum habent *meatus* qvosdam ſemini dicatos.

Canales ſunt œſophagus, venæ & arteriæ, nervi.

Oeſophagus ſive *gula*, de qvô ſuprà in membranis. Ejus pars ſunt *inteſtina*, tenuia & craſſa. *Tenuia* tria, duodenum, jejunum, ileon. *Craſſa* tria; cœcum (in qvo fermentum ſtercoreum,) colon, rectum. Motum habent *periſtalticum*, qvô ſenſim per partes inteſtina contrahuntur ſupernè deorſum.

Canalis *Virſungi* in pancreate.

Venæ. Homo habet 365. venas. *Uſus*: vehere ad cor, iterumq; à partibus nutritis ad cor revehere *ſangvinem* & nonnihil præparare.

Connexa: *epar*, qvod recipit vaſa venarum innumeris penè *anaſtomoſibus* coëuntia. 2. *Valvulæ* in venis ſupra cor exiſtentibus ſupernè deorſum infra cor, ſupernè ſurſum ſpectantes: ut facilis ſangvini transitus ſit ex minimis venulis ſeu extremitate corporis ad majores, non autem contrà; indeqve ad cor, tanqvam centrum, ipſi pateat tranſitus. Et hæ valvulæ ſangvinis fluxum & refluxum vel promovent vel impediunt. 3 *Anaſtomoſes*, per qvas ſangvis à venâ portæ in cavam & viciſſim liberè meat ac remeat. Venæ *lacteæ* veras

ha-

anaſtomoſes, qvæ oſculis & initiis
int & apertæ ſunt in inteſtinis ad re-
dum inde chylum. 4. *meſaraicæ* in in-
s reſpondent multitudini arteriarum
perſarum, ut ſuperfluum ſangvinem
per anaſtomoſes ad hepar revehant.
rιæ. Earum actio *pulſus* à ſangvine
in *aortam* magnô impetu & copiâ
5. *Corde* conſtrictô dilatantur *arte-*
ilatatô corde conſtringuntur arte-
Qvalis motus *cordis*, talis & *arteria-*

: ſangvinem ex venis per *cor* ad
, inde reliqvas arterias expulſum ad
res corporis partes deferre, ut nu-
r, indeqve ſpritus vitales & in cere-
males efficere. Nam ſangvis per ar-
arotides in plexum cerebri *choroidon*
nirabile delatus inde in medullæ ob-
avitatem ſive ventriculum nobilem
r.
luum per arteriat *Capillares* & *ana-*
earum in venas capillares effundi-
nde ſurſum & deorſum per majo-
s ad cor redeant & circulum confi-
Hæc *circulatio* promovetur per va-
naria, venam *arterioſam* & arteri-
ſam; & pulmonum parenchyma
.
exa: *Venæ*, ſub qvibus recondun-
riæ. Neqve ulla eſt *arteria* ſine
èt venæ qvædam ſint ſine arteriâ,
nimi-

nimirum infra renes.

Nervi habent *meatus* sive *canales*, in
ex cerebri poris & meatibus spiritus an
les per *systolen* & *diastolen* impellunt
per eos in musculos ac partes totius cor
deferuntur.

Musculi acceptis per nervos spiri
contrahuntur, dilatantur, extenduntur
laxantur, uno contracto alter relaxat
contrà.

Fibra est triplex: *recta* qvæ attrahit,
qva qvæ retinet, *transversa* qvæ expellit

Circulares referuntur vel ad rectas ve
transversas.

Sexti paris nervorum unus *ramus* i
descendit & *phantasiam* ad cor defert, ill
passionibus alterat, alter *ramus* descend
diaphragma, unde passiones cordis a
dunt in cerebrum.

Usus: *Nervi* sunt dilatatum & prop
tum cerebrum, & sunt instrumenta *se*
qvia partes, qvæ destituuntur nervis, n
sentiunt. Unde membranæ pleræqve,
periostiæ, nihil sunt nisi dilatatus nervu

Spiritus in cerebro moventur & dete
nantur ab objecto aliqvo externo vel in
no. Unde apertè cerebri nervorumq; p
spiritus in musculos influunt.

Nervi igitur *spiritum* animalem per c
distribuunt. Unde *motus* & *sensus*, in o
visus, in *auribus* auditus, in *naribus* od
tus, in *lingva* gustus, *in membranis* tactu

ıgvedo.

ındulæ. In omnibus corporis partibus
ntæ, qvæ interventu vasorum *lympha-*
m à redundantia aqvæ sangvinem li-
ıt.

ıs: segregare *spiritus*, absorbere *humo-*
rosos.

:cipuæ sunt, *pancreas*, *renes*, *testes*, &
minis *mammæ*. Minores sunt innu-

tilaginum sunt capitis, trunci, artuum.
s, palpebrarum, nasi, aurium.
nci, pectoris & abdominis.
toris aspera arteria. Ejus partes, 1. *La-*
cujus cartilago *epiglottis* rimam operis
us & potus in asperam arteriam inci-
d in gulam abeat 2. *branchia*, 3. *ton-*
. *guttur*. 5. *uvula* seu *gurgulio*. *larynx*,
& *Cartilago* ensiformis.
s: *aërem* pro cordis sangvinisq; re-
o & loqvelæ commodo in pulmones
ere. 2. eum cum *fuliginosis* halitibus
re.

ominis una tanqvam qvæ *spina* voca-
on nisi in juventute conspicua est;
ate ossi ilium annascitur.

menta carent sensu & connectunt o-
nembra. *Pellis* externa est *cutis* & *Cuti-*
utem habent omnia sangvinea: *pisces*
nas, *ostea* testas: *qvadrupedia* pilos &
illos, lanas.

in corpore humano sunt 248. Iis

E com-

competit in genere *periosteum* sive membrana. *pisces* loco ossium habent *spinas*. Insecta habẽt *intermedium* qviddã inter nervos, cartilaginem, qvod est loco ossium & spinarum.

Suntq; capitis, trunci, artuum.

Capitis cranium, maxillæ.

Cranium. Usus: *1. cerebrum* munire; *saporibus* exitum præbere; qvo spectant *suturæ, periostium* & *pericranium*, & *capilli*.

Particularia *ossa* cranii sunt, *1. auditus* organa: in *tympano* tria, *malleus, incus*, *stapes*, qvæ carent membrana periosteo dicta & medulla. 2. æqve magna sunt in recens natis ac adultis. Usus, *tympani* membranam fulcire: *aërem* externum sono commodum per fenestram *ovalem* in *Cochleam* intromittere; à qvo aër *congenitus* varie motus efficit ut nervi auditorii propagines sonorum species suscipiant.

2. Os *Cuneiforme*, cujus pars sella *sphænoides*.

3. Os *Cribriforme* seu *spongiosum*, multis foraminibus instar cribri perforatum. Usus: viam præbere odoribus.

Maxillarum *superior* ubi nasus, palatum, orbitæ oculorum: *inferior*.

Utriusq; *alveolis* inserti sunt *dentes*, in homine 28. vel 32. qvi ea parte, qvæ eminente destituuntur *periosteo*, unde ibi sunt indolentes: cinguntur qva lateat: unde ibi exqvisitum sensum habeat.

Usus cibos *masticare* & ad primam con-

onem præperare *2.Vocem* formare. *Aves* lentibus habent *rostrum* osseum. *Qva-* ?*dia* ob defectum masticationis *renunci-* hoc est cibum mansum & in unum sto- ıi delapsum per guttur revocant, ite- ; mandunt & ad alterum stomachi si- motus attritum & ad concoctionem sitiorem præparatum transmittunt.

oracis sunt spina,costæ,sternum.

ina à prima cervicis vertebra ad os *coc-* :xtenditur. Ejus articuli sunt *Vertebra.* : esse fulcrum & sustentaculum mobile s corporis ut illud vel flecti deorsum ectum stare possit.

inæ *partes* sunt ; os *sacrum*. Usus : esse dorsi. Os *Coccygis*. Usus ; fulcire *intesti-* ctum ne procidat. *2.sessioni* inservire; ıciunt musculi *glutæi.*

innominatum sive *ileum*. Usus ; *excre-* ? partium juvare. Unde in fœminis ıt *cartilagine* molliori, ut in difficilio- tu aliqvantum disjungi, non tamen aut dissecari qveat.

a. Usus : *defendere cor.*

num : Usus, *costas* anterius conjunge- *diastinum* sustinere.

uum sunt manuum & pedum : utris- mpetunt digiti & ungves. *Pisces*, ex- *crocodillo*, pro artubus habent pinnas. *nuum* usus est *apprehendere*. Partes : *um*, *cubitus* & *manus*, proprie sic di- *Elefas* vice manus habet *promuscidem*

ex ore demissum.

Bracchii partes sunt 1. *clavicula*. 2. *scapula*. 3 *radius*. Cubiti usus *flexio* & *reflexio*.

Manus *extremæ* partes; *Carpus*, *palma*, *digiti*, in qvorum internodiis sunt *ossa sesamoidea*.

Pedes sive *crura* Usus: *ambulare*, *salire*. Qvædam sunt *bipeda*, alia *qvadrupeda*, alia *multipeda*, & vel *gradiuntur* vel *saltant* vel *reptant*. Qvadrupedes habent pedes *ungulatos*, *solidos* vel *diffectos*.

Partes *femur* in coxis ad genua. *Coxendici* per acetabulum inseritur, *tibiæ* per patellam connectitur. 2. *Tibia* cujus partes patella & fibula. 3. *Pes* parvus. Partes ejus *tarsus*, *metatarsus* & *digiti*.

Homo est animal *intelligens*, immortale. *Rationis* præcipuum attributum est *intelligere*: intellectus *cogitare*: cogitationis *sentire*, *imaginari*, *velle*. à cogitatione fluit *imaginatio*, *sensus*, *voluntas* Barba facit *virum*, qvæ generatur à *testibus*. Unde *Eunuchi* carent barba. *Uterus* facit fœminam.

Speciebus benedixit.

Per *nutritionem* & *generationem* (& peculiariter *homini* per *dominium* in reliqvas creaturas) qvæ fiunt à *spiritu* in corpore *pingvi* habitante. Omnia enim nutriuntur pingvi & salso Illud *pingve* ex omni *sapore* colligunt species, præterqvam ex *acri*

Cupellæ vescuntur *amaris*; pisces *salsis*: pleraqve alia *acidis*. Acria *cæpe*, *porrum*, *piper*, *cinnamomum*, *gingiber*, nullum animal

l attingit. Sola igitur *acria* sunt aliena ab
mento.
Nutritio fit per extractionem & separatio-
n spiritus ex cibis vel nutrimento. Unde
duum destitutum illa materia mutatur
excrementum & expellitur. Ita *mineralia*
riuntur *salibus*: metalla *mineralibus*; &
er metalla *imperfectum* semper cedit in
nentum perfectioris: *cuprum* nutritur
o, argentum *plumbo* & cupro, aurum *ar-*
to & reliqvis omnibus. Aurum enim nihil
id est qvam corpus ex subtilissimis & pu-
mis reliqvorum metallorum particulis,
ullo heterogeneo compositum. Nam sic
purissimæ illæ *particulæ* & subtilissimæ
allorum constituunt *aurum*; ita *impu-*
es & crassiores constituunt *reliqva* me-
a, qvæ propterea sunt *porosiora* propter
ticularū diversitatē & irregularitatē, un-
n *cineritio* illæ particulæ vi ignis à se in-
avulsæ, non subsistunt, sed absorbentur.
egetabilia sic nutriuntur. Materia sub-
Lucis fluens ex *semine* aut *radice* plan-
& regrediens ad eandem cum alibi
mode moveri non possit, secum addu-
corpuscula *pingvia*, qvorum meatibus
oris sese insinuavit & qvæ nutritioni
sunt. Et ideo in nimia distantia ali-
tum ad radicem non venit. Hinc *ex-*
to illo vegetabili & pingvi circa radi-
ucco, terra *sterilis* fuit, donec iterum
fimum & alia alendis vegetabilibus

idonea, impraegnetur & pingvescat.

Galenus materiam illam subtilem nutritionis & generationis instrumentum in 1. Aph.15. vocat *calorem nativum* vel *innatum*, qvi omnium operum naturalium est causa.

Qvae abundant particulis *ramosis* velut *pingvia* & *dulcia* plurimum nutriunt & curiosos generant spiritus; non tamen ita alacres ut illa qvae constant & abundant particulis *acidis*.

Qvae *pingvedine* & *dulcedine* abundant sunt *vesca*: qvae iis carent, non sunt vesca. Appetitum provocant *1. acida. 2. salsa. 3. amara.*

Animalia ad nutritionem *appetitu* stimulantur. *Appetitus* est sensus beneficio nervorum cerebro impressus in defectu alimenti à calore hepatis vicinarumq; partium perpetuo in ventriculum agente.

Si in stomacho praevalent particulae *acutangulae*, temperamentum sive *fermentum* ejus est *acidum* & *frigidum*: si particulae *oleosae*, dulce & calidum, si particulae *subustae*, siccum & adustum.

Singulae *species* specificum habent *fermentum*. Unde diversitas appetitus & ciborum. *Falco* non edit panem. *Mures*, *glires*, *sues*, non edunt *phaseolos*; potius fame morientur. Capris, coturnicibus, sturnis *veratrum* & *cicuta* salubres; hominibus sunt venena. *Asinus* paleis & carduis, canis *ossibus* nutriuntur.

Cibus dentibus comminutus & per *æsophagum* in ventriculum missus ibidem à fermento dissolvitur in *chylum*, id est, in *cremorem* plane *diaphanum* & hordeacei similem substantiam. *Chylus* in stomacho & venis lacteis *albescit* ab usu *salis* communis. Nam *sal* commune omnia in acidis liqvoribus soluta convertit in cremorem lacteum volatilem. *Cibi* igitur in acido stomachi liqvore soluti vi salis admixti *albescunt*; unde homo *sale* ad *chylosin* & nutritionem carere non potest, ut patet ex illis qvi sale carent, de qvibus populis Africæ interioris *Cadamustus*.

Referunt tamen *Lappiones* sale non uti, ut nec pane; & qvam primum *sale* ac *pane* uti incipiant, mori. Statim in ipsa *comestione* distribuuntur subtiliores partes cibi cum in ore tum in œsophago; unde *subitanea* illa *refocillatio*. Resolvuntur autem cibi à *liqvore* qvodam qvi ex corde per truncum *aortæ* & arterias *cœliacas* ad stomachum descendit & in transitu per *lienis* sangvinem acuitur ac particulis acidis frigidis imprægnatur.

Qvam primum aliqva pars ciborum in ventriculo *cocta est*, statim per *pylorum* egreditur in *intestina*. Excrementa manent in intestinis, qvi sua crassitie venarum *lactearum* orificia ingredi neqveunt.

Potus reqviritur ad cibum humectandum, ne calore stomachi aduratur & torreatur.

Sitis est à defectu particularum *acutarum* & dominio particularum *salsarum*: Unde qvicqvid *acidum* siti extingvendæ aptissimũ.

Chylus per *intestina* in venas *lacteas* compressione propulsus, in *hepate* ex Chylo fit *Chymus*: id est liqvor pingvis, oleosus, mollis unde mores *sangvinei*.

In *liene* partes illæ molles & pingves aliqvomodo exiccantur & sangvis imprægnatur particulis solidis, constantibus, firmis: unde mores *melancholici*.

Hinc reliqvo permixtus sangvini & cum eô *circulatus*, calore cordis *rubescit*, rarescit & subtilis ac spirituosus evadit. Et qvia *sangvis* particulas leves ac pingves obtinet, hinc calore *cordis* incenduntur & *flammulam* concipiunt, non secus ac spir. Vitriol. subtilissimus, qvia sangvinis flamma *spiritus* vitalis vocatur & inde cum sangvine in totum corpus distribuitur.

Omne *alimentum* aut est *sulfureum* & hoc fit *excrementum*, aut *Mercuriale*, & hoc fit *nutrimentum*, aut *sal* resolutum & hoc fit *sudor* vel *urina*. Si vis *expulsiva* fortis est, expelluntur; si debilis, remanent & generant morbos.

Sudor est duplex: unus *intrinsecus*, qvi fit à sero sangvinis per transudationem à centro ad circumferentiam: alter *externus* à sangvine adusto, sicco & qvasi calcinato per attractionem frigidi aëris à circumferentia ad centrum non solus ac salis calci-

nata

nata & combusta, imprimis sal Mercurii aërem copiose attrahunt & in aqvam transmutant. Hinc *melancholici* sive sicci & calidi sudore diffluunt & tantam copiam *urinæ* reddunt qvæ longe assumptum potum vel cibum superat & febres sudore critico solvuntur.

Distributio sangvinis fit per *circulationem:* circulatio à motu materiæ subtilis, qvi est circularis. *Sangvis* in dextro cordis ventriculo excoqvitur; ex eo funditur in *pulmonum* parenchyma; ibi refrigeratur & à fuliginibus per respirationem purgatur. Refrigeratus & depuratus in pulmonibus sangvis ad sinistrum *Cordis* ventriculum venit; inde motu cordis expellitur in *arterias* tum *adscendentes* tum *descendentes:* ab arteriis defertur ad *venas* minores, à minoribus ad majores; è majoribus in *cavæ* truncum fertur & sic porro cordis *dextro* ventriculo iterum infunditur.

Spiritus animales universo corpori *sensum* & *motum* præstantes, ex isto sangvine qvi per *carotides* in cerebrum transit nascuntur.

Hinc *carotidibus* constrictis animal sensu & motu privatur. Inde per *nervos* distribuuntur in totum corpus & in *stomacho* efficiunt appetitum, in *corde* affectus & passiones, in *oculis* visum, in *auribus* auditum, in *lingva* gustum, in *naribus* odorem.

In cerebro *sangvis* refrigeratur per separationem partium sulfurearum, qvæ fit

simplici *percolatione*: partes *sulfureæ* separatæ constituunt mucum.

Ita refrigeratus *sangvis* efficit *sensus* & *mucum* per *musculos* & *nervos*.

Datur *transitus* ab *arteriis* ad *venas*, non contra: unde *circulatio* sangvinis.

Atq; hæc *circulatio*, id est continua sangvinis è corde per arterias propulsio & per venam arteriis contiguas reditus ad cor sæpius de die repetita, nutrimentum & spiritus vitales ad omnes corporis partes defert, eas vegetat, nutrit & auget.

Vis *crescendi* est ex *cerebro* per spinalem medullam, qvæ est continuata cerebri substantia.

Pulsus sive motus cordis est ejus *tumescentia* & *detumescentia* à fervente & defervente sangvine in cavitates ejus illapso.

Excrementa sunt contraria fermento stomache & aliarum partium.

Qvæ animalia sangvinem *frigidiorem* habent, sunt sapientiora, saniora & longæviora, ut ex *elefanto* & *asino* patet. Sangvinis refrigeratio facit omnes actiones animales saniores, fervor verò correptiores. Unde sanitas consistit in temperata refrigeratione sangvinis qvæ fit per acida.

Generatio fit ex *semine* & *ovo*. Terra, aqva & omnes in ea *creaturæ* tum *inanimatæ* tum *animatæ* infinitis seminibus imprægnatæ sunt, qvorum multa per longos annos possunt vim suam seminalem conservare & tandem erumpere.

In

In craſſo corpore ſeminis, qvod fere eſt *acidum*, eſt materia ſubtilis ſive *ſpiritus* ita ad ſpeciem ſuam ejusq; omnes ac ſingulas partes modificatus, ut in convenienti loco per impreſſam ſibi ſpecificam *ideam*, qvæ *radicaliter* operatur, ſimile poſſit producere illi à qvo ſumtus eſt.

Ex hoc ſemine effluit *ſpiritus* in *uterum* vel *ova* & qvaſi *contagione* qvadam prolifica inficit ac fœcundat.

Vegetabilia ſic generantur. Semen conjicitur in terram pingvem. In ea eſt *ſal* nitroſus, pingvis & acris; qvi ſi ſolvatur aqva pluvia, pentrat ſemina qvæ intumeſcunt eousq; donec *cortex* rumpatur: dein magis magisqve intumeſcens, velut pullum ex ovi cortice egreditur, motu etiamſi inſenſibili, locali tamen. Tum ſemen agit in terra *radiculas* qvaſi venulas *meſaraicas*: deinde *germen*, *ramos*, *frondes* & reliqva producit.

In *plantarum* ſeminibus *gemmula* qvædam eſt, qva corrupta perit omnis vis & ſpes generationis. Hanc *formicæ* arrodunt ne granum frumenti pullulet.

In *animalibus* utriusq; ſexus *ſemen & coitus* reqviritur. *Aves* interdum absq; maris coitu ova concipiunt & pariunt pullos, ſed plerumq; intereunt.

Omnia *inſecta* ex proprio ſemine in aëre tanqvam minutiſſimæ atomi volitantes & à ventis huc illuc ſparſo, figurantur.

Maribus omnibus, excepto *tauro*, vox

gravior, fœminis acutior.

Omnibus *animantibus* post coitum *tristitia* oboritur, excepto *gallo* gallinaceo.

Ova prolifica etiam usq; ad decimam & qvartam diem incubatu non putrescunt vel corrumpuntur, sed cocta eundem saporem habent cum recentibus aliis: sterilia autem putrescunt.

In *ovo* est *macula* sive cicatricula, in qva partes pulli omnes potentia insunt & ex qva ordine oriuntur. In hac macula est spiritus, cui creator potestatem dedit fœtum efformandi.

Macula ista statim ab incubatione *dilatatur* & in circulos dispergitur, in qvorum *centro* punctum exiguum album sese exerit, in qvo mox *punctum rubrum saliens* cernitur cum venarum sangviferarum capillamentis.

Qvædam animalia *certo* anni tempore coëunt, alia *omnibus*, ob temperamenti diversitatem. Qvædam *multa* simul & *sæpius* gignunt, ut *sues*, *lepores*, *columbæ*: alia *pauca* & *rarius*. A *semine* in viris *barba*, *pubes*, vox *gravior*, in fœminis *menstrua*.

In *fætu* primum corporis stamen & fundamentum sunt *venæ*, non cor, caput vel hepar.

Primo formatur *vesicula* pellucida, in qva punctum saliens sive *sangvis* sive spiritus. Ex illa vesicula fiunt *venæ* & *cor*, tanqvam receptacula sangvinis. *Cordis* usus est sangvinem perpetua pulsatione vena-

rum

rum arteriarumqve rarefacere & per corpus qvaqva versum propellere ac circulare.

In fœtu primum conspicitur *punctum saliens*, & est fons caloris ac motus: deinde *oculi*.

Fœtus nutritur 1. per venas *umbilicales* ex humore cui innatat. 2. per venas umbilicales ex utero, cui illæ demum circa 3. vel 4. mensem inseruntur inter ventrem placentæ, & humorem album inde accipiunt, ad cor fœtus revehunt, ut inde fiat sangvis ejus proprius. 3. per *os* fœtus.

Labia superiora omnium ultimo concrescunt, in fœtu, præcipue *rima* à naribus ad labium.

Partus duæ species sunt, alia enim sunt *ovipara*, alia *vivipara*.

Speciebus maledixit.

Per *pœnas* temporales & æternas. *Diaboli* relegati in *aërem*, *aqvas*, *terram*, maxime *polarem*, ubi *tenebræ* & *frigus*, spectra & præstigiæ; & in loca fœtida. *Lux* à creatore concursu gratioso deserta, retinuit qvidem vires operandi & imperium sive motum; sed relicta suæ libertati & non nisi à concursu creatoris conservante, dirigente ac vindicante, sive *irato* directa sæpe aberrat in *ideis* suis, *figura*, *magnitudine*, *situ*, *proportione*, si e in *defectu*, unde torpor & langvor, sive in *excessu*, unde furor: qvalia effecta in *aëre* sunt *meteora*, imprimis *fulmen* & *tonitru*, qvod bombices necat, cerevisiam & vinum acescere facit, car-

nes

nes tractatas flaccidas reddit, lac coagulat.

In *aqva* & *terra*, monstra, venena. Pro vapore *fumus*. Prævalere jussæ sunt particulæ *narcoticæ* neqve acidæ neqve lucidæ, sive qvas uno verbo Aristoteles vocavit ἀτμίδας. Illis in aliqvo ambiente receptis & frigore vel qviete vel vi condensatis sive detentis (si fieri potest, qvædam enim non possunt) fit fuligo, nigra, imo nigrum nigrius nigro vel sal *albissimum* instar pennarum columbinarum; unde arsenicum & alia horribilia toxica. Sub *aqvatore* aqvæ fiunt fœtidæ, gilvescunt, viridescunt & ultimo rubescunt horrore insigni; demum sponte ad pristinam naturam redeunt; caussa est continua *Lunæ* propinqvitas à qva putrent omnia.

Terra sterilis non omnis fert omnia & seminum debilior multũ ac indies desciscens in pejus virtus. Ipse imprimis *homo* præ reliqvis creaturis corruptus continua inter *carnem* & *spiritum* durante pugna.

Pœnæ sunt æternæ & temporales. *Temporales* respectu *hominis* externæ & internæ. *Externæ* Oeconomicæ & Politicæ. *Oeconomicæ*, nuditas, fames, ἀνοικία. *Politicæ*, Tyrannis, Oligarchia, Ochlocratia.

Fames consistit vel in *defectu* ciborum utilium vel in *usu* ciborum malorum, imprimis *carnis humanæ* & potus *sangvinis* humani. Unde Plato: *homines semel gustata carne humana fiunt lupi.* Lucanus:

-- nullus

——— nullus semel ore receptus
Pollutas patitur sangvis mansvescere fauces.

Feritas animalium est ab injuriis hominum; ipsa *brutorum* inter se *inimicitia* ab *exhalationibus* contrariis. *Animalia* mutuo se & homines dilacerare cœperunt & devorare. Inter bruta *pisces*, balænæ, crocodilus, lucius. Inter *aves* aqvila, accipiter, falco, corvus, vultur, milvius, bubo, noctua. *Gallinæ* araneas, *anates* bufones, *ciconiæ* serpentes, ranas. Inter *bestias* Leo, tigris, ursus, lupus, canis. *Homines* anthropophagi, chelonophagi, ichtyophagi, ophiophagi. acritophagi, leonthophagi: urgente *fame* etiam abominanda vorant, nec à mortuis *cadaveribus* abstinent.

Internæ sunt *morbus*, *senectus* & *mors*. Symptoma universale omnium morborum est *dolor*, qvi oritur cum corpus aliud sese insinuat poris corporum & motum *lucis* ordinarium perturbat: unde hæc duo inter se pugnantia impetum in nervos faciunt & dolorem excitant. *Intensissimus* dolor est ab *igne*. 2. gradus doloris est ab *alcalibus* corrodentibus qvæ igni proxima. 3. ab *austeris* ponticis, acidis, qvæ contracturæ finitima. 4. à *salsis*. 5. ab *acribus*. 6. ab aliqvibus *amaris*. Laborant morbis *peculiaribus* omnia animalia, inter qvæ excellunt animalia hominibus familiaria & inservientia *eqvi*, *canes*, *armenta*, *falcones*.

Morbi peculiares *eqvorum*: *coriginosi* & *sacri*

farciminosi fiunt: *malleo, pulmunculo, exungulatione* cæterisq; similibus laborant.

Vegetabilium morbi varii. *Hedera* arbores salsugine vel amplexu strangulat.

Morbus *animi* vel *corporis*. Animi *universalis* peccatū *originale, actuale*, cujus summus gradus Peccatum in Spir. S. *particularis*, Fidei *Atheismus, Diabolismus*, (sub qvo Magia, Idololatria, Dæmonomania) *hæresis*. Spei *desperatio* (unde αὐτοχειρία) *tristitia, terror*. Charitatis tū *concupiscentiæ* avaritia, ambitio, libido (zelotypia, amor insanus, qvorum corpora dissecta intus tota combusta apparuerunt) tum *ira*, invidia, Tyrannis, rebellio.

Corporis est partium *solidarum* vel *fluidarum*. Morbus fit à *discordia* & *separatione* atomorum, sanitas à *concordia* & *qviete*. Qvando Lux in suo ordinario & determinato motu perturbatur & impeditur; *turporem* vel *furorem* concipit & morbosas ideas pro varietate morborum varias induit usq; particulas qvasdam sangvinis inficit ac corrumpit, qvæ particulæ ita dispositæ & corruptæ sunt *morbus*, cujus signum *pulsus* imminutus vel auctus.

Causæ Lucem in suo motu perturbantes sunt vel *internæ*, ab ipsa Luce post lapsum depravata, ita ut sæpe *insensibiliter*, nulla nobis cognita causa præcedente, corruptas ideas, ordinem, magnitudinem, situm, poros, figuras, proportiones producat, unde morbi *occulti* & inexplicabiles

sive

five *continui*, five *periodici*; vel *externæ*, cum particulæ in qvibus Lux movetur, funt vitiofæ, acidæ, amaræ, falfæ, vifcidæ, unde ordinario ejus motu impedito & depravato oritur morbus, *cruditas*, *aduftio*; à qvibus generantur excrementa vitiofa. Nam cum Lux *concentratur* & aliqvomodo *figitur*, corpus *frigefcit*, *pallet*, *horret*, *livet*; cum *rarefcit* & volatilior fit, corpus *incenditur*, *rubet*, *ebullit*.

Pleriq; morbi à *parentibus* procedunt qvi varie peccant tempore, affectibus, vitiis animi & corporis maxime, per *femen* corruptum, unde morbi *connati*, calculus, podagra, variolæ, morbili, partium inæqvale robur: qvarta Luna nati infelices, vel aliunde poft nativitatem adveniunt; maxime prava educatione, unde morbi *acqvifiti* & illi *recepti*, *fufcepti*, *concepti*.

Recepti funt

Injecti ab *Angelis* vel *bonis* vel *malis*, per *fagas*, qvarum maledicta anima concipit passiones & *ideas* morbificas ac illas in objectum cui nocere volunt, per *vifum* vel *tactum*, *radialiter*, *emanative* & *ejaculative* imprimunt, five *immaterialiter* ut in incantatione, veneficio, ligatione; five *materialiter* per fordes diris venenis contaminatas, fepultas, fufpenfas, propinatas, qvales articulæ, ligna, pili, lintea.

Abftracti five *infpiratione* à venenato fracido, unde *peftis*, five à *mineralibus* & *metallis*, unde morbi minerales & metal-

liæ; *fumo* carbonum & *calcis* in locis clausis, unde plexus *choroides* & nervorum principia à particulis austeris & acerbis constringuntur & spiritus suffocantur *haustu*, unde venenum, pharmacum, philtrum, ebrietas.

Suscepti ab *irruentibus*, qvalia sunt *vulnera*, punctim, cæsim, jaculando, verberando, jaciendo, lacerando, mordendo, contundendo, congelando, amburendo vel stringendo facta; *ossifragium*, vinculatio, constipatio & qvicqvid deniqve sub *Chirurgiam* cadit. Ex vulnere *spinæ*, dorsi oritur brachii & cruris *paralysis*, sensum & motum tollens: qvia spiritus animales ob læsam spinam in brachium & crus influere non possunt.

Concepti vel à *passionibus*; unde pervigilia, inappetentia, atrophia, macies tum *terroris*, unde pestis, synceps, epilepsia, profluvium menstruorum, alvi, seminis. Etiam *lætitia* si sit nimia mortem inducere potest. *Mœroris* vel *solius* unde nervis circa stomachum & præcordia, præsertim orificia cordis constrictis, melancholia *hypochondriaca*, icterus, asthma, suffocatio uteri; vel *juncti* cum *desperatione*.

Unde paralysis, contractura.

Iræ vel *præmeditatæ*, unde singultus, tremor cordis caducus, menstruorum suppressio, abortus, præfocatio uteri; vel *subitæ dissimulatæ*, unde uteri decubitus vagantia ad latera, asthma, apnœa, febris in

in icterum aut hydropem desinens.

In singulis *affectibus* peculiaris *sangvis* ad cor mittitur, unde varietas *pulsus, coloris, faciei.*

In *ira* affluit sangvis biliosus & particulis pingvibus destitutus; in *gaudio* sangvis floridus, subtilis & bene coctus, in *tristitia* aqvosus & frigidior.

Vel à *rebus* non naturalibus, *aëre, motu, qviete, assumtis, retentis, excrementis* tum *transmutatis* tum *transmissis.*

Ab his omnibus causis *pori* corporum varie obstruuntur vel relaxantur & figura, situs, proportio particularum destruitur; unde Lux in suo ordinario motu impedita & perturbata repugnat, ebullit, effervescit, exhalat & in humores ac vapores abit, qvi sunt *acidi, acerbi, austeri,* si morbus frigidus; *salsi, amari, acres,* si morbus calidus.

Principalis *sedes* horum humorum & vaporum est *stomachus* & *uterus*, unde sparguntur in totum corpus, per *orificium* in superiores, imprimis *cor* & *cerebrum*, per *pylorum* in inferiores, imprimis *lienem* & *hepar.*

Prout igitur motus Lucis magis minusve ab his causis lædentibus impeditur, ita morbus *gravior, levior* vel etiam *letalis* & contra.

Lux *suffocata* exhalat instar *vaporis* & tum in corpore oriuntur *maculæ* purpureæ, subrubræ totam carnis substantiam per-

permeantes. Ex corporibus *morbosis* effluunt particulæ *morbosæ* instar *odorum*, qvæ receptæ à poris *proportionatis* aliorum corporum, morbum communicant: à *disproportionatis* repelluntur & excluduntur.

QVando *Lux* in motu suo impeditur & perturbatur ac loco suo naturali pellitur, particulas qvasdam *acidas*, *pingves*, *salsas*, singulas vel conjunctas secum abripit, unde *humores* & *vapores* varii *pituitosi*, *biliosi*, *melancholici* oriuntur, qvi in diversas corporis partes irruentes ac impacti, varios ibi *morbos* producunt *pituitosos*, *biliosos*, *melancholicos*, tamdiu durantes donec illæ particulæ vel ex corpore ejiciātur vel expulsis illis particulis peregrinis, à qvibꝰ motus lucis perturbatus erat, locum suum & motum naturalem recuperent.

Pulsus arteriarum & cordis indicat qvam bene vel male Lux in sangvine moveatur.

Urina. Omnis *turbida* urina latens *acidum* continet.

Cum in urina superant particulæ *acidæ*, nubeculam habet & est signum reducis *fermenti* in stomachum.

Cum particulæ *austeræ*, cruda est & alba, crassa absqve nubecula *acerbæ* mortem indicant.

Cum particulæ *ramosæ* sive *oleosæ* fulva est & est signum perfectæ digestionis. Hinc prodest Rhabarbarum.

Cum particulæ *ruderosæ* sive *salsæ*, *amaræ*,

ræ, *acres*, alba, clara, pellucida, tenuis eſt.

Effecta morbi ſunt *ſymptomata*, dolor: calor, frigus, vigilia, debilitas, excrementa; qvæ producuntur dum natura morbum excutere conatur.

Morbi partium *ſolidarum* ſunt vel *univerſales* omnibus partibus competentes, magnitudinis, numeri, conformationis: ſuntqve vel carnis vel oſſium. *Carnis*, tabes, maraſmus, hectica, cancer, gangræna *oſſium*, ſphacelus: gibbus ſpinalis medullæ. Unde impedito influxu Lucis gibboſi creſcere deſinunt, vel *particulares*, & hi vel *communes* utriq; ſexui vel *ſpeciales* alterutri.

Communes utriq; ſexui ſunt cutis, viſcerum, ventriculorum Cum *Lux* permeans cutem, viſcera, ventriculos in ſuo motu ordinario à qvacunq; demum cauſa perturbatur, effervescit & morbos in partibus ſolidis producit. Ex. gr cùm Lux *ſtomachi* & *inteſtinorum* perturbatur, oriuntur morbi ſtomachi & inteſtinales.

Si prævalent particulæ *acidæ*, *auſteræ*, *acerbæ*, oritur *appetitus* depravatus vel nimius vel minimus vel nullus; & ſi pylorus inordinate conſtringatur vel laxetur, ructus acidi, flatus, peditus.

Si prævalent particulæ *ramoſæ*, *viſcidæ*, *pingves*, *dulces*, cibus putret, potus bileſcit: hinc *pyrolus* inordinate dilatatus & hians, unde Cholera, Lientaria, Cœliaca, Diarrhœa;

rhœa, cum cremor in excrementa mutatur. Colica, ex mucagine pontica adhærente inteſtinis umbrici.

Si prævalent particulæ *ruderoſæ*, *ſalſæ*, *amaræ*, *acres*, fiunt orexes, tormina & accedente *veneno opiato* epilepſia, *mucilagine* putrida, *amara* vertigo, qvæ fortius inſurgens fit apoplexia.

Cutis, puſtulæ, deformitas, tubercula.

Puſtula, pruritus, ſcabies, pſora, lepra, impetigo, pſydracia, ambuſta.

Deformitas, maculæ, fœdi colores, caſus pilorum, comæ, barbæ, ciliorum, ſuperciliorum, *area*, ophiaſis, alopecia, phtiriaſis, plica Polonica.

Tubercula, verrucæ, calli, condylomata, gibbus.

Viſcerum Capitis, Thoracis, abdominis.

Capitis, cerebri, oculorum, lingvæ.

Thoracis, pulmonum, cordis.

Abdominis hepatis, lienis, renum, qvo pertinet hydrops.

Ventriculorum majorum, mediorum, minimorum.

Majorum tum *Capitis*, buccarum, colli, aſperæ arteriæ, œſophagi, tum *Trunci*; ſtomachi, veſicæ, *iſchuria*, *dyſuria*, *ſtranguria*, *urinæ* incontinentia, *Diatetes*, *mictus* cruentus, pudendorum, ſcroti, uteri, hernia, hæmorrhoides, ſterilitas, lues gallica.

Minorum, cerebri, aurium, narium.

Minimorum; arteriarum, venarum, nervorum.

Spe-

Speciales vel viriles vel muliebres.

Viriles vel *Barbæ* vel *pudendorum*. Satyriaſis, priapiſmus, gonorrhæa.

Muliebres vel mammarum vel uteri.

Mammarum, Cancer, lactis defectus, redundantia, coagulatio.

Uteri vel ſolius vel fœtus. *Solius*; ſuffocatio, menſtruorum depravatio, ſuppreſſio, nimius fluxus, ſterilitas. Sola *mulier* & *ſimia* & *raja* patiuntur menſtrua, qvæ habent venenum noxium, qvod tamen *porcos* in lepram vergentes & *eqvos* ex potu intempeſtivo laborantes propinatum exigua qvantitate ſtatim ſanat.

Fœminis fluunt *menſtrua* ab anno ætatis 14 ad 21. Luna *nova* ſive corniculata; à. 21. ad 28. aut 31. Luna *dimidia* ſive in *plenilunio*; ad 35. in *plenilunio*, Luna plena. *Vetulis* Luna *qvarta* ſive decreſcente.

Fœtus; difficilis partus, deformatio, maculæ, monſtra, molæ. Si *inferior* pars *brutalis*, etiam *anima* talis ſecundum Helmont. Eſt defectus animæ *intellectualis* non creatæ à Deo. Prægnantes ſenſibus & affectibus afficiuntur. Senſibus, viſu, auditu, tactu. Aliqvi *infantes* abhorrent ab aliqva re vel *cibo*, imprimis à *caſeo*. De Caſeo cauſa eſt peculiaris, qvod matres vel nutrices, dum lactant liberos, gravidæ ſunt; unde *lac* earum *concreſcit* & caſei ſpeciem induit. Hinc liberorum, qvi tale lac, qvod admodum averſantur, guſtarunt, averſio à caſeo.

Mor-

Morbi partium *fluidarum* sunt sangvinis, seri, fecum. Aliqvi distingvunt *morbos* in simplices & compositos, *simplices* & *primitivos* in qvatuor species, in *phtisin* ex atomis acutis; *apoplexiam* ex atomis cubicis; *hydropem* ex rotundis solidis; *colicam* ex oblongis cavis.

Compositos componunt ex diversis atomis.

Sangvinis sunt pestis, febris.

Pestis fit à *Luce* maligna & corrosiva. *Lux* fit *maligna* & *corrosiva* ob defectum particularum *viscosarum* & *resinosarum* in aëre. Hinc *ignes* sulfurei, *pix* & omnia *resinosa* corrigunt illam siccitatem aëris & retundunt ac figunt radios solis sive Lucē in aëre.

Pestis est duplex; *divina* ab Angelo percutiente: *naturalis* à spiritu venenoso fracido perturbante Lucem. *Producta* sunt *anthrax*, *eschara*, *bubo*, plerumq; circa glandulas.

Venenum est depravatus Lucis motus *minimus* vel *nimius*. Unde alia sunt *frigida*, alia *calida*.

Motus *minimus* fit cum particulæ aëris adeo arctos & irregulares poros habent ut *Lux* vel *plane* excludatur vel non nisi *minima* qvantitate recipiatur ac tardissime moveatur. Unde *venena* frigida eaqve habentia poros *acutos* ut *Aqva fortis* & omnia venena acida: poros *obtusangulos*, acerba, *gypsum* ustum, *scobs* ilicis: poros *re-*

ctan-

ſtangulos, auſtera, narcotica; *cicuta, opium, ſolanum.*

Motus *nimius*, cum particulæ ruderoſæ poros adeo amplos habent, ut materia ſubtilis nimia qvantitate recipiatur ac vehementiſſime moveatur.

Unde venena *calida*, eaqve habentia poros.

Trapezoides, Antimonium, ceruſſa, hellebo-rus alba.

Rhomboides, amara, *ſquilla* cruda.

Pyramidales, acria; *cantharides*, *euphorbium*, herba *ſardoa.*

Venenorum *effecta* ſunt *ſtupor*, *anodynia*, *delirium*, *furor*, *rabies*, *titillatio*, *rotatio*; *congelatio*, *putredo*, *fœtor*: unde tales effectus *venena* appellantur.

Et ab ejusmodi venenis fiunt *lepra*, à veneno anodyno glaciali. Lues *Venerea* à veneno mordaci, purulento & putridi. *Variolæ* à veneno innominabili, ſolis hominibus peculiari. *Apoplexia* à veneno ſtupefaciente. *Epilepſia* à veneno inſenſitivo. *Syncope* à veneno anodyno in orificio ſtomachi, obſtupefaciente, diſperſivo ſpirituum. *Deliria* à veneno rationem turbante, eoqve vel *jocoſo* unde fatuitas, vel *furioſo* unde phrenitis vel unde mania: vel *rabido*, qvod eſt omnium venenorum ſummum, ut *rabies* peculiaris canibus & per illos hominibus ac aliis animantibus communicabilis: unde *hydrophobia* & averſatio omnium pellucidorum. Solus

canis *venaticus* primogenitus vincit & aggreditur canem rabidum. Hæc *venena* in corpus *assumta* vel *radialiter* immissa perturbant motum Lucis eamqve tota idea sua venenosa inficiunt, unde eadem effecta venenata in his exoriuntur.

Venena alia sunt *universalia* ut *aconitum:* alia *specifica* ut *caninum*, nux *vomica: suillum*, Tarantulæ, pes *anserinus;* Crocus & myrrha largius sumta venena fiunt.

Morbi *intemperiei* sunt cum membra corporis laborant *intemperie*, vel *naturali* & inhærente, ut à parva compositione & textura partium, vel *influente* à vitiô sangvinis.

Intemperies *cordis* dependet à *sangvine*, qvatenus is vel *nimium* dilatabilis ac fermentabilis est, unde temperamentum *calidum:* vel *minimum*, unde *frigidum.*

Intemperies *cerebri* est à sangvine qvatenus copiosa humiditate pituitosa generatur, unde *spiritus* animales impuri & langvidi generantur & cerebrum humidum ac frigidum.

Intemperies *hepatis* à sangvine *bilioso* aqvoso, crasso, crudo.

Intemperies *lienis* â sangvine *terrestri*, qvalis est *acidus*, *salsus*, dependens ab ejusmodi partium qvalitate, unde fit rigor, crassities, ineptitudo ad motum propter pororum & particularum irregularitatem ruderosam, qvæ hærent in *parenchymate*, nisi à valido *fermento* atterantur, alterentur & attenuentur.

In

Intemperies *stomachi* à sangvine infecto fermentis alienis omnibus præmissis.

Intemperies *pulmonum* à tota massa *sangvinis*, qvæ cum *chylo* sibi permisto recens ex dextro cordis ventriculo venit; qvi *sangvis* pro ratione constitutionis suæ, qvam in corde accepit, varie inflat, alterat vel humore qvodam imbuit pulmones, qvos transit.

Intemperies *testiculorum* à sangvine spirituoso & fermenti pleno vel destituto.

Sangvinis est *Febris*, *Calculus*, *Scorbutus*.

Febris est depravatio sanitatis orta ex perturbatione *Lucis* in *sangvine*. Unde *sangvis* vel *lentescit* vel *putrescit* vel *ignescit*.

Sangvis constat ex triplicibus particulis, *acidis*, *oleosis* & *salinis*, & hæc iterum dividuntur in subtilissimas, sive *minimas*, in subtiliores sive *minores*, & in subtiles sive *parvas*. Qvapropter Lux *subtilis* sive illud agens & movens se accommodat poris sangvinis & prout hic vel illi depositi sunt, ita oritur *febris*. Qvæ *Ephemera*, *synochus* & *putrida*, suntq; vel *continuæ*, vel *intermittentes*.

Causa *continens* febris est *sangvis* triplici modo consideratus. *Primo* qvatenus est justo tenuior & nimio spiritu perfusus, unde *ephemera* febris. *Secundo* qvatenus est justo compactior & qvasi coagulatus; unde *synochus*, *causus*, oritur. *Tertio* qvatenus & peregrinæ cuidam materiæ permixtus, unde *periodicæ*, continuæ, intermittentes,

& symptomaticæ. *Hectica* ab his omnibus oriri possunt.

Qvando sangvinis partes tenues perturbantur, oritur *ephemera* sive *synochus.*

Qvando sangvinis partes crassiores perturbantur, oriuntur febres *putridæ.*

Febres *putridæ* sunt vel *continuæ*, in thorace; vel *intermittentes* in abdomine vel viscerum aliqvo.

Intermittentium aliqvæ vel nonnullæ videntur esse *continuæ* & non sunt. Nam

1. Cum intermittentes copulantur inter se, fit *tertiana* duplex.

2. Cum intermittentium paroxysmi tam longi sunt, ut anteqvam desinat prior, incipiat posterior.

3. Cum intermittentes junguntur cum continuis: ut fit in *semitertiana.*

Interdum oriuntur febres *pestilentiales* & *maligna* etiam ab obstructione sangvinis, qvatenus ille non satis perspirabilis est: id qvod etiam *plethoricis* interdum contingit.

Ab *alcali* sitis est inextingvibilis, nisi per acida & puram *aqvam*, crudam, incoctam, *copiosissime* ingestam, etiam vomitu, flamma prævalente, regurgitet; donec aqva in stomacho remoretur; mox seqvitur cessatio *sitis, caloris*, *sopor*, *sudor*, *sanitas*, intra 12. horas, qvod ipse multoties in acutissimis febribus Hardervici & Leidæ probavi. Qvi vero ab aqvæ potu copioso abstinebant, & sudoriferis, venæsectionibus,

bus, purgationibus, præsertim in æstate utebantur, intra octiduum extincti sunt: qvod inter alios plurimos meo collegæ I. A. Schmitzio A. 1653. & Juveni ornatissimo discipulo meo Samueli à Lederkerck in urbe Gravio A. 1655. contigit.

Putrida est vel *pituitosa* sive *qvotidiana*, vel *tertiana*, vel *melancholica* sive *qvartana*.

Qvando *sangvis* nimio calore aduritur, vel qvando ex sangvine *exhalant* partes *spirituosæ* & *volatiles*; tunc dicitur sangvis *putrescere*. Particulæ sangvinis acidæ volatiles mutantur in adustas sive *nigram* sive *acram* bilem: únde mutato naturali temperamento oritur *intemperies* acerba, austera, vel amara acris.

Qvod si *duo* humores simul putrescant, fiunt febres *spuriæ* sive *nothæ*, tertiana notha, & sic in cæteris prædominante semper appellatione illa cujus humoris major copia est.

Febres *castrenses* absqve *calore* & *siti* sunt. *Qvartana* est in splene: *hectica* in pulmone.

Febris *artificialis* fit si coqvantur in oleo *cornuti scarabæi* & eo illinatur pulsus.

Symptomata conseqventia & *effecta* febrium sunt, universalia & particularia: *universalia* totius corporis rigor & inflammatio.

Rigor fit dum *Lux* irritata excutere conatur illud *acidum*, *amarum*, *acerbum*, in-

ſangvine & ſtomacho. Et in illa *lucta* duorum contrariorum *contrahuntur* muſculi & fit *rigor* ac oritur *ebullitio*, primo qvidem *frigida*; inde incendente ſe ſangvine, *calida*.

Qvare, dato rigore, qvi oritur à materia extranea acerba, auſtera, ſalſa, amara, acri, perturbante Lucem ſive ſpiritum denſiorem, internum, ordinarium vel oleoſum, *calor* ſubſeqvitur *innaturalis* & is paulatim, cauſa durante, plus minusve intenditur; hinc debilitas, laſſitudo: tum iterum declinat, cum nimirum ſpiritus ſangvinis defatigati vel expulſi à fortiori ſuum contrarium, vel hoſtem, oppugnare deſinunt, qvi hoſtis & ipſe debilitatus conqvieſcit; unde febres *intermittentes*: donec reſumtis viribus denuo ſeſe mutuo aggrediantur & impetum faciant. Unde novus *paroxyſmus*, iterum ebullitio, rigor, calor & febris redit in orbem.

Prout igitur particulæ illæ alienæ lucem ſive ſpiritum ſangvinis naturalem ejusqve motum perturbantes ſunt validæ vel debiles: ita *Lux* ſive ſpiritus in iis oppugnandis citius vel tardius debilitatur: unde paroxyſmorum *diverſa* tempora ac intervalla.

Si ſint particulæ *inſipidæ*, materia ſubtilis ſingulis diebus eas oppugnat: unde febres *pituitoſæ*, *qvotidianæ*.

Si ſint particulæ *ſulfureæ* ſingulis *triduis*, unde febres *bilioſæ tertianæ*.

Si sint particulæ ruderosæ singulis *qvatriduis*, unde febres *melancholicæ qvartanæ*.

Et qvia *stomachus* infectus est fermentis alienis, acido, austero, acerbo, salso, amaro, acri: hinc *nausea*, *inappetentia*, *aversio ciborum*, imprimis *carnium*, piscium, ovorum; *vomitus* dum pylorus nimium constringitur ab acerbo, *sitis* à fermento salso, amaro, acri, qvod instar *alcali* corrodit; unde unde *acidis* volatilibus extingvitur, ut spiritu *sulphuris*, qvi tamen in se siccissimus & corrosivus, *saliva* salsa, *lingva* arida, amara. *Castrenses* febres citra sitim & magnum calorem accidunt.

Crisis est *extraordinaria* humorum sangvinis *fermentatio* eorumqve subitanea *secretio* vel *expulsio*. Hinc *crisis* non cadit nisi in morbos, qvi in massa sangvinis consistunt, ut *febres* omnes.

Febris *hectica* ab omnibus febrium causis simul conjunctis exoriri potest.

Cum enim sangvinis particulæ *ruderosæ* vehementiori calore exagitatæ penetrant in ipsam carnis substantiam & particulas *ramosas* glutinosas, *pingves*, ac *sulfureas* depascuntur, *continuam* febrim excitant ac omnia, *spiritus*, *sangvinem*, *carnes*, *ossa*, adurunt ac lente depascuntur; qvia propter tot heterogenearum partium resistentiam longo opus est tempore anteqvam comburi & calcinari possint. *Flexilibus* autem paulatim exhalantibus, qvo hæ omnium maxime debiles & separabiles sunt, *ramosæ*

indurescunt, exiccantur, arctius junguntur & tandem concremantur instar calcis vivæ. Unde vix ulla medicamenra contra hecticam reperiri possunt.

Maledictionem sustulit.

Universaliter per *I. Christum*, Filium Dei qvi factus homo, Mediator & Salvator noster, nos perfecta obedientia sua, sangvine, morte, resurrectione, ascensione, à maledictione liberavit & Deo reconciliavit. Hic vera *fide* apprehendendus, piis *precibus* invocandus, sancta *vita* imitandus: unde *illuminatio* intellectus, *directio* voluntatis, *correctio* affectuum, regeneratio, justificatio, sanctificatio & glorificatio.

Particulariter per Theologiam, Cosmologiam, Historiam. *Theologia*, ad qvam pertinet *Prophetia*, lectio & meditatio S. Scripturæ, auditus verbi divini & usus Sacramentorum.

Cosmologia, qvæ complectitur *Philosophiam*, *Mechanicam & Chimiam*.

Philosophia tum *intellectualis*: tum *sensualis*. Intellectualis est Metaphysica & Mathematica.

Mathematica qvantitis continuæ, *Geometria*: discretæ, *Arithmetica* & *Chronologia*. Huc pertinet *Gnomonica* & *Statica*.

Sensualis; sub qva circa visum & colores *Optica* (Dioptrica, Catoptrica) circa sonum & au-

& auditum *Grammatica*, *Musica*, circa figuram *Graphica*, qvæ pictoribus, statuariis, cælatoribus, sculptoribus, fictoribus, encaustis communis est.

Rationalis, qvæ est Dialectica & Physica.

Dialectica est Logica, Rhetorica, Poëtica.

Physica Cœlestis & Terrestris.

Cœlestis est *Sphærica* sive *Astrologia* & *Meteorologia*.

Hujus instrumenta sunt *Telescopia*, qvæ desiderant *Conicam* figuram *hyperbolicam*.

Ad solem contuendum reqviritur *tubus* ex vitris coloratis, in qvibus radii extingvuntur.

Tubus opticus fallax reperitur.

Telescopium non est prorsus fidum in rebus cœlestibus: est *fallax*. Stellæ qvæ videntur *fixæ* per Tubum opticum, inconspicuæ oculo nudo, sunt stellæ non novæ, sed tantum *imagines* fixarum multiplicatæ: maculæ solis lusus crystalli & vitrorum sunt.

Nihil *certi* ex tubo optico habemus: nec à judicio *oculi* liberi est recedendum.

Non *tot* sunt stellæ fixæ *qvot* telescopium repræsentat: qvia imagines tantum multiplicat. Plures tamen sunt qvæ oculo videntur communiter, imo pene innumeræ.

Fallax igitur in cœlestibus *Tubi* optici & *Telescopii* usus.

Bona sunt ad distantias *terrestres* & *corpora* usqve ad *Lunam*, qvorum magnitudinem augent: sed *supralunaria* & *cœlestia* omnia per *tubum* & *Telescopium* minorantur,

tur, ideoq; in cœlestib9 telescopia & tubi *fallunt* & sunt *inutiles.* In sphæra *octava tubus* stellas nebulosas & nihil apparentes facit magnas; at *Canem* & stellas *primæ* magnitudinis *minores* reddit. Sic corpus *Jovis* per tubũ non æqvatur sporadicæ stellæ magnitudini.

Terrestris sive *Geographia* est Vegetabilium, Animalium.

Vegetabilium, fossilium, plantarum.

Plantarum, Botanica, Georgica.

Animalium Ethica, Anatomica, Medica.

Ethica est Oeconomica & Politica.

Oeconomica Κτητικὴ & Χρηστικὴ.

Κτητικὴ Terrestris, animalis, mercatoria.

Terrestris agricultura, plantatio, fossio.

Agricultura Ruralis, vitifera, hortensis.

Plantatio sylvestris, frugifera.

Fossio, mineralium, metallorum, lapidum.

Animalis, cicurum, ferarum.

Cicurum pecuaria, apiaria.

Pecuaria armentorum, gregum. *Armentorum*, eqvorum, boum, asinorum, *gregum*, ovium, caprarum, suum.

Ferarum, Aucupium, Venatio, Piscatura, Mercatoria.

Χρηστικὴ victus, amictus, habitatio.

Victus, cibus & potus.

Cibus, panis, caro, lac.

Potus: Vinum, mulsum, cerevisia.

Huc pertinet *Coqvinaria*, & *Diatetica*.

Cibi

Cibi *aufteri*, *acerbi*, *acidi* funt panis non fermentatus, poma auftera, fructus immaturi, forbi, mala cydonia, lentes, caftaneæ, mespilla, ova dura, jecinora, Cibi *molles* & *temperati* funt, aqvea, hordeum, cucurbita, pingvia, malva, atriplex, beta, pruna, mel, ficus, uvæ, lac.

Cibi *falfi*, *amari*, *acres* funt aromata, haleces muria conditi, vinum forte, fal, panis fermentatus & falitus, cæpe, allium, eruca. Crocus & qvæ hilaritatem excitant, tenuium partium funt & fpirituofa, fangvinisqve dilatationem promovent.

Multi cibi *coqvi* debent ut fixiores partes præparentur ad fufionem aut volatilitatem, qvo facilius à natura fubigi poffint. *Diæta* in duobus confiftit *fobrietate* & proba *mafticatione*. Qvantitas non qvalitas ciborum nocet: alii tamen aliis funt falubriores. Non eft negandus cibus vel potus qvem qvis vehementer appetit. Potus in fiti non eft prohibendus.

Amictus, pelles, lana, linium.

Brutorum tantum naturales, pelles, fqvammæ, plumæ.

Habitatio: Domus, ftructura, fuppellex. Brutorum: *antra*, *fpelunca*, *fylvæ*.

Supellex fabrilis, libraria, vectoria.

Catena consensus rerum cum XII. signis Zodiaci juxta *Ægyptios* veteres ex *Arabum* libris.

Signa Zodiaci.

1. Aries. M. 2. Taurus. A. 3. Gemini. M. 4. Cancer. I. 5. Leo. I. 6. Virgo. A. 7. Libra. S. 8. Scorpius. O. 9. Sagittarius. N. 10. Capricornus. D. 11. Aqvarius. I. 12. Pisces. F.

Qvat. *Elem.*

Igneum calidum siccum. Terreum frigidum siccum. Aëreum calidum humidum. Aqveum frigidum humidum. Igneum calidum siccum. Terreum frigidum siccum. Aëreum calidum humidum. Aqveum frigidum humidum. Igneum calidum siccum. Terreum frigidum siccum. Aëreum calidum siccum. Aqveum frigidum siccum.

Lapides.

Amethistus. Hyacinthus. Chrysoprasius. Topazius Berillus. Chrysolithus. Sardius. Sardonus. Smaragdus. Chalcedonius. Sapphyrus. Jaspis.

Plantæ.

Ἐλελίσφακος, Περιστερεὼν ὀρθός. Πε-

ριστε·

ριστερεὼν ὕπτιος. Σύμφυτον. Πευκέδανυν. Καλαμίνθη. Σκοπιοῦρος. Ἀρτεμίσια. Ἀναγάλλις. Λάπαθος. Δρακοντία. Ἀριστολόχια.

Anim.

Oves. Armenta. Simia. Aqvatica. Sylvestres feræ. Canes. Volucres. Rapacia. Animalia militaria. Ruminantia. Marina. Palustria, fluviatilia.

Homines.

Audax, Fortis, Miles, Ingeniosus. Venereus. Jocosus. Vagabundus, inconstans. Regius animus. Steriles, pii. Justi. Tyranni. Cholerici. Magnanimi. Nautæ, mercatores. Fœcundi. Longævi.

Colores.

Rubeus. Fuscus. Flavus. Cyaneus. Aureus. Viridis. Purpureus. Ater. Flammeus. Candidus. Cœruleus. Cineritius.

Tabula prima rerum *naturalium* qvæ singulis *Planetis* subjiciuntur.

Metalla. Lapides pretiosi. Arbores. Grana. Herbæ. Flores. Animalia. Colores. Morbi.

Aurum. Carbunculus. Laurus. Cinnamomum. Lupinus. Caltha. Heliotropium. Hypericon. Leo. Gallus. Splendidus. Lucidus. Morbi calidi.

Argen-

Argentum. Corallia. Calcedon. Pomus. Colutea. Lunaria. Ranunculus. Artemisia. Ælurus. Grus. Candidus. Frigidi & humidi.

Ferrum. Magnes, hyacinthus, amethistus. Qvercus. Piper. Verbena. Isatis, glastum, absinthium, ruta. Lupus. Taurus. Accipiter. Flammeus. Febris ardens. Gangræna. Cancer.

Cuprum. Achates. Chrysolithus. Mali punici. Grana kermes. Hyacinthus. Narcissus. Canis. Hirundo. Ferrugineus. Cineritius. Apoplexia. Philomania.

Æs. Sapphirus. Smaragdus. Citrus, ficus. Grana Been. Enula. Valeriana. Betonica. Eqvus. Aqvila. Rubeus. Cardialgia.

Stannum. Turchetia. Margarita, berillus. Myrtus, vitis. Olea. Grana pinorum. Satyria. Orchides. Cervus, columba, bufo. Viridis. Cæruleus. Gonorrhæa. Satyriasis.

Plumbum. Onyx. Topazius. Iapsis. Taxus. Cupressus. Mespilus. Gith. Helleborus, aconitum, napellus. Asinus, noctua. Fuscus, plumbeus. Hypochondriacus affectus.

Tabula

Tabula ſecunda rerum naturalium ſunt ſeptem *Planetæ* ex libris *Arabum* & *Hebræorum*.

Planetæ.

Sol, Luna, Saturnus. Jupiter, Mars. Venus. Mercurius.

Lapides.

Pyropus. Carbunculus, rubini, Gemmæ, perlæ, ſelenites. Onyx, Iaſpis, Topazius. Sapphyrus, Smaragdus, Marmor, Magnes, Hyacinthus, amethiſtus. Turcherius, margarita, Beryllus. Acbates, Chryſolithus, ſtellaria, marmor variegatum.

Metalla.

Aurum. Argentum. Mercurius. Plumbum. Cimolius. Stannum. Ferrum. Æs. Cuprum.

Plantæ.

Heliotropia. Lunariæ ſ. Selentropia. Hyoſciamus. Helleborus. Taxus. Omnia venena. Fraxinus. Cypariſſus. Pomum: Punicum. Citrium. Ficus. Verbena. Iſatis. Ruta. Abſinthium. Myrtus. Olea. Vitis. Satyria. Narciſſi. Lilium. Mercurialis. Perſæa.

Ani-

Animal.

Leo, accipiter, Delphinus. Ælurus, grus, ostrea. Asinus, noctua, angvilla. Eqvus, Aqvila, Struthio. Lupus Vultur. Lupus piscis. Cervus, cygnus, columba, scarus. Canis, simia, Luscinia, Regulus, mergus.

Aromata.

Medicamenta Caryophilla, Cinnamomum, Crocus. Ambra. Sandalum album. Aromata fluida. Radix hellebori. Scammonea. Diagridium. Amomum. Cardamomum. Ambra mise. Tus, Zingiber, pyrethrum. Acria ignea. Muscus. Zibet. Mastix, Benzoin, Stirax.

Membra.

Cor, oculi, fel. Cerebrum, stomachus. Hydrops. Splen. Hypochondria. Hepar. Icterus, Podagra, Brachia, Cista fellis. Febris. Genitalia, renes. Pulmones.

Domus Plan.

Leo. Cancer. Capricornus. Aqvarius. Pisces. Sagittarius. Aries. Aqvarius. Taurus. Scorpius. Libra.

Color.

Fulgidus. Candidus. Argenteus. Fuscus. Cinereus. Viridis. Flammeus. Cyaneus, purpureus. Flammeus.

Ta-

Tabula planetarum.

rigida.

Saturnus, Luna.

Omne *narcoticum* Saturni vel Lunæ eſt.

Saturnus *triſtitiæ* pater.

Omne *venenum* eſt vel Saturni vel Mercurii vel Lunæ.

Saturnini ἄμυσοι.

Saturnus ſoli contrarius.

Omnis *dolor* gravans eſt *Saturninus.*

Saturnus & Luna præſunt *ſpectris* & *magiæ.*

Herbæ *Saturninæ* juxta *ſolares* plantatæ ſe mutuo deſtruunt & extingvunt.

Temperata.

Venus, Jupiter, Sol.

Venus lætitiæ, pulchritudinis & voluptatis mater.

Muſica.

Renum, pudendorum, ſpermatis, fertilitatis.

Jovi ſubſunt *hepar* & *ſangvis.*

Jupiter & Sol *ſpectris* inimica.

Solaria & Jovialia contra *veneficia* valent.

Corallia ratione Jovis *ſpectris* reſiſtunt.

Jupiter *contrarius* Marti.

Sol & Venus extremas cum Saturno *inimicitias* gerunt.

Jupiter præeſt *manſvetudini, tranqvillitati, verecundiæ.*

Calida

Calida.

Mercurius. Mars.

Contrarius Jovi.

Omnis *dolor* pungens est *Martialis*.

Sub *Marte* omnia *aspera, aculeata, urentia*.

Morbi *Saturnini* & *Martiales* curantur Jovialibus, & Solaribus, Venereis, Perſ. Sat. v.

Saturnumqve graVem noſtro JoVe frangimus.

Fabrilis Vegetabilium, Animalium, Foſſiljum.

Vegetabilium lignea, linea.

Lignea, doliaria, ſcriniaria, tornatilis.

Linea textoria, tinctoria, reſtiaria.

Animalium pellionia, coriarea.

Foſſilium lutea, metallica, lapidea.

Lutea figlina, lateritia, plaſtica.

Metallica ferrea, cuprea, plumbea, ſtannea, argentea, aurea.

Lapidea marmorea, vitrea, gemmea.

Libraria, ſcripta, impreſſa, picta.

Victoria, aurigaria, nautica, eqveſtris.

Politica complectitur *Magiſtratus leges, pacem, bellum.*

Medicina eſt ars ſanitatem *conſerVandi* & *morbos* ſanandi.

Medicina ſe extendit ad omnia *ViVentia*, præcipuè ad animalia tam bruta qvam rationalia. *Bruta* habent medicinam tum *naturalem*, de qva Doringius, tum *artificialem*

ſive

five humanam, qvæ dicitur *Veterinaria* & in specie *Hippiatria*, de qva Ingrassias. Feræ *cicurari* possunt; & inter qvas antipathia, *conciliari* possunt mutua educatione.

Vita longa & sana consistit in spirituum condensatione & fixatione. Huc faciunt omnia *narcotica*, maxime opium, tabacum, crocus, ambra, arcanum cedri, elixir proprietatis, nitrum in aqva fontana potum & omnia qvæ *infrigidant*. Oleum *sulphuris* duæ guttæ in potu singulo pastu. Lac asinæ qvæ qvotidie pectenda.

Notas perfectæ *sanitatis* vide apud Lemmium de complexione. Talem sanitatem solus *Christus* post lapsum obtinuit.

Infantes non lacte sed *pane*, *melle* & *saccharo* nutriendi. Sangvis ex *umbilico* effluere permittatur.

Morbi curantur tripliciter: 1. *primitive*, extinctione & ablatione ideæ morbosæ qvæ lucem motu suo ordinario perturbat & à qva qvamdiu in stomacho vel corpore stabulatur, morbi efficiuntur. 2. *radicaliter* & *fontaliter* Luce pacata & in ordinem redacta sive in ordinario motu confirmata. 3. à *posteriori* ablata materia occasionali morbum excitante.

Morbi *animi* spiritualibus medicamentis curantur. Sic αὐτοχειρία curatur *pudore* & *ignominia* si corpora interfectorum publicâ ignominia notentur & suspendantur. Sic virgines Chiæ cum nudæ suspenderentur. *Plut.*

Mor-

Morbi *corporis* curantur medicina *universali* qvam nondum revelatam Hermetici dicunt, ideoqvè *Eliam* artiſtam expectant à qvo reveletur. Vulgo appellant *lapidem* Philoſophorum.

Qvia igitur illam univerſalem qvam jactant medicinam nondum habent, ideò ejus loco excogitarunt *arcana* qvædam, qvæ tanqvam *ſalia* operantur abſtergendo, reſolvendo, exhalando, expellendo, confortando, idq; *radialiter* & *inviſibiliter*. Cavendum à freqvente eorum uſu & ne in doſi excedatur. Talia ſunt ex opinione Helmontii 1. arcanum *cedri* faciens ad longam vitam. 2. *Elexir* proprietatis. 3. Arcana *Paracelſi*, qvalia ſunt ſeptem: 1. Tinctura *Lili* ab electro immaturo extracta. 2. Mercurius *vitæ*, ſtibii proles integri. 3. Tinctura *lili* etiam antimonialis. 4. Mercurius *diaphoreticus* corollatus ſive arcanum corallinum. 5. Liqvor *alcaeſt*. 6. Elementum *ignis* Veneris ſeu *Sulphur vitrioli* dulce. 7. Elementum ſeu *lac* margaritarum.

Proximum ab arcanis locum obtinent medicinæ *particulares*, qvalia ſunt *ſtomachica* & *ſplenica* corrigentia ſtomachi acorem, acerbitatem, auſteritatem, ſalſedinem, amarorem & acredinem; unde *vomitoria* proſunt, maxime ex helleboro. Hæc deſumuntur à *ſimplicibus* domeſticis, raro ab *exoticis* & compoſitis, qvalia ſunt *fontes* metallici *eſſentia* mineralium, ſalis, *Nitri*,

tri, *Solis*, *Sulphuris*, *Vitrioli*, *Antimonii*, metallorum *Solis*, *Lunæ*, *Martis*, *Mercurii*, *Saturni*, *Stanni*, *Lapidum* coralliorum, ſuccini, gemmarum. *Vegetabilium*, vini, Tartari, balſami, herbarumi, fruticum, arborum. *Animalium*, ex piſcibus, angvillæ: ex avibus, beſtiis, ſerpente. Lapis Bezohar, oculi cancrorum, cornu cervi. *Ebur* eſt medicina univerſalis contra deſperatiſſimos morbos. *Scobs* ejus miſcetur cum æqvali qvantitate ſacchari vel mellis: ſuperbibatur merum generoſum.

Ex *hominibus*, ſangvine, excrementis, urina. Redigenda omnia in ſalia volatilia vel fixa. Medicinæ ſive *aqvæ* medicatæ fiunt per *extinctionem* rerum ardentium in aqva. Sic *ſcabies* curatur ſi *titiones* pineos, betulaceos, gvaiacinos, faginos, extingvas in aqva fontana, in cupis aut labris. Sic prunas qvernas infunde vino chalybeato vel titiones in eo extingve: vel ardens *caphura* ſive ſuccinum extingvitur in vino malvatico. Contra morbos lienis & palpitationem cordis.

Operantur per *emanationem*, qvæ ſeſe exerit per *odores* & *ſapores*, ex ſtomacho, non contactu ſed *radialiter*, *virtualiter* & *emanaliter* in omnia corporis membra etiam à ſtomacho remotiſſima.

Extingvunt *ideam* morbificam in luce reſidentem; pacant ejus furorem & ablatis productis motum ordinarium reſtituunt.

Ap-

Applicantur tum *intus* exhibita, dum vitia stomachi corrigunt, ne in membra exhalent, tum *extus* sive *appensa* vel *attracta* per suffitus sive alio modo *magnetice* applicata, etiam per transplantationem.

Aliqvi loco *universalis* medicinæ usurpant *inunctionem* hoc modo: Post invocationem J. Christi & peccatorum confessionem (Jac. 5. v. 14.) æger inungitur oleo olivarum lentis frictionibus toto corpore, capite excepto, ter: si modicus sudor appareat, bonum, si non, malum. Huc pertinet illud: intus *vinum* & *mel*, extus *oleum*.

Morbi curantur *præcipitatione*; qvi consistunt in humoribus per purgantia, V. S. *fermentatione*: qvi sunt venenati, ut petechiæ, morbilli, pestis, per *diaphoretica*; purgantia & V. S. in his sæpe letalia.

Duæ sunt medicinæ morborum ordinariæ *purgatio* & *venæsectio*. Purgantia *attrahunt* & *præcipitant* humores ex sangvine.

Purgatio sic fit: Eligitur *medicamentum* morbo proportionatum. Hoc in stomacho *dissolvitur*: dissolutum cum reliqvo chylo *permeat* venas, arterias, cor & per totum corpus simul *circulatur* cum sangvine.

In illa *circulatione* ingreditur poros pravorum humorum sibi proportionatos eosq; attenuat, fermentat, à sangvine bono separat & sibi conjungit.

Ubi pharmacum exhausit vires suas vel qvod aggrediatur deest, repellitur à corde & ad intestina vel os fugiens, qva data porta ruit.

Bi-

Bilem purgant *leniter* cassia, manna, rosa, viola, tamarindi: *mediocriter* aloë, eupatorium, Rhabarbarum ℥ij. absinthium: *vehementer* scammonea cruda vel præparata qvæ diagridium dicitur à gr. 5. ad gr. 12.

Pituitam leniter purgantia nulla sunt: *mediocria*, agaricus ℥ij. aristolochia, been, hyssopus, iris: *vehementer* colycinthis, cujus summa dosis grana xv. euphorbium, hermodactyli.

Melancholiam purgat *leniter* sola sena: *mediocriter* epithymus, fumaria, polypodium, stœchas *vehementer*, helleborus niger (albus venenum est) lapis armenus, lapis lazuli: imprimis *resina* terebinthina.

Ut plurimum *leniter* purgantia dantur *unciis*, *mediocriter* drachmis, *vehementia* granis: Neqve unqvam *vehementer* purgantia per se & feorsim tuto exhibentur, sed semper *lenibus* tantum admiscentur.

Purgantia omnia sunt *venena*, excepta tantum *aloë*: putrefaciunt sangvinem & Clysteres, vesicatoria, fontanellæ, omnia noxia. Purgantia sunt similia veneno assumto. *Sambuci* radix vel juli si *sursum* evellantur, movent vomitum: si *deorsum*, alvum. Idem de *Helleboro* tradunt.

Venæsectio, sangvis *intra* venas arteriasq; adhuc constitutus, adeoqve vivus non habet partes heterogeneas, serum, bilem, sed illæ demum oriuntur in sangvine *extravasato* & mortuo qvi putrescit & putrilaginem contrahit.

Si

Si *plethora* evacuatio instituenda, perinde est hanc sive illam seces venam, dummodo ea una sit ex majoribus. Si *revulsio*, sufficit venam in parte satis remota ejusdem lateris & in longitudinem duntaxat appositam secare. Sangvis *fervens* evacuatur ex *brachio*, qvia ex trunco aortæ adscendentis venit: *crudus* & frigidus evacuatur ex *pede*.

Morbi *recepti* ab interjectis. *Præservat* electrum *minerale* immaturum Paracelsi collo appensum vel illius potus: *Corallus* rubeus collo appensus ejusqve tinctura.

Phu sive valeriana flore purpureo.

Hypericon herbosius flore minuto, *abrotanum*, *adiantum*, *ruta*.

Utendum his herbis crudis, concisis, non coctis, non contusis, qvia ita perit vis idealis.

Ligationes veneficæ curantur per cerevisiam ex *betula*, semine *dauci* & *becabunga*.

Incantationes sanantur iisdem qvibus *hysterica* passiones. Salutare est *sagam* percutientem *repercutere*. vide vitam Pærescii.

Oleum *Karrichteri* inunctum parti dolenti curat morbos veneficii. Ejus descriptio extat apud *Heer* obs. 9.

Ad *amorem* & *philtra*. Calculus humanus pulverisatus cum succo vel aqva nasturtii.

Sympathia membrorum. Qvæ pedibus applicantur, caput maxime afficiunt, ut

lotio-

lotiones, cataplasmata, inunctiones plantarum.

Omnia *medicamenta* & *venena* operantur per *artenobolismon* sive *irradiationem*. Singula petunt illa membra, cum qvibus particulæ ipsorum sive stellulæ magis conveniunt. Hinc patet qvomodo *composita* medicamenta diversis qvalitatibus prædita in corpus æqvaliter, nullo impediente alterum, non secus ac diversi lucis radii, inconfuse agant. Singulæ enim species ex stomacho sine confusione & mixtura radiorum suorum membra sibi proportionata irradiant. Sic è contrario *venena* radios *deleterios* emittunt & sua maligna irraditione membra necant.

Morbi ab *attractis*. Pestis.

De peste falconum, vide Helem. Tum. pestis. 61.

Pestis *humana* non attingit *bruta* & contra.

In Ægypto *calores* pestem profligant. Qvamprimum in Ægypto sol *libram* ingreditur, omnes peste liberantur. Tum enim cadit *ros* nitrosus, cujus adventu omnes universaliter sanantur.

Præservat *animositas* & *fiducia* vini *generosi* potu comparata: mala *citria*, *scordium*, *calendula*, *millefolium*, *camphora*, oleum *sulfuris & vitrioli*. *Acida* prosunt in peste.

Amuleta. 1. *Sapphyrus* anthraci pestilentiali affrictus modo id viribus nondum debellatis fiat, & mox amotus totum ve-

nenum attrahit. Ideo apostema *sapphyro* in circulum circumscribunt, ne exiens virus latius spargatur. Totus circulus mox nigrescit & tandem in escharam combustus excidit corde præservato.

2. *Succinum* lucidum pulsibus præcipuis affrictum venenum attrahit.

3. *Camphora.*

4. *Bufones* terrore & aspectu humano occisæ. Sal bufonis tres scrupuli in aqva cardui benedicti. sudet æger.

Curatur *sulfure, pice* & *sale*, arcano *carnis* viperinæ ;] *Diaphoreticis*, sulfure seu oleo *Sulphuris* & oleo succini, guttæ 12 in aqva cardui benedicti.

Congelatio membrorum ab aëre glaciato. *Euphorbium* solutum in oleo affrictum membrum nullo ne intensissimo qvidem frigore corrumpi sinit.

Morbi *metallici.* Arcanis *mineralibus* & metallicis. *Crystallus* antidotus *Mercurii.*

Venena. Per *sal* suum *fixum.* Omne venenum volatile tollitur per suum corpus vel sal fixum.

Venena *frigida* corriguntur *calidis*, veluti per liqvorem alcaheſt Glauberi. Calida *frigidis*, ut malo citrio.

Venenis resistunt malum *citrium*, Antidotus *Orvietani*, vomitus, pingvia. *Carnes* animalium venenatorum & venenivororum intus & extus. *Amuletum* arsenicale: purgatio ex *croco* metallorum.

Opii antidotus *vinum* malvaticum.

Rabiei

Rabiei *caninæ* aqva frigida *copiosissime* hausta & pulvis cancrorum, non gammarorum marinorum. Crudum *halecem* salitum, triduo renovatum morsui rabidi applica. Qvi non admittunt potum aqvæ, *conjiciuntur* in aqvam dulcem vel salsam & ita *terrore* ex aqva *concepto* sanantur.

Sal *fixus* rabidi canis summe purificatus. *Pili* aut *sangvis* canis rabidi.

Spiritus Vitrioli vulneri recenti impositus. Pimpinella in aceto vini cocta præsentissimum remedium contra hydrophobiam & rabiem caninam.

Tarantulæ venenum sale *fixo* Tarantulæ optimæ purificato, tres scrupuli in tribus scrupulis aqvæ theriacalis.

Ebrietas curatur si scrotum illinatur succo sempervivi, aceto & nitro. Gummi *lakekasi* monilis vice in brachio gestetur filo transfixum ita ut carnem tangat optimum remedium ad arcendam ebrietatem.

Morbi *suscepti* sunt vulnera, ulcera. Aqva frigida extus & intus sanat omnia vulnera. *Vulnera* capitis difficilius curantur in *Gallis*, surarum in *Anglis*.

Sangvinem sistit *nitrum* purificatum in aqva potum. *Bursa* pastoris, *anagallis*, *millefolium*. Misce sangvinem è vulnere fluentem cum proprio stercore, sine exiccari in olla in aëre libero.

Potiones qvæ *alcali* in se habent, imprimis *lixivium* è tilia.

Omnis *potio* vulneraria occultum & qvi-

dem volatile *alcali* in se continere debet si accidentibus sangvinis ex aciditate corrupti natis resistere debet: qvia qvodvis *alcali* omnem *aciditatem* qvam attingit perimit. Hæ potiones sanant etiam vulnera *pedum* correcto acore stomachi ne amplius radiet in partes subjectas eoq; sublato coit sponte vulnus.

Oculi cancrorum. *Zedoaria*, *sanicula* cum vino, qvia hæc in vino facillime saporem lixivialem induunt, præsertim *oculi* cancrorum. *Helm.* contra *Heer.* oculi cancrorum sangvinis *fluxum* movent, ideo in *vulneratis* periculosi.

Colcotar necat omne ulcerum fermentum. Vel cum macerato in vino vulnus abluitur: vel pulvis ejus inspergitur: vel in *oleo* lini ad nigredinem coqvitur.

Arsenicum cum *nitro* fixum & aliqvoties Spir. Vitriol. edulcoratum.

Pulvis *sympathicus* ex vitriolo. Pulverem *chalcanthi* insperge *linteo* ex vulnere *cruento* vel ab ulcere purulento, si vulneratus plura simul vulnera accepit, sufficit sangvis ex unico ejus vulnere & ejus opera reliqva qvoqve curantur.

Pulvis *sympathicus* sanat vulnera letalia pericardii, intestinorum tenuiũ, vesicæ, qvæ hic pulvis non sanat, insanabilia manent.

Sic *persicaria*, *consolida*, *sophia*, *serpentina*, *brassatella* & plures aliæ: demergantur in frigidam, & super vulnus vel ulcus

ali-

aliqvandiu intepescant; mox defodiantur, ubi putrere incipiunt, attrahunt omne noxium. Herbæ *vulnerariæ* operantur virtute innati cujusdam *alcali*.

Ungventum *Samaritanum* ex oleo & vino.

Cavendum ne aër vulnera ingrediatur; ne vulnera nimis stricte ligentur; ab oleo & pingvedine von heffen und meisseln.

Sublata causa *vulnus* consolidatur. *Colla* ex pellibus maxime *humana* in vino soluta.

Ossifragium, sola consolida.

Spina infixa *leporis* pingvedine ab adversa parte inuncta una nocte expellitur.

Contra *lapsum*. Turchesia. Oculi cancrorum non pulverisati gestentur.

Morbi *concepti* à passionibus.

Uteri *furor* sive *suffocatio*; fel sangvis, odor sulfuris: tinctura corallorum volatilis, sal chalybis, oleum succini. *Corallia* rubra collo appensa præservant. Unde corallia rubra *pallescunt*, si carnem hystericæ mulieris tetigerint.

Odorata *inferne* applicanda, fœtida naribus.

Folium *Bardanæ* majoris in capite gestatũ matricam attollit: sub *pedibus* deprimit. Pone in soccis fœminarum folia bardanæ majoris, iis inambulent, statim sedatur ascensio uteri: si capiti imponantur, suscitat. Sic sacchari dulcedo sopitus uteri furorum concitat.

Oleum *stanni* calide umbilico illitum prodest.

Electrum minerale, corallus præparatus & majora *arcana* sunt *universalia* ad omnes uteri affectus. Qvibus succedunt secundina masculi primogeniti, fel angvis vel Sulfur.

Si uteri *furor* est ex *timore*, prodest abrotanum, salvia, ruta.

Si ex *mœrore*, artemisia, urtica, ballote, ribes nigrum.

Si ex *odio*, nepeta, valeriana, adiantum.

Si ex *ira*, assa fœtida, castoreum, gagates.

Si ex *furore*, hypericum, Phu tertium.

Si ex *libidine*, lepus siccatus, testes qvarundam bestiarum fumo siccati, virga cervi, agnus castus, succinum.

Morbi *sangvinis* sunt *febris*, *calculus*, *scorbutus*.

Febres curantur Mercurio *diaphoretico* Paracelsi, per salia *volatilia* ex cephalicis, majorana, ruta, roremarino, salvia, per *sudorifera* ex Mercurio diaphoretico. Cornu cervi *crudum* & raspatum usto longe præstantius est. Dentes elephanti sive *ebur*. Terra lemnia. Bolus armenus. Sal prunellæ ℨj. in aqva fontana. Sulfur fixum reverberatum. Oleum vitrioli cum capite mortuo destillatum. In *Ephemera* admittitur *Vena* sectio: balneum aqvæ dulcis.

In *synoche* putrida *clyster* lenis: pulsus principalis inungantur nitro fixo, sulphure reverberato.

In *causo* petechiali, *cave* venæ sectionem & purgationem. *Uber* frigidæ potus cum

cum sale prunellæ admittitur; imo *præcipua* cura in eo consistit, de qvo supra. *Clyster* è lacte tepido, artemisia.

Qvartana curatur oculis *cancrorum* è vino potus, plantagine, emplastris. Sale armoniaco purificato 6. vel 10. grana in aqva cichoreæ.

Symptomata febrium sunt *Inflammationes*. Non sunt tractandæ externè per olea vel pingvedines. Nam omnia *pingvia* inflammant pòtius qvàm sedant. Neqve sufficit dicere; olea qvædam esse frigida & valide calorem extingvere: nam omnia *olea* cujuscunqve generis, qvæ adjunctam habent pingvedinem, *ardent*, & qvando cum inflammato membro conjunguntur, *ignem* augent, alunt, nutriunt, non extingvunt.

Erysipelas. Sangvis *leporis* canum morsu enecati siccatus imponatur. Saponaria & lixivium.

Ignis fatuus vel nocturnus. Impone *aqvam calcis* vivæ, in qva parum *olei* lini vel nucum, vel *Lixivium* ex cineribus pini, in qvibus incocta sint illa olea.

Morbilli. Radix *rutæ* vel *scabiosæ* nudæ cuti illigata præservat oculos.

Phrenitis.

Vigiliæ.

Ophthalmia.

Parotides.

Angina.

Pleuritis. Cruoris *hirci* ℥j. cum vino.

Fuliginis camini pulverisatæ ℥ß. cum aqva cardui benedicti.

Calculus. Præservat *liqvor* betulæ.

Spiritus *urinæ* per catheterem indolentem immissus. *Ludus* cum alcaheſt præparatus.

Odor ſeminis *danci* vel flavæ *paſtinacæ* ſylveſtris cerevifiis incoctus, odorem ſaxatilem necat, domat & interficit.

Scorbutus. Sangvis *volatiliſandus*, ut totus exhalet. Virtus *antiſcorbuticorum* potiſſimum conſiſtit in eorum *ſale* volatili: qvi ſi exhalet ſunt inefficacia.

Medicamenta, qvibus utuntur medici in obſtructione *Lienis* ex craſſioribus & durioribus partibus conſtant, qvalia ſunt *ſcolopendria*, *agrimonia*, *cortices radicum capparum*, *centaurea*, *ariſtolochia*.

Scorbutus curatur *volatilibus*, *acidis*, *acribus* & *amaris*, *dulcia* nocent. Potus *vini* bulliti cum *oculis* cancrorum bonus.

Qvicqvid conſtat ex partibus *ſulfureis* & *ſalinis*, qvalia ſunt *aromatica*, id longiſſime abeſſe debet à medicamentis qvæ in ſcorbuto proſunt. Reqviruntur autem qvæ ſpiritu *volatili acido* & *acri* conſtant; ut *cochlearia*, *naſturtium*, *aceroſa*, *tamarindi*.

Qvicqvid abundat *ſale fixo* & caret ſpiritibus *volatilibus*, noxium ſcorbuto, imprimis *acetum.* Niſi per *ſquillam* reddatur volatile.

Acetum *ſquilliticum* indies mane ſumtum,

tum, & meridie & vesperi post ejus usum deambulatio, *summum* remedium.

Omnes herbæ *vulnerariæ* habent in se *alcali* volatile: hinc occidunt *acorem* sangvinis, ex qvo acore fit *corruptio*.

Acetum *Helleboratum* Gesneri. Rejicit illud Zvvelfer.

Acidulæ Svvalbacenses.

Oleum *acidum* sulfuris.

Granum *turis*, *mastychis* vel *myrrhæ*, post cibum vel vinum deglutitum.

Mars præparatus, *Cremor* Tartari, spiritus *salis*, *Cochlearia*, *nasturtium*, *absinthium*.

Mala *aurantia* cum cortice.

Decoctum *buxi*, *qvercus*, *fraxini*.

Lac cum mica *salis* aut sacchari.

Sal in usu cibi est decrepitandus.

Aqva & *oleum* commune maxime omnium humectant. Membra *sicca* sunt fovenda *aqva* tepida, qvia meatus ob siccitatem strictos laxat, & tepida aqva fundit ac liqvat humores. Alii præferunt *hydraleum* maximè hyeme, qvia aqva tepida humectando.

Hydrops refrigerat.

Purgant aqvam hydropicam leniter succus *ebuli* ℥j. Radix *mechoacoræ* ʒj. vehementer *mezerium*, *elaterium*, *esula*.

Mercurius præcipitatus Paracelsi.

Omnium in liqvorem versum. Exuviæ *angvium* renibus & vesicæ alligatæ.

Arthritis, Aqvæ frigidæ potus.

Cephalea. Radices *plantaginis* nuchæ applicatæ.

Hemicrania.

Odontalgia. Tange dentem osse brachii bufonis.

Coryza. Per sternutatorium ex *helleboro* nigro & saccharo ana.

Chiragra.

Verruca: pomi transcissi *pulpa* interior affricetur verrucis donec intepuerit:pomum filo colligatū computrescat,verrucæ pereunt.

Panerttium. Lumbricum vivum vel contusum impone.

Fames intensa.

Soda.

Pica.

Colica. Anethum,carvum,cuminum,daucus,dens apri. Oleum *amygdalarum* dulcium ad semilibram sumtum. Cranium *humanum* præparatum scrupulo uno exhibitum in causa frigida cum semine anisi, in calida cum coriandro.

Nephritis, per succum *acaciæ.*

Dysenteria. Caput mortuum aqvæ fortis, egere in hoc excrementa & tege alio caput mortuum pulverisato & sic eum excretis fac S S S. ter. sanat magnetice. Ita si *sangvinem* stillantem ex naribus excipias, hoc pulvere sistitur. Serum lactis est unicum refluxus torminalis.

Gonagra. Emollientia mediocri calefaciendi & humectandi potestate partes duras

ras emolliunt. Talia ſunt cæpe coćta, amygdalæ dulces, terebinthina, oleum olivarum, lini, amygdalarum dulcium, lumbricorum.

Padagra. Sal auri cum Spir. Vitriol. purgatio per arcanum corallium.

Iſchias. Potus aqvæ frigidæ 3. vel 4. dierum ſpatio.

Lumbago.

Obſtructiones.

Stupores.

Coma ſomnolentum.

Carus.

Struma.

Ructus.

Rugitus.

Ileos.

Volvulus; plumbei *globuli* aliqvot deglutiti: qvo plures & majores eo melius. Æger erectus ſit.

Alvus ſuppreſſa.

Dyſuria.

Iſchuria.

Stranguria.

Mictus cruentus. Per liqvorem *tauri*; vel qvod melius *hirci* embryonis veſica contentum; vel cereviſia medica.

Sterilitas, ſal ex muribus vel lepore cum ſpir. Vitriol. per menſem propinatus.

Scyrrhi.

Oedemata.

Tumores.

Polypus.

Clavi pedum. Pix sutoria.

Reduviæ. Primo diligenter amputentur. 2. detineantur in vino adstringenti, in qvo bullierit *cupressus* & parum *aluminis*: nam hujusmodi ablutio ita constringit ut postea non dissolvatur.

Faucium tumor. Præservat freqvens *linguæ* scalptio.

Ganglium.

Thrombosis lactis.

Lactis redundantia. Mulier ablactans, qvo citius sibi ubera sterilescant, in *prunas* lac emulgeat: mox ubera flaccescent.

Varices.

Asthma. Acetum scilliticum cum melle despumato in hyeme, aut sacchare in æstate.

Tussis. Idem acetum scilliticum eodem modo. Fumus sulphuris immediate potui conjunctus. Nitrum fixum cum spir. Vitriol.

Laudanum opiatum Paracelsi. Optime curatur per potiones vulnerarias & per flores sulfuris in alcaheſt solutos.

Empyema.

Incubus.

Syncope.

Hernia. Per *magnetem.* Præcisa *arteriolæ* ne qvicqvam alimenti accedat.

Icterus. Curatur per *apposita* chrysanthemum, dentem leonis, Rhabarbarum, crocum, curcumam, lapathum acutum, grana,

grana juniperi, ſtercus anſerinum, in vino diſſolutum, millipedes, lumbricos, flavos vermes inter aſſeres.

Paralyſis curatur Mercurio *diaphoretico*, Balneo ex *aqva* pura in qva ſex libræ *ſalis* urinæ, tres libræ *ſalis* Tartari ebullierunt, in hypocauſto calido.

Vacillatio dentium.

Flatus. Per qvatuor ſemina *minora* in vino.

Cholera ſicca.

Tinnitus, ſonitus aurium & ſurditas oleo ex *cochleis* mirabile. Proſunt oleoſa & amara.

Ructus nidroſi.

Nauſea. Omnes morbi ſtomachi curantur, per qvod ſemina *minora* calida, aniſi, carvi, coriandri, fœniculi, ana, bulliant in vino.

Vomitus.

Lumbrici, vermes. Bulliat Mercurius in aqva, potetur aqva. Sal *urina* umbilico admotum.

Dracunculi.

Lues Gallica. *Qvercus* Germanorum eſt lignum Guajacum: etiam *Corylus*, *Sambucus* & *Juniperus*.

Melancholia.

Nocent *auſtera* & *ſalſa*.

Proſunt *aqva*, *chalybs*, *ſcorbutica*.

Acida. *Acida* proſunt & curant melancholiam qvatenus bonam *fermentationem* excitant, impuras ſangvinis partes ſepa-

rant

rant & reliqvam ejus massam accurate miscendo temperant. Nam temperare nihil est aliud qvam probe particulas miscere & inter se implicare.

Convulsiones.

Vertigo. Jentaculum. Vomitus. *Nymphæa* mense Junio in ipso puncto qvando Sol cancrum ingreditur collecta, & in aëre boreali arefacta solo aspectu vertiginem curat.

Epilesia. Spiritus *cruoris*: attactus ungulæ *alcis* sinistri pedis posterioris. Vel *salex* hac ungula præparatum. *Sal* talparum. Scobs *cranii* humani. Radix *pæoniæ* masculæ fossa Luna decrescente mense Julio, collo appensa.

Ramus *sambucinus* in antiqva salice nascens præsentissimum & certissimum remedium.

Apoplexia. Destillata *stomachica* validiora & aromatica.

Mania.

Coma Vigil.

Spasmus. Radix gladioli lutei.

Sternutatio.

Palpitatio cordis.

Cholera humida.

Volvulus: globi aliqvot plumbei deglutiti.

Lepra Alcahest.

Ulcera. Osse mortui *circumscripta* non amplius exedunt.

Pruritus.

Sca-

Scabies. Levatur cum *Nitro fixo* soluto in aqva rosarum. Inungatur sulfure.

Alopecia.

Canities. Scrotum illinatur succo *juglandium* viridium.

Calvities inungatur oleo sulfuris calido.

Furfures seu *porrigo.*

Maculæ *Ephelides.* Sulfur calcin. in aqva solvatur.

Sqvammæ.

Fissuræ cutis.

Fœditates.

Pustulæ.

Elephantiasis.

Arabum.

Cancer.

Paneritium. Cruor & pellis recens *talpæ* circumligetur.

Gangræna. Forte *Lixivium* gangrænas profunde scarificatas sistit eo qvod in *lixivialibus* omne *acidum* commoveatur.

Ophthalmia. Oleũ ex bacca herbæ paridis.

Catarrhacta. Fumus succini. *Urina* in qva Sal armoniacum solutum oculi laventur.

Gingivarum rubedo.

rumor.

fœtor & putrilago.

Dentium caries.

nigror; cineres ossium, spuma *vitri* dentes mire candidos reddit. Spir. Vitriol. vel aqva fortis aqva temperata.

stu-

ſtupor.

vacillatio.

dolor. Tange dentem oſſe *brachii* bufonis.

Crurum extenuatio.

Catarrhi.

Ptyaliſmus.

Diabetes.

Diarrhæa. Duo vitelli *ovorum* duri aceto roſaceo temperati. Eqvorum (ſed cavendum ne luxurient) *ungulæ* butyro frixæ.

Dyſenteria, Sangvis *leporis* canum morſibus enecti, linteolo exceptus, ſiccatus, potus in vino carptim.

Hæmorrhoides. pomum *cardui* ſaltem in pera geſtatum hæmorrhoides pellit.

Menſtrua.

Partus difficilis. *Jecur* & *fel* angvillæ pulveriſata, magnitudine angvillæ. *Magnes.*

Maculæ fœtui impreſſæ. Admove manum *cadaveris* lenta morte extincti, donec macula infrigidata.

Fluor albus.

Sudores.

Morbi *carnis* ſunt *tabes*, *maraſmus*, *hectica.*

Tabes. Mercurius *diaphoreticus* dulcis inſtar mellis & fixus. Tinctura *Lili.* Lac *Perlarum.*

Maraſmus.

Hectica. Diæta humida. *Balneum* aqvæ dul-

dulcis, potus lactis, aqva cum *ſale* prunellæ, *alumen* dulce.

Morbi *oſſium* ſunt *ſphacelus*, *caries*.

Senectus. Arcanum *Cedri*, Elixir *proprietatis*, omnia qvæ particulis *mollibus*, *ramoſis oleoſis* abundant.

Mors. Contra vim mortis non eſt medicamen in hortis. Fides in Chriſtum.

Univerſalia *ſymptomata* & *effecta* febrium ſunt

Eryſipelas.

Morbilli.

Particularia

Cerebri & meningum: *Phrenitis*, *Vigilia*.

Oculorum: *Ophthalmia*.

Aurium: *Parotides*.

Faucum: *Angina*.

Pulmonum. *Phthiſis* fit cum atomi *acutæ* ſeparantur à reliqvis & in unum coëunt: unde reliqvas præſertim *rotundas* ſuperant, expellunt vel extingvunt.

Pectoris; *Pleuritis* & *peripneůmonia*: Pleuritis

Vera. Cum particulæ *acidæ* ſangvinis perturbantur & extravaſantur in venam *azygon* vel ipſum *coſtarum* carnem expelluntur, illæ particulæ acidæ *coagulantur* & *apoſtemata* pariunt. Unde dolor pungens, convulſio, dilaceratio pleuræ.

Spuria eſt à *latice* intercoſtali putreſcente.

Peripneů-

Peripneumonia.

Eandem qvam pleuritis habere poteſt cauſam, cum ſangvis *acidus* in venam arterialem vel arteriam venalem diſpergitur.

Calculus: Eſt depravatio ſanitatis orta ex lapidificatione urinæ & fellis.

Qvando in ſangvine prævalent particulæ *auſteræ*, qvales in urina copioſe deprehenduntur, qvæ particulas *ramoſas, viſcidas, dulces, ſalſas, amaras, acres* coagulant & in lapidem figunt, oritur *calculus* in omnibus corporis partibus.

Fermentum lapideſcens ſive lapidificans eſt vel auſterum vel amarum. *Amarum* ut qvando in veſica fellis lapilli gignuntur, qvod contigit Chriſtiano II. Tyranno Daniæ & Sveciæ, ut teſtatur Svvaningius in vita ejus. Incertum cauſa hujus lapidificationis ſit viſcoſitas ſive glutinoſitas fellis, an amarities, an utraqve. Sic ſi *fel* bovis affundas *arenæ*, arena in lapidem arenoſum concreſcit.

Nephritis fit etiam à vaſorum laxitate.

Scorbutus eſt depravatio ſanitatis orta ex partium ſangvinis craſſarum *aduſtione*.

Qvando Lux qvæ partes ſangvinis craſſas qvales ſunt ſalſæ, amaræ, aqveæ ſive ſeroſæ, regit, in ſuo motu naturali & ordinario ab aliqvo peregrino perturbatur, dum illud peregrinum expellere conatur, effervеſcit ac particulas illas craſſiores incendit,

tendit, adurit, condensat; unde sangvis *figitur*; hinc *empyreuma*, humores ac vapores *adusti*.

Qvæcunq; igitur particulas crassas sangvinis *figere* & *adurere* possunt, ea *scorbutum* generant, & contraria illis scorbutū tollunt. Unde *vina* & *cibi* in stomacho ac intestinis acescunt, ebulliunt; & particulæ *ramosæ* ac *ruderosæ* sangvinis aduruntur & figuntur.

Idq; fit à vitio *lienis*. Si *lien* sit frigidior, particulæ *acidæ* degenerant in *austeras*, *acerbas* & *fixas*, qvæ particulæ sangvinis fixæ figunt qvicqvid in reliqvo sangvine volatile est; unde morbi frigidi & sicci, imprimis melancholici. Si *lien* sit calidior, particulæ *acidæ* degenerant per prolongationem in *salsas*, *amaras*, *acres*, unde morbi calidi, *palpitatio* cordis, febres *hecticæ*, acres in liene punctiones.

Si sangvis non totus sit volatilis & exhalet absq; ulla relicta fæce, oriuntur morbi *scorbutici*, tum *externi*, ut tophi, scirrhi, nodi, apostemata: tum *interni*, febres, apoplexia, epilepsia, asthmata, dolores.

Universale *symptoma* hujus morbi scorbuti est *cachexia*, cujus inseparabile signum *decoloratio*, eaq; *1. prærubra. 2 citrina. 3. atroviridis. 4 albida.*

Estq; *hydrops*, *Icterus*, *Melancholia*.

Cumqve propter adustionem & calcinationem talis sangvinis particulæ facile à se invicem separentur ob defectum humidi glu-

glutinosi: hinc singulæ particulæ singulos ac peculiares morbos producunt. Si enim prævaleant particulæ *salsæ*, oritur *hydrops*; si *amaræ*, icterus, si *acres*, melancholia. Sive igitur particulæ tales *prævaleant* in sangvine sive *separentur* à sangvine, oriuntur morbi *scorbuti*, qvi in tres classes generales distingvuntur & sunt *hydrops*, *icterus*, *melancholia*, sub qvibus reliqvi fere omnes morbi præter febres & pestilentiam, continentur.

Hydrops fit qvando particulæ *salsæ* in sangvine prævalent & separantur.

Qvando in sangvine adusto & calcinato superant particulæ *salsæ* & à reliqvis secedunt ac in cavitates colliguntur ibiq; constrictis poris & meatibus includuntur, oritur *hydrops*.

Si *tunicæ* vasorum & venarum ita rarefiant ut justam densitatem ad aqveas, salsas & serosas partes in vasis continendis non obtineant, humores per eas transudant & cavitatem *abdominis* paulatim implent corpusq; in tumorem attollnnt: unde *ascites* generatur, qvod etiam vitio vasorum lymphaticorum fieri potest.

Hydrops fit cum atomi *rotundæ* separantur à reliqvis & in unum corpus compinguntur; unde reliqvas atomos præsertim *acutas* superant & extingvunt.

Vera *causa* hydropis hactenus incognita dependet ab illis qvæ de causa sudoris tradita sunt. Cum nimirum partes corporis,

ris, imprimis cor, hepar, ſangvis, ita aduruntur ut qvaſi calcinentur præ nimia ſiccitate: tum ex reliqvis partibus intrinſecus attrahunt partes *aqveas* & glutinoſas, & extra corpus aërem ambientem præſertim æſtivum ac frigidiſſimum ac potenter in aqvam ſalſam & ſeroſam convertunt, à qva omnes corporis cavitates, præſertim abdomen & thorax ſtagnantur. Non ſecus ac ſal *Tartari*, aërem attractum in aqvam convertit ac cum eo ſimul liqveſcit. Exemplum inſigne de moniali Romana extat apud Digb. de pulv. Sympath. Hinc tanta copia lotii, tantus ſudor, tanta ſitis in hydropicis. Si tamen comparationem inſtituas inter ſitim & potationem hydropicorum, paucæ urinæ ſunt in hydrope potatore & ſiticuloſo.

Particulæ *ſalſæ* ita à cæteris ſeparatæ & in cavitates collectæ reſolvuntur vel in *humores* vel in *vapores*.

Si in *humores*, oritur *aſcitis*, *anaſarca*, ſive leucophlegmatica, *hydrocephalus*.

Si in *vapores*, oritur *tympanites*:

Nulla tamen *aſcitis* ſine flatibus, nec *tympanitis* ſine aqva.

Utraq; eſt vel *pectoris* vel *abdominis* vel *capitis*.

Particulæ *ſalſæ* à reliqvo ſangvine ita ſeparatæ transmutantur in *acidas*, *auſteras*, *acerbas*.

Si transmutentur in *acidas*, oriuntur morbi punctorii.

Ar-

Arthridites à particulis ſangvinis acidis in nervos impactis.

Apoſtemata purulenta; acidum enim coagulat ſangvinem, unde pus.

Cephalea.

Hemicrania.

Odontalgia.

Coryza.

Chiragra.

Fames intenſa, appetitus *caninus*, *bulimia*, *orexis*, *pica*. Qvæ omnia oriuntur à particulis acidis os ventriculi ſtimulantibus vel à fermento ſtomachi acido aucto nimium & depravato. Unde in *pica* mulierum, qvia fermentum ſtomachi nimis acidum eſt, aciditati illi extingvendæ *cretam*, *calcem*, *lateres*, *argillam*, *cineres*, edere coguntur, qvia pica fit à fermento ſtomachi acidiſſimo.

Colica ab *acido* & *pontico* excremento: vel ab *atomis* oblongis, cavis, aëreis, conjunctis & à cæteris ſeparatis.

Nephritis.

Dyſenteria à ſangvine *acido* in inteſtinis.

Gonagra.

Podagra à particulis acidis ſangvinis in ſynoviam miſſis, qvæ grumeſcit ſive coagulatur; unde tumores, calx, creta, nodi. Qvicqvid *aciditatem* auget, podagram irritat, ut vina acida, aſparagi: qvæ minuunt aciditatem, podagram minuunt.

Si particulæ *ſalſæ* transmutentur in *auſteras*, oriuntur

Obstructiones.

Stupores.

Coma somnulentum.

Carus ex obstructione arteriarum carotidum; unde spiritus vitalis qvi animalis, unde sensus & motus, materia est, intercipitur.

Ructus.

Rugitus.

Ileos ab aridi tostiq; stercoris obstructione.

Alvus suppressa.

Dysuria, Ischuria, stranguria ex acido potu in vesicam delato.

Si particulæ *salsæ* transmutentur in *acerbas*, oriuntur

Scyrrhi.

Oedemata.

Tumores.

Polypus.

Ganglium.

Thrombosis.

Varices.

Asthma, idqve duplex; unum *utriq;* sexui commune & hoc vel *siccum* vel *humidum:* alterum *muliebre* ab utero.

Tussis.

Empyema, Incubus, Syncope cum particulæ sangvinis *acerbæ* obstruunt orificia vasorum cordis: unde impedita caloris distributione extrema frigent.

Icterus fit qvando particulæ *amaræ* in sangvine prævalent & separantur.

Si

Si particulæ ſangvinis nimium habent *amari* & illæ amaræ particulæ ſeparentur à reliqvo ſangvine, oritur *icterus*, qvi eſt duplex, *flavus*, *niger* ſive *viridi* pallidus.

A *ſerpente* admorſus confeſtim ictero affligitur. Qvamprimum *amarum* in ſangvine dominationem obtinet, ſangvis non ſecus ac olla aqvæ igni caleſcens, ebullit.

Si particulæ *amaræ* ſint flexiles, oriuntur

Paralyſes, ab acido in nervos transmiſſo; unde & contractura.

Vacillatio dentium.

Si particulæ *amaræ* ſint *lubricæ*, orintur

Flatus.

Cholera ſicca.

Cœliaca à pyloro patulo.

Ructus nidoroſi.

Nauſea.

Vomitus ab humoribus *aqvoſis*, *pituitoſis*, & *bilioſis* per arterias *cœliacas* in ventriculi cavitatem expulſis: vel etiam à *pyloro* clauſo.

Omnes tales morbi à vitio pylori.

Lumbrici, teretes, lati, cucurbitini.

Vermes.

In *auribus* tinnitus ab induratione & condenſatione tympani *ſonitus*, *ſurditas*, à *pituita* flatuata.

Si particulæ *amaræ* ſint *viſcidæ*, oriuntur

Lues, Gallica, qvæ conſiſtit in viſcido & mucoſo humore.

Mucus.

Melan-

Melancholia fit cum particulæ *acerbæ* & *ruderosæ* ſangvine prævalent & ſeparantur.

Melancholia eſt *frigida* & *ſicca*, id eſt ad incaleſcendum & rarefiendum in corde ineptior; unde defectus *fermentationis*, id eſt rarefactionis & attenuationis: hinc *frigus*, *cruditas*, humorum craſſities, *mœſtitia*, *tarditas*. Melancholia igitur multum convenit cum *pituita*; differunt qvod melancholia magis terreſtris eſt & ſicca; pituita aqvoſior & viſcoſior. A ſolo defectu *fermentationis* oriuntur affectus melancholici. *Melancholia* enim eſt *tardus* & ad rareſcendum in corde minus aptus *humor*, qvi obſtructionem lienis, triſtitiam producit; eſtqve talis humor *ſerum* cui multum ſalis *craſſi*, *auſteri*, *acerbi*, *acidi*, *alcaliſati* admixtum eſt. Melancholia in ſangvine ſe habet ut *caput mortuum* in alchimia, qvod aduſtum, ſiccum, terreſtre, grave, fixum & ad motum penitus ineptum eſt.

Unde à nimia denſitate ac craſſitie harum particularum ac poris irregularibus, *nigror*, *triſtitia*, *metus*.

Occupantur melancholici in *terribilibus* fingendis, qvia ex humore, vel vapore melancholico exhalant particulæ *horribiles* ad *cor*; unde cordis iſtæ particulæ concitantur qvæ terrorem vel triſtitiam movere poſſunt, utpote à particulis *terrificis* vitioſi humoris impulſæ: ab his cordis particulis terrificis ita ab humore melancholico exagitatis

gitatis impelluntur particulæ *cerebri;* unde cogitatrix *terribilia* concipit & fingit. Unde *melancholia* dicitur balneum *Diaboli.*

Si particulæ *ruderosæ sint aspera, angulosa, contortæ,* fiunt

Convulsiones: nam illæ particulæ in *musculos* irruentes & impactæ, dum natura eas expellere conatur, convulsionem excitant.

Vertigines ab inordinata spirituum perturbatorum motu: spiritus perturbantur à vapore calido; à *pyloro* patente & sordes ex intestinis attrahente.

Epilepsia à vaporibus *ruderosis* asperis qvi ad cerebrum delati poros nervorum obstruunt: hi obstructi à tam peregrino & inusitato hospite, negant spiritibus aditum & liberum transitum: unde sensus omnes vel aliqvi pereunt.

Mania. Caret sordibus. *Maniaci* non læduntur *frigore:* sunt *famis* & *sitis* tolerantissimi.

Apoplexia fit, dum sangvis *nimius* & *ruderosus* obstruit eam cerebri partem, qvæ *torcular* dicitur. Vel oritur ab atomis *cubicis* conjunctis.

Coma vigil.

Spasmus.

Sternutatio à sangvine *ruderoso* membranam narium interiorem irritante.

Palpitatio cordis.

Cholera humida.

Syncope cardiaca cum particulæ ſangvinis *ruderoſæ* magna copia irruentes in *cor*, repente opprimunt & *figunt* qvicqvid eſt *volatile* in ſangvine.

Si particulæ ſangvinis *ruderoſæ* ſint *duræ*, fiunt

Lepra à cruore non exhalato. *Butyrum* piſcibus ſine *aceto* affuſum, lepram facit. *Sangvis* leproſorũ affuſo *aceto* vel *lixivio* ebullit.

Ulcera qvorum producta ſunt. 1. *Cavitas* à fermento ulcerifico hærente in fundo & circa labra. 2. In partibus carnoſis *pus* ex cruore per acidum coagulato. 3. In ſpermaticis *ichor* ſive ſanies.

Scabies, *tophi*, *ſcirrhi* à cruore non exhalato.

Pruritus eſt à ſale urticoſo.
Alopecia.
Furfures ſeu porrigo.
Sqvammæ.
Sciſſuræ cutis & *reduviæ.*
Fœditates.
Puſtulæ.
Elephantiaſis Græcorum & Arabum.
Cancer.
Gangræna à ſale corroſivo.
Ophthalmia.
Gingivarum rubedo.
tumor.
fœtor.
putrilago.

Dentum caries.
nigror.
ſtupor.
dolor.
vacillatio.
lapis.
habet vim conglutinandi fracta vitra.

Crurum extenuatio.

Si particulæ ſangvinis *ruderoſæ* ſunt *ſiccæ*, fiunt

Catarrhi.

Ptyaliſmus.

Diabetes.

Diarrhœa.

Hæmorrhoides.

Menſtrua. Suppreſſis venis *hypogaſtricis*, per qvas nonnunqvam menſtrua expurgari ſolent, ſangvis craſſus ac ſuperfluus qvi hac via expurgari debebat, ſurſum ad *cor* fertur ibiq; palpitat & alia mala excitat.

Fluor albus.

Sudores.

Senectus eſt *ſanitatis* in *mortem* declinatio.

Atomi tempore deteruntur: unde ſenectus, debilitas, ſiccitas & defectus fermentorum.

Senectus fit à defectu Lucis; qvi defectus oritur ex mutatione & detritione *particularum* & *pororum* corporis, dum conſtipantur, denſantur, exareſcunt & ſiccantur: unde minor Lucis influxus & debilior motus.

Mors

Mors fit expulſa Luce ex ſangvine carne & oſſibus.

Lux expellitur ac corpus deſerit vel nimia *rarefactione* pororum; unde diſſipatur & exhalat: vel nimia *condenſatione*, unde ſuffocatur.

Cum aliqvid moritur, forma ejus ſive anima (id eſt Lux) animæ mundi, id eſt, Soli readunitur, materia elementis.

Qvicqvid *Lux* deſerit, id ſtatim moritur. *Sangvis* ſicut eſt *primum* vivens, ita *ultimum* moriens. Moriente jam animali nec amplius ſpirante, *cor* tamen aliqvandiu pulſat vitamqve retinet. Qvieſcente autem *corde* motum videas in auriculis ſuperſtitem ac poſtremo in auricula dextra, ibiq; ceſſante tandem omni pulſatione, *undulatio* qvædam & obſcura *trepidatio* ſive *palpitatio*, ultimum vitæ indicium reperitur.

Pulmo eſt primum, *cor* & *ſangvis* ultimum moriens. *Cerumen* ſive ſordes aurium in morientibus *dulceſcunt*.

Naturali morte extinctum cadaver *riget*; violenta aliqvandiu *flaccet*. *Veneno* necati *inflantur*, qvia acida carnem inflant.

Mors minimo doloris ſenſu à *cicuta* & *aſpide*.

Mortem conſeqvitur *frigus*, *rigor* & *ſideratio* membrorum.

Viſcus aliqvod in *inſtanti* paucis ante mortem diebus vel horis *putrere* incipit.

Venæ post mortem per aliqvot dies cruorem à coagulatione præservant, donec acescat.

Flammula herba, *canthari des piper* aliaqve caustica, *ignis*, *venena*, *purgantia*, non vesicant, vel movent cadaver, sed illud consumunt.

Anima *sensitiva*, *ratio*, *voluntas* libera & *memoria* pereunt. Mortui profunde sepeliendi.

Mens ad Deum redit, ut ad deputata sibi *loca* transeat.

Cruentatio cadaveris fit qvia sangvis sibi *vindictæ ideam* impressit.

Mors est vel vegetabilium vel luminarium vel animalium.

Vegetabilium. Omnes *arbores* præter *suberem*, ablato cortice moriuntur: *abies præciso* vertice moritur.

Luminarium. Moriuntur per σβέσιν & defectu materiæ combustibilis.

Animalium. Angvillæ exanimes solæ piscium non *fluitant*, qvod cœno pascuntur.

Frigore extincti à *membro genitali* mori incipiunt, sive membrum *virile* frigore primum moritur. Unde viatores hyeme acerrima illud charta multiplici contra penetrabile frigus muniunt.

Duo sunt qvæ majorem hominum partem ex vita abripiunt & plures homines necant qvam bellum vel incontinentia sive intemperantia: 1. Cum homines, ubi

valde

valde incaluerunt frigido aëri ſe exponunt. 2. Cum diu humidos pedes ſervant.

Anima ſeparata à corpore eſt in *nullo loco*, qvia immaterialis, & tamen à nullo loco abeſt; neqve eſt in tempore aut tempori ſubjecta & tamen omni tempori præſens; eaqve *omnia* novit qvæ noverat dum erat in corpore, & ſeparata à corpore plurium nanciſcitur rerum notitiam.

Unde *animæ* eorum, qvi in hac vita *ſcientiam* habuerunt, perfectiores erunt in altera vita eorum animis qvi fuerunt rudes. Animæ eorum qvi *virtutes* in hac vita ſectati, *beatæ* erunt; qvi *vitia*, miſerabiles.

Mechanica eſt *Architectonica*, ſtatica, *Thaumaturgica.* Varias mechanicæ diviſiones Politianus in Panepiſtemone tradit, qvæ tamen non placent. Summa mechanicæ diviſio eſt in architectionicam (qvæ civilis ſive œconomica & poliorcetica ſive militaris) ſtaticam & Thaumaturgicam, ad qvam pertinent hydraulica, pnevmatica, automata, organica, imprimis Typographia, Nautica & Poliorcetica.

Hiſtoria eſt *Divina* & *Mundana*, *Divina* eſt *Eccleſiaſtica.*

Mundana eſt *Philoſophica*, *Mechanica*, *Chimica.* Huc imprimis pertinet Hiſtoria *Humana* ſive *Politica*, qvæ proprie & κατ' ἐξοχὴν Hiſtoria dicitur, ac reliqvas omnes Hiſtoriarum ſpecies complectitur, qvæ

totidem ſunt qvot ſpecies Philoſophiæ, Mechanica & Chimiæ, qvas ſupra recenſuimus. Nam cum homo ſit finis, compendium & gubernator totius mundi, hinc omnes ſcientiarum, artium & hiſtoriarum ſpecies ad ſolum hominem rectè & convenienter revocantur.

Chimia eſt ars *tranſmutandi* corpora *naturalia* in *artificialia*.

Tranſmutatio eſt partium corporis ut prius locatæ erant *ſeparatio*, *transfiguratio* & *translocatio*. Qvare nulla fit *tranſmutatio* niſi partes ex ſua figura, loco & ſitu in alium tranſmutentur ac novam figuram locum & ſitum acqvirant. Ex *figurarum* conjunctione, disjunctione & permutatione *oritur generatio*, *corruptio* & *transſubſtantiatio*, transmutatio fit tripliciter. 1. per motum *abraſionis*, *comminutionis*, *diviſionis*, cum ex particulis craſſis, oblongis, ramoſis fiunt ruderoſæ. 2. *diſcerptionis* cum ex particulis ruderoſis & oblongis fiunt ramoſæ. 3. *prolongationis* & *adhæſionis* cum ex ramoſis & ruderoſis fiunt oblongæ. Unde in tale transfiguratione particularum, impedito motu lucis ordinario fit tranſmutatio.

Cum atomi *naturaliter* diſponuntur, oritur *generatio*: cum vehementius agitantur, *alteratio*: cum majus ſpatium acqvirunt, *augmentatio*: cum anguſtius coarctantur, *immnutio*.

In

In ea ſpectantur media, modus & materia. *Media* ſunt vel *naturalia* tantum vel *artificialia* tantum vel *mixta* ex naturalibus & artificialibus.

Artificialia ſunt *furni*, *vaſa* & *ignis*.

De his vide *Chymiotechniam* Joh Rhenani.

Omne *artificiale* eſt robuſtius naturali. Sic *mulus* ex aſino & eqva utroqve robuſtior eſt. Et *æs* qvod ex *ære* & *caſſitero* conflatum eſt, longe firmius ac durius utroqve eſt: nam ex hoc *tubi* bellici conficiuntur, ex illorum ullo nullum. Ex *ovis* in Ægypto calore furni excluduntur pulli. *Ruta* in ficum indita pulcherrime creſcit: adeo ab affini acrimonia juvatur. Corpora continent illa in ſe, qvæ transmutatione producuntur & non continent illa in ſe: utrumqve verum eſt.

Vaſa ſint *clauſa* ne aër ingrediatur. Excipe *Nitrum*, *Salarmoniacum*, *Mercurium*. Parvum *foramen* cum acicula in luto faciendum, alias cuncta rumpunt & diffringunt. Spiritus *ſubtiliſſimi* in nullo vaſe clauſo contineri poſſunt in calore: qvia *rarefacti* vel per *poros* vaſis anguſtiſſimos exhalant vel illud disrumpunt.

Ignis eſt cœleſtis & terreſtris.

Cœleſtis eſt ſolaris, lunaris, ſtellaris.

Radii ſolis *concentrantur* per ſpeculum concavum. In *cono* uniti fiunt *ignis*.

Terrestris est *ardens*, *candens*, *fermentans*.

Hi *ignes* particulis suis minimis acutissimis, subtilissimis & penetrantissimis *poros* corporum sibi proportionatos intrant, *angulos* & *latera* movent, exagitant, crassa attenuant, dilatant, rarefaciunt, sese cum materia permiscent, obvolvunt, circulant & eam in minimas particulas sibi similes discindunt.

Variato *gradu* ignis variat effectus: alia *lento*, alia *mediocri*, alia *fortiori* igne perficiuntur.

Ignis terrestris est *mors* rerum artificialis: qvia omnia destruit & transmutat in novas species, nimirum *Mercurium*, *sulphur* & *Solem*, qvæ in composito non fuerunt actu, sed ex eo per artem & ignem producta & effecta sunt. *Qvindecim* gradus ignis sunt.

Crescente *colore*, crescat *calor*.

In *fine* operis ignis sit *fortissimus*.

In *projectione* ignis supernus inferiori intensior esse debet.

Ignis *ascendens* destruit, separat, evaporat, rapit: ignis *descendens* conservat, præcipitat, figit, auget corpora pondere.

Uno igne per *descensum* & *ascensum* operari potes.

Lumen multiplicatur *phiala* vitrea *aqva* plena ad *candelam* posita.

Cor-

Corpora *dura* qvorum particulæ aliæ ab aliis citius ſeparantur per evaporationem, ea *fumant* & *ardent*.

Flamma ſua natura *rotunda* eſt, non pyramidalis.

Ignis lucet non tamen ardet,in lignis putridis, piſcibus ſale conditis,guttis aqvæ marinæ.

Cauſa: qvia lux inſita habet qvidem tantum virium ut poſſit pellere particulas aëris unde fit ſplendor: ſed non tantum virium ut poſſit particulas terreſtres illorum corporum à ſeſe invicem disjungere unde *flamma*.

Ignis *ardens* ſeparat *fixa* à *volatilibus*, *odora* ab *inodoris*, ſed non *purum* ab *impuro*, qvia æqvaliter & purum & impurum urit: ſed hoc fit per *fermentationem* & digeſtionem.

Modus eſt *ſeparatio* (ſolutio) *productio* (coagulatio) & *multiplicatio*.

Tranſmutatio fit per motum *localem* particularem qvæ fit *transfiguratione*, *locatione* & *proportione* ſive æqvatione vel additione vel ablatione.

Acidum additum ſalſo fit nitroſum.

Qvotieſcunqve *corpus* dividitur in *ſubtiliores* atomos qvam ſuæ ſubſtantiæ ferat exigentia, continuo ſeqvitur corporis illius tranſmutatio.

Separatio eſt corporis in ſuas partes diviſio.

Omne *corpus* ſolvitur in particulas acidas, ſulfureas ſive pingves & ſalinas, ſive in *Mercurium, Sulfur* & *Solem*, ignem, aërem & terram.

Subtile ſolvit ſuum *homogeneum* craſſum.

Solutio eſt Principium tranſmutationis.

Particulæ ſolutæ retinent & recuperant ſuum *ſitum* in reductione.

Qvæ ſolvuntur *calido* ſive *aqva*, coagulantur *frigore* ſive aëre & contra.

Partes ſeparatæ ſunt *aqva* & *Terra*.

Aqva complectitur particulas inſipidas, pingves, dulces.

Terra particulas acerbas, auſteras, acidas, ſalſas, amaras, acres.

Corpora non corrodunt corpora, neqve *fixa* in ſe mutuo agunt, ſed qvatenus alterum *volatile* eſt.

Qvantum *ſpirituum* corporis ſolutionem peregit, tantundem qvoqve in corpore ſoluto *corporalitatem* aſſumſit.

Spiritus *acidi* ſalem ſuum cum corpore ſoluto relinqvunt & *aqvam* tantum inſipidam retinent.

Omnis Sp. *acidus* diſſolvendo aliud coagulatur in *ſal* ex qvo paratus eſt: unde à diſſolutis per aqvam *calidam* eluitur & in *ſal* ſuum *evaporatione* concreſcit.

Eſtqve

Eſtqve vel *univerſalis* vel *particularis*.

Univerſalis eſt qvæ omnia *corpora* ſecundum omnes partes ſimul ſolvit & mutat.

Summus chimiæ apex eſt *univerſale* ſolvens.

Tale vocatur liqvor *alcaheſt*, qvem putant eſſe Mercurium, à qvo ſulfur, combuſtile & humidum ſuperfluum ablatum eſt. Unde fit liqvor immutabilis, immortalis, indiviſibilis, omnia transſmutans, agens absqve repaſſione, omnia conſumens, excepto ſuo compari, à qvo ſolo ſubtus jugum trahitur & permutatur; non eſt corroſivum, morbos conſumit ut ignis. Qvalem deſcribit Helmont. paſſim.

Hoc ſolvens *inſeparabiliter* conjungitur cum corpore ſoluto & cum eo *figitur* in corpus plusqvam perfectum.

Alcaheſt ſolvit omne corpus *radicaliter* in *liqvorem* vel *ſalem* volatilem ſervatis viribus eorum & pondere. Qvicqvid impurum purificat, imperfecta perficit, venena ſalutaria reddit. Eſt ſolvens *univerſale* ſine *corroſione*, non poteſt à ſoluto ſeparari.

Dato *univerſali* ſolvente, addito *particulari* anatico rei transſmutandæ vel alterandæ, fit tranſmutatio.

Qvod ſolvitur in aqva, eſt Sal.
Qvod ſolvitur in aceto eſt gummoſum.
Qvod ſolvitur in lixivio eſt ſulfureum.
Qvod ſolvitur in oleo eſt pingve.
Qvod ſolvitur in Sp.V. eſt reſinoſum.
Qvod ſolvitur in aqva forti eſt Lunare.
In aqva regia, Solare.
Qvod induratur in aqva eſt nitroſum.
In aceto eſt acre.
In lixivio acerbum.
In oleo aluminoſum.
In Sp. V. Salinum.
In aqva forti } cereum.
In aqva regia }

Particularis eſt qvæ ſolvit *qvædam* corpora ſecundum qvaſdam partes.

Eaqve ſunt vel *ſingula* vel *compoſita.*

Singula vel ex particulis acutangulis, ut omnes ſpiritus *acidi* ſalium, mineralium & metallorum qvi ſolvunt omnia mineralia & metalla. Et hæc proprie ſunt *corroſiva,* qvæ cum impetu & ebullitione corrodunt corpora.

Vel ex particulis mollibus ac pingvibus: velut 1. *aqva* qvæ ſolvit omnia *ſalia* & ſalſa: omnia *gummata*, ammoniacum, galbanum, bdellium, tragacanthæ, Arabicum, ceraſorum: qvæ etiam ſolvuntur qvolibet liqvore aqveo veluti *aceto*, *vino*,

ſucco

ſucco limoniorum, ſed *gummata* ſoluta in aceto *lacteſcunt* : in Sp. V. *limpida* manent.

Vel ex particulis ruderoſis & fixis, qvalia ſunt alcalia, lixivia, Sal *Tartari* & *Nitri* fixum in forma ſicca vel liqvida *volatilia* redduntur, ſi in ejus ſpiritu diſſolvuntur corpora dura, metalla, lapides.

Compoſita vel ex *aqva* & *alumine* vel ex *aqva* & *urina* vel ex *alumine* & *urina*. Ex *aqva* & *urina* ut *aqva fortis* impraegnata per diſtillationem & cohobationem cum ſale fixo & felle vitri : qvae ſolvunt omnia metalla & mineralia nec illa praecipitari ſinunt.

Acetum impraegnatum ſale *ſtannum* vel *Saturnum* vel *acetum diſtillatum* affuſum limaturae *ſtanni* ſolvit omnia corpora & lapides.

Ex *alumine* & *urina* ut *ſapo* ex lixivio calcis cineriſqve & oleo vel pingvedine coagulatis, tollens omnes maculas oleoſas ex veſtibus. *Oleum* enim vel *pingvedo* ſolvit & attrahit ſibi ſimile : *cinis*, *calx* vel *fel* bubulum tanqvam *urina* attrahunt, abſtergunt & expellunt ſordes. *Sapo* oleo trahit pingvedinem & cinere calceqve educit.

Pleraqve *particularia* non ſunt transmutationes, ſed *ſeparationes* & *coagulationes* Spirituum.

Nullum *particulare* extra *univerſale* verum eſt.

Sol-

Solvens *particulare* tantundem recipit in se corporis *homogenei*, qvantum pori ejus continere vel particulæ solvere ac penetrare possunt.

Et qvia diversi *pori* in solvente sunt, ideo poris unius corporis impletis, *vacui* possunt manere pori alterius figuræ, qvi aliud corpus sibi proportionatum solvere & recipere possunt.

Qva ratione unumqvodq; colligatum & eadem solvi potest. Qvale *vinculum* corporis, tale *solvens* esse debet: sic *auri* partes colligantur Sale *armoniaco* vel communi: ideo solvuntur in *aqva regia*: partes *argenti* Sale *Nitroso* vel *Vitriolato*: ideo solvuntur in *aqva forti*; partes *sulphuris* Sale alcali; ideo solvuntur in *lixiviis*. Spiritus *Nitri* non dissolvit, qvæ aqva fortis dissolvere potest.

Qvæcunqve solvuntur in *salibus*, eorum vinculum sive basis est *Sal*, qvæ in *Sulphuribus*, eorum basis est *Sulphur*: qvorum basis *aqvea*, solvuntur *aqvis*: qvorum *terrea*, terreis.

Menstrua *acida* edulcoratione separari neqveunt à solutis, qvia transmutata sunt.

Estqve *liqvefactio*, *calcinatio*. *Extractio*.

Liqvefactio.

Qvorum particulæ simul vi *ignis* disjungi

jungi poſſunt, ea *liqveſcunt.*

Qvæ *fuſione*, liqveſcunt eorum partes ob interfluentem & magna vi continuo tranſeuntem materiam ignis, ſive lucem, ſeparatæ manent atqve conturbantur inter ſe, ita ut ignis fluidi poros undiqve impleant.

Qvæcunqve habent partes *tenues* & *ſubtiles* ſive *volatiles* vel Spiritum fugacem, ea in igne levi *exhalant* & vim ſuam amittunt. Talia ſunt pleraqve *volatilia*, maxime cuncta *adorata*, *aromatica*, vinumqve vetus & fermentatum; & hæc retinent tantum partes craſſiores. Qvare talia non ſunt *coqvenda*, ſed maceranda, deinde diſtillanda.

Ebullitio fit qvia liqvor *ſubtilior* inſinuat ſe intime liqvori *craſſiori* & impedit motum lucis per hoc corpus fluentis ordinarium: unde *lux* impedita in ſuo motu ordinario impingit in corpuſcula nec inveniens liberum tranſitum naſcitur inde major humorum & ſpirituum confuſio & ſimul conatus atqve lucta lucis ſtudentis conſervare motum ſuum: unde ebullitio, lucta & pugna inter duos liqvores, qvæ *ebullitio* vocatur.

Igne ex *poris* corporum liqveſcentium evaneſcente, corpora iterum contactu ſe jungunt, *dureſcunt* & coagulantur.

Igne tam *valido* ut particulæ qvædam corporum in *aërem* vel *ignem* vertantur, corpora *ebulliunt* & *efferveſcunt*.

Nam

Nam qvando *pori* corporum tam sunt angusti, ut alterius corporis particulas illa tantum admittant qvæ sunt cinctæ *luce* exclusis aëris, fit *ebullitio, fervor* vel etiam *ignis* qvia illa materia subtilis lucis advenientam valide agitat & terebrat poros angustos ut qvasdam particulas abradat & in *vaporem* vel *ignem* convertat.

Dum emolliuntur & fiunt *liqvida* ac *viscosa* per *Salem armoniacum* & olea si toties incenderentur donec fluant ut cera in laminas cadente & non fument amplius. Ita *lapides* & omnia *friabilia* liqvescunt per *alcalia* sive salia fixa, qvæ *attrahunt* vel potius *comburunt* sal illud *acidum*, à qvo friabilitas.

Fluxus & *sal* fixis propterea adduntur ad corpora dura & intractabilia ut ex illis particulas acidas extrahant qvæ fluxum impediunt.

Calcinatio est vel *corrosio* vel *Ignitio*.

Corpora ex particulis *tenuibus, flexilibus lubricis*, aliis *crassioribus*, aut *ramosis* intertexta, sed non valde firmiter annexa, igni admota illas *exhalant* hocqve ipso *siccantur* & *calcinantur*.

Valida flamma *superficiem* corporum lambente ea in *calcem* convertuntur.

Mira sunt effecta *calcinationis* vel *digestionis clausæ* ad transmutanda corpora, sed *vasa* debent plane esse *plena* corporum n

in illis *vacuum* dari.

Corpora omnia *dura* qvæ sola ignis vel *aqvæ fortis* actione in pulverem minutissimum rediguntur fractis scilicet vel expulsis tenuioribus eorum qvibusdam particulis qvæ reliqvas simul jungebant, vulgo apud Chimicos dicuntur in *calcem* redacta.

Calcinatio clausa fere totum corpus conservat; qvia in tali calcinatione paucæ particulæ tenues non possunt *exhalare* ob impeditum ingressum aëris & circularem motum aëris & fumi.

Calcinatio *clausa* conservat particulas tenues, nec cineres, sed *salem* vel *carbones* efficit.

Calcinatio destruit virturem rerum.

Calcinatio *corrosa* pondere auget.

Reductio calcium fit per *salia* & propria corpora fluida.

Ca'cinata ex *aëre* attrahunt qvod in *igne* amiserunt.

Calcinata acerrima temperantur vitriolatis, proprietatibus *Salis Ammoniaci* resoluti & *Tartari* putrefacti.

Calcinatio fit vel *corrosione* vel *ignitione*.

Corrosio est vaporosa vel immersiva.

Vaporosa fit per vapores exhalantes. Qvales sunt *aqva fortis*, *acetum*. *Saturnus*, *Mercurius*.

Immersiva fit vel infusione vel Amalgamatione vel Cementatione.

Infu-

Infusione.

Per *aqvas:* Cum *duo* diversi *liqvores* confunduntur, fit *ebullitio* propter partium diversitatem qvæ se mutuo vel *recipiunt* vel *excludunt.*

Corrosiva in operatione amittunt *vim* suam corrodentem & iterum abeunt in illa corpora unde facta sunt. Qvia particulæ corrosivæ dum subeunt poros luce metallorum eos tam angustos reperiunt ut non nisi cinctæ, exclusi aëreis particulis eos ingredi possint. Hinc *ebullitio* & pugna. Propterea autem lux ingreditur poros metallorum & se cum corpusculis metallicis conjungit, qvia in iis commodius moveri potest. Et hæc causa cur *Salia*, *Aqva fortis* difficulter vel nullo modo elui possint à metallis corrosis per *aqvam* communem: qvia *pertinacius* adhærent poris metallicis qvam ut aqveas molles transire velint, sed *separantur* inde per *salia* fixa, *Nitrum* fixum, *Sulphur* calcinatum, qvia particulæ illorum salium cinctæ materia subtili promtius moventur in sale fixo homogeneo qvam in metallis heterogenis.

Aurum & *antimonium* ejusqve vitrum non dissolvuntur nisi per *aqvam regiam. Luna* & *Bismutum* non dissolvuntur nisi per *aqvam fortem.* Reliqva *metalla* qvo magis de *auro* vel *Luna* participant, eo facilius ab ejusdem materiæ aqva dissolvuntur. *Saturnus* per *aqvam regiam, stannum, Mars, Venus* per *aqvam fortem. Mercurius* vero est auri & ar-

& argenti particeps ideoq; & per *aqvam fortem* & per *aqvam regiam* dissolvitur.

Amalgamatio est corporum cum Mercurio impastatio.

Cementatio fit *stratificatione* vel *commixtione.*

Ignitio.

Corpora *dura*, qvorum particulæ *aliæ* ab *aliis* citius separantur, ea *ardent.*

Cum particulæ sola luce cinctæ ingrediuntur poros corporum, excitant *fervorem* sive *calorem*, & ignem: si particulæ corporum adeo firmiter cohæreant ut non possint unæ ab aliis separari, tantum fit *calor, fervor*, ut in *calce* viva, gramine, & ebullitio. Si autem omnes vel aliqvæ possint à se separari, fit *flamma.*

Hinc patet cur *fœnum* recens, si humidum recondatur, incalescat & flammã concipiat.

Debet autem *fœnum* esse inclusum arcto loco & compresso ut detur liber aditus aëri & vento, ac proinde qvæ egrediuntur ex herbis illis excisis, non in auras abeant, sed ex una herba in aliam transeant. Causa est: qvia multi *Spiritus* vel *succi* per herbarum viridium *poros* ab earum radicibus ad summitates fluere assveti atqve ibi poros ad mensuram suam accommodatos habentes, manent aliqvandiu in herbis excisis: qvæ si interim angusto loco includantur particulæ illorum succorum ex unis herbis in alias migran-

tos

tes, multos meatus in ipsis jam siccari
pientibus reperiunt paulo angustiores
ut illos simul cum particulis aëreis sub
possint, ideoq; per illos fluentes sola m
ria primi elementi, sive luce circumdan
qva celerrime impulsæ incalescunt &
agitationem acqvirunt.

Eadem causa est cur *duo* liqvores di
confusi vel corpori *duro* affusi incalesc
ebulliant & aliqvando inflammentur, ut
viva aqva adspersa, *fermentationes* omne

Qvoties enim aliqvod corpus *durum*
etiam liqvor aliqvis admixtione liqvoris
calescit, id fit qvia multi *pori* ejus corp
sunt ejus mensuræ ut istius liqvoris parti
las sola luce cinctas, exclusis aëreis parti
lis admittant.

Est *Reverberatio* & *Combustio*.

Combustio est *evaporatio*, *incineratio* &
trificatio.

Ignis *comburens* corpora *cinefacit*.

Cinis complectitur duplices particula
oblongas & *rigidas* qvæ sal constituunt, *ra*
rosas & *crassas* qvæ terram mortuam in
trum abeuntem constituunt.

Omne corpus *cremabile* habet in se S
volatile qvod arreptione sui sulfuris fixat
in *alcali*.

Cineres sunt reliqviæ eorum corpor
qvorum partes *tenuiores* igne absum
su

sunt, solis relictis crassioribus.

Salia *volatilia* per ignem transmutantur in *fixa*.

Qvorum particulæ *sulfureæ* igne absumtæ, fiunt corrosiva.

Fragrantia in igne consumta *fœtent*, ut cinnamomum, caryophylli, semen coriandri, semen nigellæ, rosæ, imo & moschus si vivis carbonibus cito imponatur, male olet.

Empyreuma est à particulis combustis. Tollitur tantum per *cohobationem* cum Sp. Salis, non per *sulfur* vel *aqvam fortem*.

Igne detinentur 1. salia *fixa*, velut *Tartarus*. *Calx* viva, *alcalia*, ossa calcinata, créta.

Oleosa detinentur per bolum, arenam, farinam laterum: sive *alcalia* sive fixa salia imprimis creta *oleosam* pingvedinem attrahunt & detinent ac ab aqva insipida separant.

Vitrificatio.

Vitrum fit ex *cineribus* vel *arenis* omni sale fixo spoliatis & ex *alcali*. Unde nullas habet virtutes & fragile est qvia sale *fixo viscoso* caret. Potest tamen fieri malleabile addito humido unctuoso metallico.

Omnia tandem *vitrificantur*. Vitrum est ultimum in natura & arte.

Extracto ex cineribus sale, remanet *terra mortua*, ex qva, addito *alcali*, nil nisi vitrum fit.

Vitrum

Vitrum fit ex arena & alcali. *Arena* in vitro immutata manet & per alcali tantùm liqvefacta est ac occultata.

Vitrum habet *poros* non aëri, sed lumini tantum pervios.

Vitrum iterum *reducitur* in arenam & aqvam, per alcali. Huic liqvor *Nitri fix.* etiam *vitra* solvit, *vitrum* in igne invictum paucis annis sub terra fracescit, putrescit & aqva fit.

Vitrum est lapis fictilis constans *sale* alcali. Nam sal *alcale* liqvatum corrodendo liqvefacit *arenam* vel pulverem lapidis non calcinabilis nec alias fusibilis simulqve in massam diaphanam vertuntur. Ergo lapis *calcarius* sive *saxum* propter sal *acidum* ineptus est vitro. Qvia calor ejus destruit alcali vitrificans fitqve neutrum qvoddam opacum : Omnia tandem *fixa* cum *vitrificantibus* vitrificantur. Hinc *saxa* qvæ sulfur φλογιςὸν habent, *calcinantur* qvidem, verum non facile *vitrificantur*, eo qvod sal sulfureum *acidum* consumit *alcali* vitrificans.

Sal fixum *cinerum* adjuvat sed non ingreditur vitrum: verum illi innatat & ab eo abstrahitur. Vitrum *Antimonii* differt à vitro alio. 1. non est tam solidum, aridum, fixum: multò enim facilius liqvescit. 2. Si diutius in igne moretur, fuliginem qvandam emittit. 3. Liqvore infusum vim *vomitoriam* ei communicat. 4. *Dissolvuntur* ab *aqva regia* qvod non fit

fit cum vitro communi. Particulæ metallorum translocantur per vitrificationem.

Extractio.

Extractiones sunt separationes subtilissimarum particularum materiæ tertii elementi, id est *aqvearum* & *terrearum*, qvæ per ignem separantur à crassioribus & in spiritus *acidos* vel *oleosos* vel *salia* transmutantur. *Lux* autem ob summam suam subtilitatem vi *extrahi* aut *vitris* claudi non potest.

Extractio rerum *volatilium* fit in *frigore* vel *calori* minimo: nam in calore intensiori exhalant spiritus subtilissimi.

E qvalibet *planta* aut *fructu* fit Sp. V. per fermentationem, etiam ex *urina*.

Non sunt addenda illa qvæ *contraria* sunt rebus distillandis; qvia per talia destruuntur.

In omni extractione considerandum est *vinculum*, qvod detinet partes heterogeneas & pars extrahenda. Si *aqva*, adde *acetum* vel *urinam*. Si *acetum*, adde *aqvam* ad *urinam*. Si *urina*, adde *aqvam* vel *acetum*.

Extractio *homogeneorum* fit per detentionem *heterogeneorum*.

Nullus *spiritus* exhalat ante fermentationem sed tantum *phlegma*.

I Estqve

Estqve ascensoria, descensoria, dig
storia. *Ascensoria* est *sublimatio*
& *distillatio*.

Sal *volatilis* attollitur 1. gr. ignis, sal *fu*
3. gr. sal *fixus* 4. gradu.

Qvæ constant ex particulis *ramosis* non f
cile ascendunt, qvia non facile liberari po
sunt à partibus *fixis* qvibus implicantur
tenaciter adhærent. Si vero ignis intensi
adhibeatur, ascendunt qvidem sed simul a
uruntur, *empyreuma* contrahunt & amar
scunt. Ergo addendum corpus heterogen
um ut partes dissocentur ut impediatur co
fluxus. Igitur particulæ salium sunt diss
candæ per additionem alicujus rei idone
Qvæ constant ex particulis *crassioribus* qv
les sunt argentum vivum & salia qvæ v
sorum summitati adhærentia, in corpora
dura concrescunt, satis magno igne op
habent ut in sublime attollantur: sed *ol*
omnium difficillime ex duris & siccis co
poribus exhalantur; idqve non tam igr
vi qvam arte qvadam perfici debet. Cum
enim eorum particulæ tenues sint & ram
sæ, ac proinde sibi mutuo & aliis corp
ribus implexæ magna vis ea frangeret
discerperet priusqvam ex eorum corpo
bus educi possent, sed iis affunditur aqv
copiosa.

Di

Distillatio est recta vel obliqva. *Recta* per alembicum & vesicam.

Obliqva per retortam & latus.

Distillata consistunt 1. in subtilissima *aqva* tanqvam vehiculo. 2. particulis *oblongis*, *glabris*, *acutis*, unde sp. acidi. 3. particulis valde *flexilibus* & *oblongis*, unde oleum. Et ex innumerabili harum particularum varietate ac proportione distillatorum varietas oritur.

Qvicqvid solo *igne* distillatur procul à viribus concreti recedit. Distillatio res qvidem facit acutiores & magis activas sed simul *corrumpit* earum naturam: qvia ignis est mors artificialis.

In distillatione acidorum primo *phlegma*; postremo *spiritus* egreditur: in vegetabilium & animalium primo *spiritus* sive *oleum*, ultimo *phlegma*.

Acida qvodammodo *fixa* sunt & intensiore ignis gradu indigent.

Ex *vegetabilibus* distillari possunt & debent omnia *aromatica*: non possunt *dulcia*, *acida*, *gummata*; neqve etiam *austera*, *stiptica*, *adstringentia*.

Talia igitur *adstringentia* non dant aqvam distillatam, sed tantum *phlegma*. Ergo decoqvenda sunt. Et per *torcular* exprimenda. Et in *decoctione* non exhalat spiritus *austerorum*, nisi nimium decoqverentur, qvia adhuc immatura & non

fermentata sunt, & qvia vis eorum in part
bus crassis consistit.

Animalium *carnes* distillatæ non ni
phlegma inutile dant.

Aqvæ *distillatæ* non nisi partes *acidas*
volatiles complectuntur, *oleo* & *sale* fixo in
capita mortuo relictis.

Particulæ *urinæ* per ignem transeunt in
particulas *acidas*. Sic ex *sale* communi
sp. *acidus*.

Qvod in fundo manet, est *Caput* mort
um ex qvo *sal* per *aqvam*: sulfur sive *oleum*
per sp. salis extrahitur.

In *distillatione* illorũ in qvibus prævalen
particulæ *acidæ* primo egreditur *phlegm*
deinde *spiritus*: in qvibus particulæ *oleo*
primo *spiritus*, deinde *phlegma*. Et hæc est ca
sa cur in distillatione *vini* primo egrediat
spiritus; in distillatione *aceti* primo phlegm

In distillatione Sp. *mineralium* & *salin*
rum, non est addenda terra *figulina* vel *boli*
qvia spiritus acidos detinet & figit: sed *al*
men ustum, *Vitriolum* aut simile qvid i
qvod spiritus acidi agere non possint.

Olea in distillatione *nigrorem* & *fœt*
rem contrahunt à sale *volatili* qvod ole
sis particulis libenter admiscetur, qvæ i
rectificatione per Spir. *salis* separari po
sunt.

Spiritus *rectificari* debent *per se* sine a
ditamento *salis* fixi: qvia si rectificent
& cohobentur cum sale *fixo*, figuntur cu

eo & nou adſcendit niſi phlegma.

Olea rectificari poſſunt ſuper *ſalibus* fixis vel *capite mortuo* vel qvod *optimum*. Sp.ſalis.

Cohobationis effecta mira ſunt *maturare* met. & mineral. imperfecta eum *Mercurio* : *figere* res volatiles.

Nullum *menſtruum* plus extrahit qvam retinere poteſt: cauſa *pori* menſtruorum qvibus oppletis reliqva intacta relinqvuntur.

Unum idemqve *menſtruum* conſtat ex *poris* diverſarum figurarum & cum uno ſubjecto ſaturatum eſt, alterum tamen diverſæ figuræ appetit & retinet.

Sola *bilis* penetrat *membranas*.

Deſcenſoria eſt *præcipitatio*, *deliqvatio*, *filtratio*.

Præcipitatio.

Heterogenea præcipitant.

Præcipitatio eſt vel *humida* vel *ſicca*.

Qvæ ſolvuntur in *ſicco*, præcipitantur in *humido* vel *ſicco*. Metalla per *Nitrum*, *Sulfur*, *Antimonium*, *carbones*, *ſal* & per alia metalla velut *Sol* per *Mercurium* & *Lunam*. *Luna* per *Venerem* & *lithargyrum*. *Mars* per *Venerem* & *Antimonium*. *Stannum* per *Mercurium*: per *Solem*, *Luna*, *Saturnus*. *Venus* per *Lunam*. *Mars*, *Antimonium* per *Nitrum*, *Tartarum*, *Martem*.

Omne *alcali* aciditatem perimit. Und alcali *Sal* vel *saccharum colostro* injectum impedit coagulationem in butyrum.

Qvod solutum est in Sp. *acido* præcipit tur per sal *alcali*, qvi combibit salem acet sum eumq; à corpore soluto separat, sic S acidus relinqvit corpus solutum.

Qvicqvid solvitur *à spiritibus*, præcipit tur per *salia*, & contra: qvicqvid solvitur *salibus* præcipitatur per *spiritus*.

Omne volatile *præcipitatur* per suum *f xum* & contra.

Omnia *acida* naturam salium *volatilium* immutant.

Præcipitans *homogeneum* se conjungit cum præcipitato & dimittit solutum qvod fundum petit. Sic solutum in *aqv forti*, *aqva regia* per liqvores *fixos*. Talia *præcipitata* non opus habent *edulcorati ne*: qvia *præcipitans* attraxit omne *corro sivum*.

Causa *præcipitationis* est, qvia *atomi* nus piam rectius moventur qvam in propri poris.

Omnia *acido-salsa* præcipitantur per *sa sodulcia*, ut *sal*, *Nitrum* in *aqva* soluta qvia *salsum* contrariatur *acido* & *dulce* sal so. Etiam lixivialia qvæ tantum pure sa sa sunt.

Sal ex salsamentis præcipitatur per *a qvam marinam* aut copiosum *salem* alium inditum.

S

Sal camino ardenti ſuppoſitus, nimirum ſi foco ardenti imponatur ſive injiciatur, *ignem* ex alto *præcipitat* & ſuffocat.

Venti *typhones* à nautis *aceto* præcipitantur: ſerum *lactis* clarificatur per *acetum* vel ſuccum aurantiorum & filtratione.

Butyrum, *creta* vel *lithargyrum*, *albumen* ovi, attrahunt fœces rerum.

Membra *frigore* excita *reviviſicantur* per *aqvam* frigidam vel nivem.

Vinum *conglaciatum* liqveſcit ſine jactura virium, ſi vas in *aqva frigida* ſuſpendatur.

Si vero calore ignis vel per ſe liqveſcat, vires amittit.

Metalla in *aqva forti* ſoluta præcipitantur per Sp. *ſalis* vel Sp. *Salis armoniaci*.

Acida & *amara* ſe mutuo præcipitant & *aqva fortis* & ol. *Tartari*.

Acida aciditate exuuntur per *cineres*, *calces* corporum, *oculos* cancrorum, *cortices* ovorum.

Tartarus *calcinatus* omnem *aciditatem* perimit.

Fumus *ſulfuris* impedit *fermentationem*.

Saccharum in aqva ſolutum præcipitat atramentum.

Saccharum in aqva ſolutum in *aëre* aceſcit.

Deliqvatio est *calida* & *fri-gida*.

Filtratio fit per pannum sive laciniam. Cum filtrantur *sulfurea*, velut sulfur ant monii in lixivio, *calide* filtrari debent.

Digestoria est vel *putrefactio* vel *im-bibitio*.

Omnis *digestio* à specificis *fermentis*.

Aromata & odorata coctionem non ferun sine partium subtilissimarum jactura se sunt distillanda. Contra omnia *austera, acid. acerba, dulcia, pingvia*, non sunt distilland sed coqvenda & exprimenda.

Nullus *spiritus* exhalat ante *fermentati nem* sed tantum *phlegma*.

Ad extractionem *spirituum* res sunt in fundendæ & dirigendæ.

Qvidam liqvores in digestione *rubri* eva dunt neqve tamen *tincturas* extrahunt.

Tinctura *oleosa* extrahitur ex corporib siccis per pingvedinem crassam, oleosam resinosam; ab hoc iterum separatur p aqvam calidam. Exemplum in lapide lizul

Putrefactio. Fit à *spiritibus* salium com pressis & humidis.

Dulcia citius putrescunt qvam *acerba acetosa*.

Pingv

Pingvia *oleosa* haud facile putrescunt.

Immota & *qvieta* facilius putrescunt qvam qvæ moventur.

In corpore *putrescente* calor initio intenditur deinde paulatim debilitatur & tandem plane evanescit.

Ex sale *Tartari* & *aceto* fit spiritus Vini.

Productio fit *conjunctione* & *coctione*.

Duo *heterogenea* inæqvalium virium sese mutuo superant. Fortius enim id qvod est debilius in suam naturam transmutat. Duo *heterogenea* æqvalium virium sese mutuo conjungunt, permiscent & duplicant.

Ex *alcali* & corpori *duro* fit sal volatile.

Ex Sp. *Nitri* & *Nitro* fixo fit iterũ *Nitrum.*

Spiritus *acidus* sulfuris affusus calci Lunæ & inde distillatus fit *amarus* & *felleus.*

Ex duabus *volatilibus* diversarum figurarum fit tertium fixum.

Ex *spiritu Vitrioli* & *Mercurio* solo attactu fit *alumen.*

Ex Sp. *Vitrioli* & *Sale armoniaco* fit *sal* fixum.

Ex pingvedine & sale *alcali* fit *sapo.*

Ex oleo *cinnamomi* & sale *Tartari* fit sal *volatile.*

Ex *acido* & *salso* fit sapor dulcis.

Ex *acido* & *amaro* fit *salsum.*

Salsum acrius excoctum *amarescit.*

Ex *acido* & corpore *alcalizato* fit *scoria*.

Ex *dulci oleoso* & *acri* fit *acidum*.

Sal *acidum* cum corpore vel sale fixo coagulatur & in *alcali* transmutatur.

Tres partes *fixi* figunt unam partem *volatilem*: tres partes *volatiles* volatilisant unam partem fixam, intra duos vel tres menses digestione in vase clauso.

Ex Sp. *austero* & spiritu *oleoso* fit sal *volatile*.

Principia qvæ *primo* prodeunt, *ultimo*, qvæ *ultimum* primo sunt cum *mediis* conjungenda. Primo prodit spiritus acidus sive *Mercurius*; deinde oleum, tertio sal. Ergo primo debet *sal* conjungi cum *oleo* tanqvam corpus cum anima. Oleum enim est *gluten* vel vinculum duorum extremorum Spiritus & corporis. Ergo oleum & sal primo libenter se conjungunt, amplexantur & coagulant. Si vero primo statim loco *spiritum* cum *sale* conjungere velis, frustra erit: carent enim nexu viscoso. ultimo autem duo hæc *oleum* & *sal spiritu* aluntur. In tincturis hoc in universum observandum. Dato *calore* fixo, præparatio fit per *volatile* & contra. e. g. panni coqvuntur cum alcali, sale *Tartari*, cineribus clav. fece vini, *alumine*; ut sorbeant colores volatiles avidius & retineant.

Coctio complectitur *solutionem*, *purificationem* (sub qva filtratio, distillatio, sublimatio) *coagulationem*.

Solutio fit igne leni, *coagulatio* igne inten-

tensiori & tandem *fixatio* igne intensissimo.

Multiplicatio fit *imbibitione, fermentatione, projectione.*

Imbibitio est corporis fixati per corpus particulare *specificatio.*

Projectio est corporis fermentati in aliud *incorporatio.*

Objecta sunt *Vegetabilia, Animalia, Mineralia.*

Excrementa sulfurea sunt in vegetabilibus *gummata*, in animalibus *adeps*, in mineralibus *sulfur* commune.

Vegetabilia.

Vegetabilia qvæ sunt *acida* vel *amara* vel tales fructus ferunt, ea delectantur *sale* communi ut *Kali, oliva, lemones, aurantia, lentiscus, palma.*

Qvæ sunt *dulcia* & *dulces* ac *pingves* fructus ferunt, ea gaudent *sale dulci* sulfureo, ut *vitis, arbores* pomiferæ.

Qvædam *acida* vim nanciscuntur, qvædam amittunt ut *hydropiper*, flores *Jasmini, lilium* convallium, *putrefacta* amittunt odorem: alia sub putredine gratum odorem & vim conservant eumqve distillando reddunt ut *rosa.*

Omnia vegetabilia in vase *clauso* conver-

tuntur in *carbones*, solo phlegmate exhalante.

Carbones in vase *clauso* sunt *incombustibiles*.

Carbo non nisi *aperto* vase convertitur in cineres.

Ligna *cariosa* atq; *putrida* nullum vel exiguum salem in suis cineribus relinqvunt.

Alcali fixum non extitit in re sed *fixatur* cremando.

Vinum turbatur dum *vitis* ejus etiam longe remota floret: *cerevisia* dum hordeum. Sed *vina* neutiqvam turbantur in iis regionibus qvæ *vites* non ferunt.

Vinum conservatur & restituitur per *sulfur* sive Sp. *sulfuris vitriolatum*.

Tartarus vino non dissolvitur ob aciditatem ejus: unciæ sex *salis tartari* dissoluti dissolvunt uncias septem *tartari crudi*.

Sal *Tartari concentrat* & *figit* Sp. V. Sp. V. optime dephlegmatus per salem *Tartari* statim mutatur pro 16. sui parte in salem & totum reliqvum fit *aqva* insipida.

Duo illa salia distingvuntur colore. Nam *alcali* ex Sp. V. affusum *aqvæ forti* fit rubicundum: alcali ex Tartaro manet album.

Oleum tartari sive *sal* ejus dissolutus, si corpora dura argentum, *Mercurium*, lapides dissolvat aut dissolutis affundatur, in salem *volatilem* redigitur.

Liqvor *salis Tartari*, Sp. *Urinæ*, & Sp. V. con-

confuſa non miſcentur; niſi *aqva* addita, ſed liqvor ſalis *Tartari* locum *infimum*, Sp. urinæ *medium*; Sp. V. *ſupremum* occupat. Si ſuperfundas *oleum*, qvatuor liqvores diſcretos in uno vitro habes.

Ol. *tartari* figit Sp. *vitrioli*.

Sp. *vini* coagulat Sp. *urinæ* in ſal volatile.

Sp. Vini facillime ardet. Ex vino *Rhenano* plus Sp. V. qvam ex *Hiſpanico* vel *Gallico* elicitur.

Sp. V. confortatur & *acuitur* per *cryſtallos* tartari ſolvuntur in libra una Sp. V. *Mercurii* unciæ cryſt. *Tartari*. Vel per *Nitrum fixum*. Sp. *urinæ* vel ſal *ſodæ* Gallicæ. *Tartarus* in *aqva* frigida non ſolvitur. Cineres *clavellati* ex *pinu* & *qvercu* cremata fiunt & in cadis aſſervantur. Illi *cadi* dum comburuntur dant Potaſſe: qvia ſal cinerum clavellatorum ligna calcinat & in *ſalem* convertit.

Ex qvalibet *planta* & *fructu* addito *fermento* fit ſpiritus. Tales ſpiritus conſiſtunt in ſale volatili & oleo.

Acetum eſt *Tartarus* liqvidus. *Dulceſcit* affuſum calcinatis & tranſit in Sp. Vini. Acetum *diſtillatum* acuitur per Sp. *Nitri* vel *Tartari* & *Nitrum* calcinatum, ſi ab eo abſtrahatur.

Funiculi bombardarii in *aceto* cocti non fumant.

Vinum *rubrum* infuſo Sp. *vitrioli* momento albeſcit. *Mel* corrumpitur *pane*.

Sac-

Digitized by Google

Saccharum *lixivio* calcis vitæ & *argilla* figlina clarificatur. Unde acidis inimicum. Saccharum album pessimum, qvia sæpius lixivio calcis vivæ coctum.

Vina qvo *excoctiora* à sole eo minus Tartari habent; qvo *crudiora* eo plus.

Vina *Hispanica* nullum plane Tartarum habent: qvia uvæ plusqvam solibus excoqvuntur. *Gallica* vix dimidiam partem Tartari habent. *Rhenana* sunt jucundi saporis ob gratam aciditatem.

In *vini* distillatione prodeunt primo *spiritus* igneus. 2. *oleum*. 3. *phlegma*. Terra in fundo remanet.

In *aceti* distillatione prodit 1. spiritus *acidus* volatilis. 2. *phlegma* dulce qvod separari potest in *aqvam* insipidam & dulcedinem. 3. Sp. *acris*. 4. acetum *radicatum*, qvod multa vi ignis ex fecibus & acido sale proflatur. Si vero *aceto* addas vel *salem* communem vel *sal* tartari, tum primo prodit *phlegma*, secundo *spiritus* acidus. Ratio: qvia sal aut *tartarus* præcipitant & detinent Sp. acidos aceti, ne tam cito possint ascendere.

Differentia inter Acetum Vini & Cerevisiæ.

Acetum vini commotum non bullescit & coctione acrius fit; contra debilius id qvod ex cerevisia.

Ex *aqva* pluviali fit acetum cum melle & sinapi.

Acetum constat 1. particulis *acidis* volatili-

latilibus. 2. *aqva* insipida. 3. humore *dulci*. 4. sale *duplici* volatili & fixo.

Spiritus *acidi* longe melius coagulantur cum propriis *salibus* fixis qvam cum *sale* Tartari.

Inimicitia est inter *oleum* Tartari & *acetum* vini, cum tamen ex una oriantur radice: ita inter Sp.V. & *aqvam fortem*: si *Martem* in *aqva forti* solvas & subito oleum Tartari affundas, duæ hæ contrariæ naturæ, instar pyrii pulveris *flammam* eructant & vitrum rumpunt.

Objecta sunt *Cœlestia* & *Terrestria*.

Radii solis possunt *concentrari* & corporales fieri in vitro.

Materia lucis sive primi elementi transmutatur in materiam *tertii* elementi sive terrestrem per motum *adhæsionis*, minutissima ramenta primi elementi sibi mutuo adhærent.

Terrestria sunt *Vegetabilia*, *Animalia*, *Mineralia*.

Qvædam *vegetabilia* ut lignum *sanctum*, *helleborus*, adeo exiguam qvantitatem salis *fixi* ex cineribus suis præbent: alia autem, ut *absinthium*, lilium *convallium*, magnam qvantitatem. Qvia illa qvæ parum, constant ex sale volatili nitro-

trofo vel *urinofo* vel *acido*, qvod in aduſtione cum oleo comburitur: qvæ multum, conſtant ex terra multa *ſalina* & aduſta.

Sal *abſinthii* forma *ovali* in ſex facies exacte *qvadratas* & juxta utrumqve extremum in ſex *pyramidales* facies exacte in unum apicem conſpirantes, diviſum.

Sal *volatile* è cornu cervi leni igne in retorta exceptus figuram *hexagonam* regularum habet.

Veteres *lac* coagularunt in *caſeum* per humorem lacteum *ficorum*. ſuccus lacteus fici *aceti* naturam habet. Itaq; coaguli modo lac contrahit.

Animalia maximam copiam habent ſalis *volatilis* propter perpetuam circulationem ſpirituum, imprimis *homo*, ut patet ex *cranio* humano.

Animalia ex meris partibus *volatilibus* conſtant & combuſta nihil præter inutilem terram mortuam poſt ſe relinqvunt: ideo non ſunt *comburenda* ſed tantum *ſiccanda* & *pulveriſanda*.

Homines rebus naturalibus *transmutari* poſſunt. Sunt qvædam res naturales qvæ mox ubi aſſumtæ fuerunt, imperium in phantaſiam exercentes, hominem in id transmutant ad qvod vel maxime inclinaverit. Ita radix eſt qvæ in cibo ſumta homines mox in *anſeres* & *anates* transmutat, non ſecundum viſum exteriorem ſed interiorem, ita ut qvi ſumſerint ſe *anſeres* vel *anates* eſſe putent. Sunt & aliæ res

qvæ

qvæ per cibum sumtæ, in *feles, canes, lupos*, dicta ratione transmutant. Cerebrum *ursi* devoratum gignit imaginationes, qvasi qvis in ursum transmutatus sit.

Saccharum igne crematum fœtet. In *Saccharo* tria elementa condensata sunt, *ignis* purissimus sive Sol, *aër* & *aqva*.

Sp. V. non solvit salia *fixa* sive *alcalia*.

Ova condiuntur sale *creta* vel *limo* mixto, qva mixtura ova illinuntur & illæsa perennant, solo sale aut muria immersa ova salsedinem minime admittunt; sed *creta* aut *argilla* illita eum admittunt atqve ita cibum salubrem præbent.

Sal *urinæ* humanæ dissentit à sale urinoso aliorum animalium. Sp. *urinæ* est mere salsus.

Fel reddit fluidum.

Maxima corrosiva *ceram* ne qvidem attingunt.

Sal *urinæ* concrescit in *talos* ac *cubos* & hæret in fundo vasis. Nihil in tota natura subtilius sale *urinæ* hominis.

Dulcia, fumus, sal, piper, aqva Vitæ, olea, acetum præservant *carnes* à putredine.

Cera in *aqva forti* magis induratur magisqve. *Cera* exhalatione Sp. salis concrescit in *marmoris* speciem.

Sp. vel oleum *ceræ* distillatur cum *ossibus* calcinatis. Qvia illa attrahunt spiritum *acidum* ceræ, oleum detinentem.

In *urina* hominis sunt 1. sp. *austerus* qvi co-

coagulat. 2. Sp. *Vinosus* qvi coagulatur. 3. Sp. *acris* vel *salsus* qvi dissolvit. Cujus *urina* plus habet de spiritu *austero* coagulante, is obnoxius est *calculo*: immunis qvi plus habet de tertio.

Alcali, *cinis*, *sapo*, *saccharum*, *lixivium* colostro injecta coagulationem impediunt, qvia tollunt *aciditatem*. Nam transmutatio colostri in *butyrum* fit à fermento *acido*. Si igitur colostro parum cineris, saponis, sacchari aut illorum qvæ participant de lixivio injicias, nunqvam inde fiet butyrum: qvia *alcali* omne fermentum *acidum* occidit.

Mineralia & metalla.

Habent in se odorem Ambræ.

Salia.

Alcalia dant omnibus fluxum.

Salium *proprietates* sunt 1. ut *solvantur* in *aqva* frigida & in ea subsistant. 2. ut salsum *saporem* & albedinem in igne retineant. 3. non *ardent* neqve oleum aut pingvedinem in se habent. Unde patet neqve *Tartarum* neqve *Nitrum* esse salia.

Pro gradu *ignis* intensio vel remissio *salia* variis figuris coagulantur. Qvo *frigidius* coalescit, eo majus & crassius granum dat. Qvo *calidius* excoqvitur eo grana fiunt minora.

Sal coagulatur *trilatera*, *qvadrilatera*, qvinqve, sex laterum *figura* qvasi circino dimensurata, instar adamantum ||; interdum

dum instar *stellarum* & *crystalli* apparet.

Omnia *salia*, ut in exactam figuram concrescant, qvam exactissime *purificari* debent.

Salis *communis* particulæ nonnihil de figura sua deperdentes & qvantitate, in *Nitrum* & *Sal armoniacum* vel simile qvid mutantur.

Salia si *fluxerint* nullum spiritum emittunt.

Omnium salium sp. est *acidus* exceptis *alcalizatis*, & vegetabilibus.

Sal ex minutissimis *cubis* vel *triangulis isoscalenis* componitur.

Sal est fermentum *lapidificum*: qvia ipse sal lapidescit.

Sal *commune*. Ex muria *suilla* recoctus omnium optimus, qvia purissimus & defecatissimus. Nam operando in suillam amisit volatilitatem suam & fixatus est. Unde tale *sal recoctum* injectum in cadum cerevisiæ *acescentis* eandem conservat, qvod non facit sal alius.

Concrescit in grana *punctalis* acuminis sive *pyramides*, sive figura *qvadrata* instar adamantis.

Aqvæ *pluviæ* partes 72. solvunt *salis* siccati partes 23.

Præcipitat Sp. *acidos*: habet in se aurum corporale, metalla imperfecta *attrahit*, defecta *pellit*, *crepitat* in *aqva*, qvia excreta est, *exhalat* Sp. venenosum, per dimidiam horam calcinatum amittit crepitum,

tum & fluit ut luna; exacuit *aqva fortis* ut aurum solvat. Ex *aqva maris* præcipitatur per *cerevisiam* crassam, *hordeum sangvinem*, *albumen* ovorum, *silices*, vel *arenam* cum lithargyro & *Nitro* vel *Tartaro* calcinato. *Volatilisat*, qvia *salsum* & contrarium *acidis* *Lunam* & *Saturnum* volatiles reddit.

Sal commune est *basis* omnium & aliorum salium.

Ex sale communi omnia alia salia oriuntur per additionem aliarum rerum.

Omnia *metalla* solvit præter *Lunam*.

Sp. Salis 3. partes fortificantur cum Sp. *Nitri* 1. parte si aqvam *salsam* ardentibus lignis affundas carbones inde glebæ salis efficiuntur.

Sal commune *solvit* & *extrahit Martem* & *Venerem*.

Sp. salis fit *acidus*, qvia particulæ *cubicæ* per ignem in *acutas* sunt transmutatæ; unde poros penetrantes incidunt.

Sal *gemmæ* est qvadratæ figuræ; igni injectus non crepitat nec dissilit sed ut ferrum *ignescit* ac lapidea duritie permanet contra naturam salium aliorum.

Lignum suo tempore in *aqva* salis *gemmæ* lapidificatur.

Sal *commune* in *oleo* non liqvescit.

Sal armoniacus. Ex salibus volatilibus *fuliginis*, *lignorum*, *sangvinis*, *urinæ* animalium, componitur.

Est subtilissimus salium.

Sal

Sal ammoniacus *naturalis* in Ægypto cum *Luna* noctibus crescit.

Calx viva. Ex lapidibus usta habet sal *acidum & lixivíale*, qvæ humectata effervescunt. Calx *viva* non operatur nisi *humectata* in corpus mortuum; at vivum corpus mox rodit, etiam sicca & *escharam* movet.

Ex *conchis* marinis usta non ardet.

Causa ardoris sunt pori admittentes tantum lucem excluso aëre.

Alumen. Pingvedo ejus præcipitatur per *urinam* hominis.

Creta in oleo *sulfuris* soluta abit in *alumen*. Fortissimo igne calcinatum fortissime *adstringit* si uncias duas vel tres aqvæ incoxeris charta illi immersa & siccata densatur. Alumen constat ex particulis *octoedris*.

Nitrum. Constat ex particulis *oblongis* & *rigidis*, in hoc à sale communi diversis qvod in una parte sint *crassiores* qvam in alia. Hinc in *aqva* solutum non concrescit figura qvadrata sed *fundo* & *lateribus* vasis adhæret.

Pulvis *pyrius* sursum tendit qvia constat ex particulis *conicis*.

Nitrum non est *inflammabile* sed inflammabilia omnia & sulfurea igni admota qvasi *ventus* & *follis* accendit.

Liqvor *Nitri* fixi solus concrescit *sexangulariter* instar stellularum : Purificatum nitrum concrescit instar *pyramidum*, si sp.

aci-

acidus *Nitro* fixo affundatur.

Si immediate tangat *carbones* statim accenditur & avolat: in vase liqvescit.

In *aqva* solutum *præcipitatur* per *Sal armoniacum*, *feces* ejus *præcipitantur* per *lixivium*.

Sal *commune* tollit ab eo impetum.

Feces ex *aqva forti* præcipitantur per *Lunam*, qvæ feces auro dant tenacitatem.

Ex *aqva forti* fit *aqva regia* addito *sale* vel *Sale armoniaco*. Aqva regia omnia metalla solvit præter *Lunam*. Si *aurum* vis facere *volatile*, utere *aqva regia* ex *Sale armoniaco* si non ex *sale*. Sed solutio per *salem* melior illa qvæ per *Salem armoniacum* fit.

Additur ad libram unam *aqvæ fortis* uncia *Salis armoniaci*. Sal solutus in *aqva forti* solvit *Venerem*, & *Lunam* intactam relinqvit.

Aqva fortis lente & sensim affundatur *Marti*, *stanno*, *Antimonio*, *aqva* temperata.

Sulfur. Solvitur in *liqvore* fixo *Tartari* vel *Nitri* vel lixivio. Odor *sulfuris* rubra reddit alba.

Præter pingvedinem habet sal *volatile* acidum qvod inter comburendum abit in sp. acidum per campanam.

Conservat à *corruptione*, arcet putredine. *Excrementa* mutat in odorem moschi.

Si sulfur coqvatur in oleo *calaminaris* lapidis per Sp. salis facto, fit *pellucidum*.

Vitriolum. Artificiale fit ex *Venere* & *sulfure*.

fure. Sulfur particulas *acidas* relinqvit in *Venere*, unde fit *Vitriolum.* Vitriolum *Hungaricum* habet ſp. *Veneris*, *Goslarienſe* Martis, *Cyprium* ſolarem.

Oleum Vitrioli *aqva* temperatum citius ſolvit metalla.

Vitriolum Martis habet formam *cubicam*, Veneris *hexagonam.*

Sal Vitrioli *album* optime purificatum ſoli in vitro expoſitum, in dies magis magiſqve creſcit & augetur. Eſt *magnes* radiorum ſolis, ubi docet qvintam eſſentiam nihil aliud eſſe qvam ſcintillam ſive radium ſolis omnibus rebus inſitum, qvi ab elementis velut compedibus conſtringitur ne in patriam ſuam ſolem, unde profectus eſt, redeat. Radios ſolares adhuc liberos dum in aëre vagantur, inviſcari, ſicut muſcæ ſolent dum mel deguſtant.

Antimonium.

Pori *antimonii* rarefiunt per *Nitrum* & *Tartarum:* unde levioribus in *ſcorias* abeuntibus, graviores ſubſidunt & dant *regulum.*

Regulus Antimonii *pondere* in igne augetur.

Magnes. Incredibilis efficaciæ fit ſi ſolvatur in *aqva forti* imprægnata ſuo ſale fixo crudo & incocto; ſimul figuntur; iterum ſolve & fige.

Metalla.

Sunt *poroſa.* Minimos *poros* habet *Sol*, deinde *Luna*; tum *Mercurius*: inde *Saturnus*,

Venus,

Venus, *Mars* & tandem *stannum* omnium porosissimum.

Imperfecta habent sal *acidum* sive sulfur combustioile.

Attrahuntur à *cepolla* vel in *scorias* vertuntur ob spiritus acidos: inde etiam friabilitas, unde etiam Sol & Luna fiunt friabilia si cum *sulfure* communi, *stanno* vel *antimonio* fundantur.

Aqva fortis non nisi in *sulfur* metallorum *externum* agit.

Mercurius. Inter generata *parem* non habet. Calcinat suo *odore* omnia metalla. Mars *friabile* reddit, *aversatur* antimonium. Cum *magnete* cohobatus attrahit aurum. Eadem cum pulvere *pyrio* vi pollere calefactus in vase clauso *Tartarus* ei inimicus est.

Figitur ab unico *sale*: odore metalli.

Cum Sale & Vitriolo *sublimatur* id est transformatur in massam duram & rigidam. Nimirum sp. salis & Vitrioli dissolvunt Mercurium eumqve coagulant.

Constat ex terræ *fuliginosæ* tenuissimæ partibus 80 & 20. partibus aëris. id est ex sulfureis & nitrosis particulis.

Mercurius constat ex *particulis* qvæ sunt instar minutissimorum *ruderum*.

Omnium *emollientium* & viscosa *liqvantium* caput & apex est Mercurius, estqve proprium solvens viscosi ac duri.

Saturnus. Purificatur per Salem armoniacum: *induratur* præcipitatus cum *auro*. A co-

copella *attrahitur* ob particulas acidas.

Saccharum Saturni non eſt niſi *acetum* dulce.

Calcinatum *plumbum* in Sp. aceti, ſi hoc totum abſtraxeris, qvamprimum *alcali* ejus combiberit humidum ex aëre realiter *ignem* concipit, etiam in pera.

Fuſum plumbum *nigrum* fit cum *ſulfure* & oleo panno laneo confrictum.

Jupiter. Poroſiſſimum metallorum: *ſulfur* poſt aurum pertinaciſſimè ſuſtinet. Omnia *friabilia* reddit præter *Saturnum*, maxime *Venerem*. In aqva forti *incenditur*: Colores *exaltat*. Cum *Nitro* inſtar *pyrii* pulveris incenditur. Fit arte ex *geniſta* calcinata.

Mars. Venus & Mars ſe mutuo *præcipitant* & *tranſmutant*. *Cuprum* facit *intractabile*.

Fulminat *deorſum* & *retro* ut ſol.

Fuligine vel oleo *Mercurii* illitum, *vitri* inſtar frangitur.

Chalybs conſtat ex particulis oblongis inſtar lignorum ſciſſilium. Hinc ſcindit ligna & omnia mollia qvæ conſtant ex poris oblongis, carnes, lanam: reliqva frangit, vel ab iis obtunditur. Regula generalis eſt: omne *durum* homogeneum *ſcindit* vel *ſolvit* homogeneum molle.

Cuprum. *Intractabile* fit à Marte. Eſt *amicum* Soli & Lunæ. Si moneta *argentea* in qva ſit *cuprum* ſolvatur in *aqva forti*, ſola luna *præcipitatur* per *aqvam* ſalſam vel

Venerem: *Venus* autem manet in *aqva forti* & per *Martem* præcipitatur. *Aqva fortis* qvæ sali communi mista est argento relicto solam *Venerem* solvit.

Luna. Servatur in *Tartaro*.

Volatilis & *cornea* fit per *Sal* commune: & iterum *reducitur* per sal *Tartari* vel *Saturnum*.

Figitur per Sp. metallicos aureos.

Luna ex qva *separatum* aurum cum *cupro* fundenda & capellanda.

Decima qvinta pars *argenti* incorporati auro recuperari non potest ulla separationis aqva, nisi *major* argenti qvantitas imponatur ut attrahat minorem, qvod ultimum separationis refugium est, & *qvartatio* vocatur.

Argenti cum *auro* mixtura deprehenditur *pondere* si comparetur cum dimensione.

Sol sive aurum.

Fulminat præcipitatum ex *aqva forti*, *sal armoniacum* per ol. *tartari* vel Sp. *auri*. Fulmen *adimitur* per Sp. *sulfuris* vel copiosum oleum *tartari*.

Urina *conservat* & *graduat* aurum. Aurum cum *paleis* hordei citissime fluit & Saturno excoqvitur.

In *sale tartari* & aliis *albescit*, colori suo per *antimonium* restituitur.

Proba *auri* est *antimonium* & *qvartatio*.

Est *amicum* Lunæ & Veneri.

Mun-

Mundum instaurabit.

Per *combustionem*. Pluet ignis de cœlo, cadent sidera, *Sol* omnia consumet & in cineres rediget. *Elementa* liqvescunt, *cœli* cum *stridore* præteribunt & in *fumum* convertentur. Astrorum *combustæ* partes decident in terram & qvicqvid *artificiale* ac *corruptum* consument. *Terra* ruinam faciet per *incendium* nitri & sulfuris, qvæ in visceribus ejus copiosissime latent. Intimus *terræ* ignis junget se *cœlesti* igne. Tanta copia *nitri* & *bituminis* ac *sulfuris* est ubiqve, ut non immerito huic *incendium* mundi & *diffractio* fundamentorum terræ sit metuenda.

Ἐκπύρωσιν seqvitur ἀποκατάστασις. Renovabitur *cœlum* & *terra*, & omnes *creaturæ* longe perfectiores erunt qvam in prima creatione. *Lux* in *cœlo, sole, stellis* aliisqve *creaturis* fixabitur. Cessabit ergo *motus* omnis & *effluxus* Lucis: qvia eo non amplius opus erit cessante nutritione & generatione. *Terra* erit nitida instar vitri: *aqva* pellucida instar crystalli, *aër* serenissimus, *astra* fulgentissima, imprimis *sol* septies splendidior erit.

Qvicqvid impurum, noxium, horribile *infernum* constituet, in qvo erunt, *frigus* immensum, *tenebræ* extremæ ob totalem defectum Lucis. *Ignis* inextinctus, ex omnibus cœli & terræ excrementis, tartaro,

pice, nitro, ſulfure, in unum locum collectis & fixatis; unde *fætor* & *ardor* ſine luce intolerabilis & immenſus.

Homines ſuſcitabuntur *ſinguli* ex *pulvere* ſuo. *Superſtites* momento *transmutabuntur*. Electos DEUS glorificabit. *Intellectus* eorum erit intuitivus, *voluntas* confirmata in bono, *amor* & *gaudium* infinitum, ineffabile. Reprobos damnabit.

Peccata commiſſionis in ipſis erunt conſpicua, *omiſſionis* improperabuntur. In *anima* ipſorum erit *odium* DEI, *deſperatio*, *blaſphemia*, imago *Diaboli*. Conjicientur una cum *Diabolo* ſerpente antiqvo & angelis ejus in *ignem* æternum ubi pœnas æternas luent.

FINIS.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM.

A.

Abdominis partes. 88
Acerbitas unde. 18
Acerbum qvid. 51
Acetum est Tartarus liqvidus. 205
Acetum sqvilliticum. 152
Acetum qvibus particulis constet. 206
Acida habent poros concavos. 20. 21. *qvodammodo fixa sunt, & intensiore ignis gradu indigent.* 295
Aciditas unde. 18
Acido-salsa præcipitantur per salso-dulcia. 198
Acidum qvid. 51
Acre qvid. 53
Acrimonia unde. 29
Aër proprie qvid. 55. *insalubris qvando oriatur.* 56. *qvare corrigatur incensis ignibus sulfureis.* ibid.
Aër & ignis tantū differunt motu celeritate. 11
Ægyptii elephantiasi laborant. 82
Æstas unde. 76
Æthiopum cutis cor mollis & porosa. 47
Africanorum natura. 81
Albedo summa ex plumbo fit. 45. *plurimum lucis reflectit.* 47
Album & nigrum omnibus coloribus componendis sufficiunt. 44
Alcahest qvalis liqvor. 181
Alcali omne aciditatem perimit. 198
Alimentum omne est aut sulfureum, aut Mercuriale, aut sal resolutum. 194
Alpini strumosi, crassi. 82

Alteratio qvando oriatur. 16
Amalgamatio qvid. 189
Amara minime omnium nutriunt. 51
Amarities unde. 19
Amarum qvid. 53
Americani anthropophagi. 82
Angelorum creatio. 1
Animæ à corpore separatæ status. 175
Animalia sunt vel perfecta vel imperfecta. 79
solitaria & nocturna. 80
Animalia sunt Bruta & Homo, 82. 83. constant ex sangvine, carne, & ossibus. 85
Animalia appetitu ad nutritionẽ stimulantur. 102. ex meris partibus volatilibus constant. 208
Animalium & partium corporis temperamentum à qvibus dependeat. 83
Anisi oleum cur facillime congeletur. 61
Antimonium. 215
Antipathia & sympathia unde. 15. 22
Apoplexia unde. 121. 170
Apoplexiæ remedia. 158
Appetitus qvid. 102
Aqva ex qvibus particulis constet. 11. cur igni valde adversa. 32
Aqva fortis qvare non dissolvat sulphur. 20. non-nisi in sulfur metallorum externum agit. 216
Arbores glandiferæ. 70. baccifera. 71. nuciferæ comiferæ. ibid.
Arbores cur putentur. 75
Arena sive pulvis cur mixtum ingrediatur. 31
Argenti cum auro mistura qvomodo deprehendatur. 216
Aromatica ex vegetabilibus distillanda. 195

Arteriarum actio & usus. 95
Arthritis unde oriatur. 166. *ejus remedium.* 153
Artificiale omne est robustius naturali. 177
Arundinum species. 72
Ascites unde generetur. 164.165
Asiaticorum natura. 82
Asperum quid? 5
Asthma duplex, ejusq; origo. 167. *remedium.* 156
Atomi ex poris suis expulsæ quamdiu in aëre vagentur. 16.17.22
Atriplices. 70
Avium natura. 84. *volatus quomodo fiat.* ibid.
Aurium sonitus & surditas quomodo curentur. 157. *unde oriantur.* 168
Aurum proprie quid. 101
Aurum quod ferro longe densius est, cur tamen eo multo facilius liquescat. 61
Auri proba. 218
Austeritas unde. 18
Austerum quid. 52
Ἀυτοχειρία quomodo curanda. 139

B.

Bestiæ sunt reptilia, pecudes, beluæ. 84
Bilis unde oriatur. 81. *quomodo purganda.* 143
Brachii partes. 100
Britannorum natura. 82
Bruta habent medicinam, tum naturalem, tum artificialem. 138
Buccarum usus. 19
Bulimia unde oriatur. 266

C.

Cadaver naturali morte extinctum riget, violen-

violentâ aliqvandiu flaccet. 173
Cadaveris cruentatio qvare fiat. 174
Calcinatio est vel Corrosio vel Ignitio. 186. 187
Calculi remedia. 152
Calculus qvid. 162
Calidum in primo, secundo & tertio gradu qvid. 87
Calor qvid. 9. unde. 10. 13
Calx viva. 213. cur inflammetur aqvâ adspersâ, 150
in Calcem redacta qvæ vulgo dicantur apud Chimicos. 187
Calvities qvomodo curanda. 159
Canities qvomodo curanda. 159
Caput mortuum qvid. 196
Caro qvid. 86
Carus unde oriatur. 167
Catarrhacta remedia. 159
Catena consensus rerum cum XII. signis Zodiaci juxta Ægyptios veteres ex Arabũ libris. 132. 133
Cementatio qvomodo fiat. 189
Cephalæa qvomodo curetur. 154
Cerebrum qvid. 86. ejus finis. ibid.
Cerevisia turbatur, dum hordeum floret. 204
Chalybs ex qvibus particulis constet. 217
Charta nigra cur facilius à Sole concentrato comburatur qvàm alba. 44
Chimia qvalis ars. 176
Chymus fit ex Chylo. 104
Cibus qvomodo mutetur in chylum. 103
Cinis qvid & qvas particulas complectatur. 190
Circulatio sangvinis unde. 106
Citri

Citri caro summe frigida. 78
Clavi pedum qvomodo tollendi. 156
Coagulatio fit igne intensiori. 202
Coctio complectitur solutionem, purificationem, coagulationem. 201
Cæli & Terræ creatio. 1
Cælum est universalis omnium inferiorum genitor. 28
Cohærentia qvid. 37
Cohæsio corporum unde fit. 43
Cohobationis effecta. 197
Colica unde oriatur. 166
Color qvid. 43. 46
Colores unde oriantur. 20
Colorum differentia unde. 44. *bases tres, nigredo, rubedo, albedo.* 45. *mixturæ qvomodo fiant.* ibid.
Coma somnolentum unde oriatur. 167
Combustio qvid. 190
Condensatio & Rarefactio ut differant. 38
Consistens omne solvitur in suo fluido. 11
Convulsiones unde fiant. 170
Cordis actio, usus & partes, 88. 109
Corpora sunt vel terrestria vel cœlestia. 23. 24. *vel tangibilia, vel intangibilia.* 35
Corporis humani partes. 85
Corporum in universum tria genera. 43
Corpus nullum in se neq; leve, neq; grave, sed mobile tantum. 28
Corpus omne naturaliter appetit qvietem. 14
Corrosio est vaporosa vel immersiva. 187. 188
Corrosiva proprie qvæ. 35. 182
Corruptio totalis qvando oriatur. 16

Cosmologia qvænam complectatur. 128
Costarum usus. 99
Cranii usus. 98
Crescendi vis est ex cerebro per spinalem medullam. 106
Creta in oleo sulfuris soluta abit in alumen. 213
Cubus qvid? 3
Cucumeres. 70
Cuprum intractabile fit à Marte. 317

D.

DEliqvatio est calida & frigida. 100
Deliria unde. 121
Densum qvid? 5
Dentes qvot habeat homo, eorumq; usus. 98
Dentium vitia. 172. *qvomodo curanda.* 159
Deus speciebus benedixit. 100. *maledixit.* 109. *maledictionem sustulit.* 128
Diaboli qvò relegati. 109
Diaphana corpora qvæ. 44 46
Diarrhææ remedium. 160
Dies unde. 76
Distillata in qvibus consistant. 195
Distillatio est recta vel obliqva. 195
Dolor intensissimus qvis. 111
Dulce qvid. 52
Dura qvomodo emolliantur & fiant liqvida. 186
Durities qvid. 37
Durum qvid. 37
Dysenteria unde oriatur. 166. *qvomodo curetur.* 154

Dysuria unde oriatur.

E.

Ebrietas qvomodo curetur. 147
Ebullitio qvare fiat. 185.186
Ebur est medicina universalis contra desperatissimos morbos. 141
Elementa qvid sint, eorumq; separatio qvomodo facta. 4.5. *sunt vel expansa vel contracta.* 11
Elementa corporum tria. 40
Elementa simplicia sunt insipida & inodora. 50
Elementa singula in tres classes distincta. 37.38
Elementi primi particulæ qvæ? 6. *tertii materia ex qvibus particulis constet.* 42.43
Elephantiasis Græcorum & Arabum. 171
Empyema unde oriatur. 167
Empyreuma unde. 191
Ephelides qvid tollat. 159
Epilepsia unde. 121. 170. *ejus remedia.* 158
Eqvorum morbi peculiares. 111
Erucæ. 73
Erysipelas qvomodo curetur. 151
Europæorum Septentrionalium naturæ. 82
Extractio qvid sit. 193. *rerum volatilium qvomodo fiat.* ibid. *homogeneorum qvomodo.* ibid.

F.

Ames in qvibus consistat. 110
Fames intensa unde oriatur. 166

Faucium tumorem præservat freqvens lingvæ scalptio. 156
Febris definitio. 123. *causa continens*, ibid. *diversæ species*. ibid. & seqq. *symptomata*. 125
Febres qvomodo curentur. 150. 151
Febrium universalia symptomata & effecta. 161 *particularia.* ibid.
Fel unde generetur. 85
Feritas animalium unde. 110
Fermentatio qvid. 203
Ferrum ex qvibus particulis constet. 61. 62
Figuræ corporum qvotuplices. 2. 3
Filtratio qvomodo fiat. 200
Fixatio fit igne intensissimo. 203
Flamma sua natura est rotunda. 179
Flatus qvomodo tollantur. 157
Flores cordiales qvatuor. 72
Fluidum qvid. 37
Fluor qvid. 37
Fluminum ac fontium origo. 9
Fluxus & refluxus maris unde. 77. 78
Fœnum recens, si humidum recondatur, cur flammam concipiat. 189
Fœtor unde oriatur. 13. 49
Fossilia ex qvibus componantur. 60
Fragrantia in igne consumta fœtent. 191
Frigida qvæ vocentur. 6
Frigidum & siccum qvid. 13
Frigidum in primo, secundo & tertio gradu qvid. 27
Frigidius qvid. 13
Fructuum species. 71

Frumen-

Frumentorum species. 7
Fulmen porosa illæsa transit, solida frangit. 34

G.

Galli leves, improvidi. 82
Gangrana unde oriatur. 171
Gangranas quænam sistant. 159
Generatio fit ex semine & ovo. 106. & *seqq.*
Gingivarum vitia. 171. *quomodo curanda.* 159
Glandularum usus. 97
Gonagra unde oriatur. 166. *quomodo curetur.* 145
Gramina. 70
Gravia quæ. 28
Gravitas quid. 9
Gravitas unde. 28
Gummata soluta in acetolactescunt. 185
Gustus & Odoratus idem objectum habent. 13
Gustus instrumenta. 87

H.

Hæmorrhoides quid pellat. 160
Hectica remedia. ibid.
Hepatis usus. 88. 89
Herbæ capillares quinque. 72
Herbæ corymbiferæ. 74
Herbæ emollientes quinque. 71
Herbæ filicosæ. 75. *lactariæ.* ibid. *repentes & serpentes.* 74. *umbelliferæ.* 74
Hernia quomodo curanda. 156
Hispanorum natura. 82
Historia est duplex: Divina & Mundana. 175

Homo est finis, compendium & gubernator totius mundi. 176
Homines temperamento sunt sangvineo, bilioso, pituitoso sive phlegmatico & melancholico. 80.81
Homines rebus naturalibus transmutari possunt. 208
Homines singuli suscitabuntur ex pulvere suo. 220
Hominis definitio. 100
Hominum maximam partem necantia quæ. 174.175
Humidum quid. 14
Hydrophobia unde. 121
Hydrops quando fiat. 164
Hyems unde. 76

I.

Icterus quando fiat. 167. 168. *quomodo curandus.* 156
Idea sive forma rerum est lux. 39
Infantes aliqui cur abhorreant à caseo. 119
Infantes quomodo nutriendi. 139
Ignes subterranei per poros purificati ad superiora remeant. 7
Ignis quid & unde oriatur. 10. *motus celeritate tantum differt ab aëre.* 11
Ignis fatuus vel nocturnus quomodo curetur. 151
Ignis cur liceat, non tamen ardeat in lignis putridis, piscibus sale conditis, &c. 179
Ignis gradus quindecim. 178

Ignis est cœlestis & terrestris. 117. *terrestris est mors rerum artificialis.* 178
Ignis naturæ est vel universalis vel particularis. 30. *non habet proprium corpus.* ibid.
Ignium magnorum vis cur aqua & sale injectis augeatur. 32
Ignitio. 189
Imbibitio quid. 203
Incantationes quomodo sananda. 144
Incubus unde oriatur. 167
Indi sagaces. 82
Infernum quid constituat. 219
Insecta. 83
Intestinorum partes. 92
Intybacea. 70
Ischias quomodo curanda. 155
Ischuria unde oriatur. 167
Jupiter, porosissimum metallorum. 217

L.

LÆve quid? 5
Lapides sunt vulgares & pretiosi. 62. *vulgares qui.* ibid. *pretiosi qui.* 63
Lapidificatio unde. 18
Lapis Philosophorum quid. 28.140
Lappiones nec sale, nec pane utuntur. 103
Leguminum species. 71
Lepra unde fiat. 121.171
Lepræ remedium. 158
Levia quæ. 27
Lienis usus. 89.90
Ligamentorum usus iu corpore humano. 97

Ligationes veneficæ qvomodo curentur. 144
Lilia. 73
Liqvefactio. 184
Lithosperma. 74
Locus qvid? 2
Locus vacuus in centro terræ. 27
Lucida corpora qvæ. 44. 46
Lues Gallica in qvibus consistat. 168
ejus remedia. 157
Lues Venerea unde. 121
Lumbrici & vermes qvomodo tollantur. 157
Lumen unde. 9. 10
Luminaria qvæ, eorumq; usus. 75. 76
Luna qvid & ex qvo constet. 76. *servatur in Tartaro.* 218
Lunaris materia est in Septentrione. 29
Lux unde. 7. 8. *est forma sive idea rerum, & secundum illam sibi simile producit.* 39. *qvando impediatur & perturbetur & motu suo ordinario.* 15
Lux qvicqvid deserit, id statim moritur. 173
Lux & tenebræ sunt duo principia rerum creatarum. 26. *in qvo præcipue differant.* 27
Lucis materia ex qvibus particulis constet. 41
Lychnides. 73

M.

Maculæ in Sole & Stellis unde. 42
Magnes cur trahat ferrum. 60. *qvomodo incredibilis efficaciæ fiat.* 215
Magnetismus unde. 17
Maniaci non læduntur frigore. 170

Manuum usus & partes. 99
Maris fluxus & refluxus unde. 9
Marubia. 73
Materia cœlestis & terrestris diverſa. 2
Materia primi elementi quas particulas complectatur. 6. Secundi elementi materia quas complectatur. 8. tertii quas. 9
Mars & Venus ſe mutuo præcipitant. 217
Mechanicæ diviſio in Architectonicam, Staticam, & Thaumaturgicam. 175
Medi graveolentia oris laborant. 82
Medicamenta & venena omnia operantur per irradiationem. 145
Medicina eſt ars ſanitatem conſervandi, & morbos ſanandi. 138. extendit ſe ad omnia viventia. ibid.
Melancholia quando fiat. 169. ut differat à pituita. ibid. *cur dicatur balneum ſive ſedes diaboli. 82. 170. quomodo curanda.* 157
Melancholiam quænam purgent. 143
Melancholici mores unde. 104
Meliſſa, ſeu Meliſſophyllon. 73
Membrum virile primum frigore moritur. 174
Memoria fit à motu & ſpiritu animali. 87
Menſtrua à quoto ætatis anno fœminis fluãt. 119
Menſtrua ſuppreſſa. 172
Mentæ. 73
Mercurius eſt auri & argenti particeps. 188 *inter generata parem non habet. 216. ex quibus particulis conſtet.* ibid. *caret ſale & ſulfure.* 25
Mercurii natura. 62
Metalla à quibus ſuccis generentur. 61. 62. ſunt poroſa. 215. *Metal-*

Metalla imperfecta qvæ. 63
Mictus cruentus qvomodo sistendus. 155
Mineralia ex qvibus particulis fiant. 62.63
Mineralia & Vegetabilia ut differant. 29
Mobile primum qvod? 6
Molle qvid. 37
Morbi carnis qvi. 160. *ossium qvi.* 161
Morbi corporis qvomodo curentur. 139. 140
animi qvomodo. 139
Morbi intemperiei. 122. 123
Morbi metallici. 146
Morbi partium fluidarum qvi. 120
Morbi partium solidarum sunt vel universales vel particularis. 117
Morborum omnium symptoma universale dolor. 111
Morbus duplex, corporis vel animi. 112.113.124
Mors est vegetabilium, vel luminarium, vel animalium. 174
Mors qvando fiat. 173
Mors minimo doloris sensu à cicuta & aspide. 173
Motus qvid & qvotuplex? 4. *ejus causa.* ibid.
Motus principalis sextuplex. 5
Multiplicatio qvomodo fiat. 203
Mundi creatio. 2. *ei qvæ competant.* ibid.
Mundus instaurabitur per combustionem. 219
Musculorum usus. 96
Mutatio qvid. 4

N.

N*Arcissi.* 73

Nasturtia. 73
Nephritis unde fiat. 162. *qvomodo curetur.* 154
Nervorum usus. 96
Nigredo summa ex oleo fit. 45. *minimum lucis reflectit.* 47
Nitrum venti corpus. 31
Nitrum non est inflammabile. 31. *à radiis Lunæ proficiscitur.* ibid. *ex qvibus particulis constet.* 213
Nox unde. 76
Nutritio qvomodo fiat. 101

O.

Objecta sunt Vegetabilia, Animalia, Mineralia. 203. 207
Oculorum partes. 87
Odontalgiæ remedium. 154
Odor qvid. 13 *est vel gratus, vel gravis.* 49
Odoratus & Gustus idem objectum habent. 13
Olea cur in distillatione nigrorem & fœtorem contrahant. 196
Olea stomachica tria. 72
Oleorum natura in qvibus consistat. 25
Oleosa habent poros convexos. 20. 21
Oleum aëris corpus. 31
Opacum qvid. 9
Ophthalmiæ remedium. 159
Orexis unde oriatur. 166
Ossa in corpore humano qvot. 97. 98
Ova qvomodo illæsa conserventur. 206

P.

Paneritium qvomodo curetur. 154. 159

Papaѵera. 70
Paralyſis qѵando oriatur. 168. *qѵomodo curetur.* 157
Parenchyma qѵid. 86
Particulæ terreſtres à ſe inѵicem ſeparatæ conſtituunt ѵel ignem ѵel aërem. 10
Particularum elementarium triplex differentia. 38
Pedum uſus, eorumq́; partes. 100
Pellis interna & externa. 91
Pellucidum qѵid. 9
Penis uſus. 93
Peripneumonia qѵid. 162
Perſæ graѵeolentia oris laborant. 82
Peſtis unde fiat. 120. *eſt duplex, diѵina & nat.* ib.
Peſtis remedia. 145
Philoſophia intellectualis & ſenſualis. 128. *rationalis.* 129. *Phyſica.* ibid. *cæleſtis.* ibid.
contra Philtra & amorem remedium. 144
Phthiſis qѵando fiat. 161
Pica mulierum unde oriatur. 166
Pili criſpi & recti unde. 83
Pingѵe qѵid. 52
Piſcium natura. 83. 84. 85
Pituita unde oriatur. 81
Pituita & melancholia ut differant. 169
Planetæ qѵi participant lumen Solare. 78. *Lunare qѵi.* ibid.
Plantæ conſtant ex partibus ſimilaribus & diſſimilaribus. 75
Plantæ bulboſæ & tuberoſæ. 72. *frigidæ ubi naſcuntur.* 65. *calidæ ubi.* 66. *muſcoſæ.* 70.
ner-

nervosæ ibid. *viscosæ*. 71. *tamentosæ*. ibid.
Pleuriticæ aquæ quatuor. 72
Pleuritis vera & spuria. 161
Pleuritidis remedia. 151. 152
Plethoræ evacuatio si instituenda, perinde est, sive hanc, sive illam venam seces. 144
Podagra unde oriatur. 166. *remedia.* 155
Pœnæ æterna & temporales. 110
Ponticitas unde. 18
Pori corporum qui & quotuplices. 2.3
Potus cur requiratur ad cibum humectandum. 103
Præcipitatio est vel humida vel sicca. 197
Præcipitationis causa. 198
Productio fit conjunctione & coctione. 201
Projectio quid. 203
Proportiones sonorum harmonicæ quæ. 48
Pudendi virilis & muliebris partes. 93
Pulmo est primum, cor & sanguis ultimum moriens. 173
Pulmonum usus. 87
Pulsus sive motus cordis, unde. 106
Pulvis pyrius cur sursum tendat. 213
Pulvis sympathicus. 148
Purgantia omnia sunt venena, excepta tantum aloë. 143
Purgatio quomodo instituenda. 142
Putei cur in æstate frigidissimi. 77
Putredo unde. 13
Putrefactio unde fiat. 200

Q.

Qualitates & actiones omnes oriuntur à figura & motu elementorum. 6
Quies quid. 37
Quinta essentia quid. 77.215

R.

Rabies canina. 121. ei quænam resistant. 147
Radices aperientes majores & minores quæ. 72
Radii Solis in rebus nigris faciliùs hærent quam in albis. 44
Ranunculi. 73
Rarefactio & Condensatio ut differant. 38
Rarum quid. 5
Regulus antimonii pondere in igne augetur. 215
Renum usus. 90
Rotunditas unde. 8
Ruta in ficum indita cur pulcherrime crescat. 177

S.

Sabulum quid. 10
Saccharum quomodo clarificetur. 206. omnibus cibis admisceri potest. 51. colostro injectum cur impediat coagulationem in butyrum. 198. 210
Sal armoniacus est subtilissimus salium. 212
Sal aquæ corpus. 31
Sal commune est basis omnium aliorum salium. 212

Sal ex salsamentis qvomodo præcipitetur. 198
Sal volatilis qvomodo attollatur. 198
Sal vitrioli album est magnes radiorũ Solis. 215
Salis figura qvæ. 64
Salia ex qvibus componantur. 11
Salia omnia constant ex particulis oblongis. 64
Salia volatilia per ignem transmutantur in fixa. 191
Salium proprietates qvæ. 210
Saliva jejunorum abundat particulis acidis. 59
Salsa qvales poros habeant. 20
Salsedo unde. 19
Salsum qvid. 53
Sangvis est primum vivens & ultimum moriens. 173
Sangvis princeps corporis pars. 85
Sangvinem sistentia. 147
Sangvinis circulatio. 105. 106
Sapor qvid. 13
Saporum differentiæ. à 49. ad 54
Saturnus purificatur per salem armoniacum. 217
Scabies unde. 171. *qvomodo curanda.* 141. 159
Scabiosæ. 74
Scorbutus qvid & unde generetur. 162. 163. *universale ejus symptomata.* ibid. *qvomodo curandus.* 152
Scythæ hippophagi. 82
Semen qvid. 30
Semen rerum in centro terræ. 29
Semina calida majora & minora qvot. 71. 72

Semperviva. 70
Senectus qvid. 172. *fit à defectu lucis.* ibid.
Senectutis remedia. 161
Separatio est corporis in suas partes divisio. 180 *estqve vel universalis vel particularis.* 181. 182
Siccum qvid. 14
Sinenses inflati, ingeniosi. 82
Sitis unde oriatur. 104
Sol qvid & ex qvo constet. 76. 78. 218
Sol fons ignis universalis. 30
Solaris materia est in Austro. 29
Solutio fit igne leni. 202
Sonus qvid. 13
Sonus harmonicus est vel simplex vel compositus. 48
Species ex Elementis productæ. 11. *earum differentia unde oriatur.* 12
Species sunt vegetabilia, luminaria, animalia. 60
Sperma qvid. 30
Spina infixa qvomodo expellenda. 149
Spinæ partes & usus. 99
Spinosá. 74
Spiritus animales in cerebro generantur. 86
Spiritus vitalis qvis. 104
Stellæ frigidæ & humidæ. 79. *fixæ, errantes, crinicæ.* ibid.
Stellulis minutissimis omnia sunt plena. 15
Sterilitas qvomodo corrigenda. 155
Sternutatio unde fiat. 170
Stomachi sive ventriculi usus. 91. *morbi qvomodo curandi.* 157

Subli-

Sublimatio qvid. 194
Sudor est duplex, internus, & externus. 104
Sulphur ex qvibus particulis constet. 20 58
Sulphur ignis corpus. 31
Sulphura sunt simplicia, vel mixta. 64
Sulphurea omnia sunt sonora. 49
Sympathia membrorum. 144
Sympathia & antipathia unde. 15. 17. *earum praecipuum fundamentum.* 38
Syncope qvando oriatur. 121. 167
Syncope cardiaca unde. 171

T.

Tabis remedia. 160
Tabula prima rerum naturalium, qva singuli Planetis subjiciuntur. 133
Tabula secunda rerum naturalium sub septem Planetis ex libris Arabum & Hebraeorum. 137
Tabula Planetarum. 135
Tactus qvid. 13
Tarantulae venenum qvomodo curetur. 147
Telescopium qvale instrumentum. 129
Temperamentum sangvineum unde. 89. *melancholicum unde.* 90
Tenebrae & lux sunt duo principia rerum creatarum. 26. 27
Terra ex qvibus particulis constet. 10
Testium usus. 93
Thoracis ossa. 99
Tithymalli. 74
Tophi unde. 171

Transmutatio qvid. 176. *fit tripliciter* 40. & 176
Trifolia. 72
Tubera, fungi, agaricus. 71
Tubus opticus fallax. 129
Tussis remedia. 156

V.

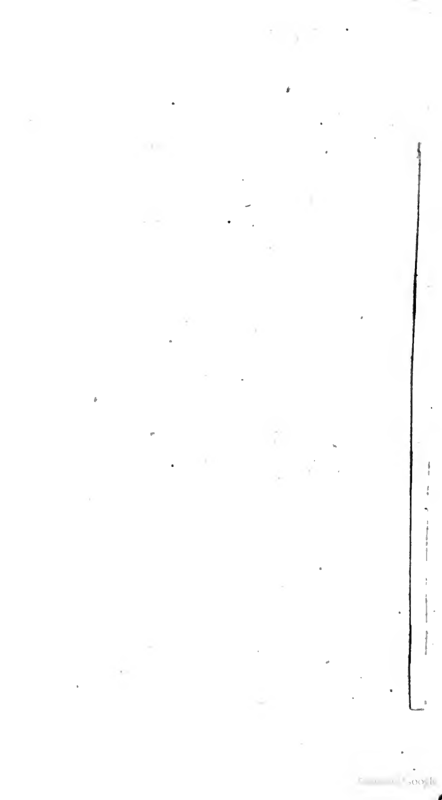
Vacuum qvanam complectatur. 6
Vapor aqvæ bullientis qvid. 32
Variolæ unde. 121
Vegetabilia sunt fossilia & plantæ. 60. *qvomodo nutriantur.* 101. 102. *qvomodo generentur.* 107
Vegetabilium morbi varii. 112
Venæsectio. 143
Venas qvot habeat homo. 94
Venena alia universalia, alia specifica. 122 *qvando oriantur* 26. *qvibus corrigantur.* 146
Veneficii morbi qvomodo curandi. 144
Veneno necati cur inflentur. 173
Venenorum effecta. 121
Venti typhones à nautis aceto præcipitantur. 199
Ventorum origo. 9
Ventus Orientalis. 24. *Septentrionalis.* ibid.
Verrucæ qvomodo curandæ. 154
Vertigines unde fiant. 170
Vertigo qvomodo curetur. 158
Viscæ usus & partes. 91

Vina Hispanica cur nullum plane tartari habeant. 206
Vinum rubrum infuso Sp. vitrioli momento albescit. 205
Vinum qvando turbetur. 204
Viperarum venenum in qvo consistat. 80
Virgines Chiæ cum nudæ suspenderentur, ab αὐτοχειρίᾳ *deterritæ fuerunt.* 139
Viscus qvid. 86
Visus instrumenta. 82
Visus unde fiat. 13
Vita longa & sana in qvibus consistat. 139
Vitriolum artificiale qvomodo fiat. 214
Vitrum Antimonii. 192
Vitrum qvomodo fiat. 191.192
Vitrum terræ corpus. 31
Ulcera unde fiant. 172
Ulcerum remedia. 158
Ungventa qvot. 72
Ungventum Samaritanum. 148
Volvulus qvomodo curandus. 155.158
Vomitus unde oriatur. 168
Vortex qvid. 76
Urinæ hominis qvænam insint. 209.210
ex Urinâ diversa signa. 116
Ursi cerebrum devoratum qvales gignat imaginationes. 209
Urtica. 73
Uteri affectus qvomodo curandi. 149.150
Vulnera capitis difficilius curantur in Gallis, surarum in Anglis. 147

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

L 32.